

Vilniaus universitetas
Komunikacijos fakultetas
Informacijos ir komunikacijos katedra

Andrius Matuliauskas
Ryšių su visuomene magistrantūros studijų programos studentas

Blogito ergo sum

Magistro darbas

Vadovas **Ingrida Gečienė**

Vilnius, 2007

Matuliauskas, Andrius

Ma 135 Blogito ergo sum: magistro darbas / Andrius Matuliauskas; mokslinis vadovas I. Gečienė ; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. Komunikacijos ir informacijos katedra. – Vilnius, 2007. – 42, lap. : pried. - Mašinr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 39–42.

UDK 681.3

Komunikacijos būdai, hermeneutika, komunikacijos technologijų raida, internetas, interneto dienoraštis, blogas

Magistro *darbo objektas* – Interneto dienoraštis kaip unikalus komunikacijos būdas. *Darbo tikslas* – išanalizuoti komunikacijos būdus ir priemones, kurie yra reikšmingi nagrinėjant interneto dienoraščio sampratą. Pagrindiniai *darbo uždaviniai*: išskirti pagrindinius žmogiškosios komunikacijos būdus; išsiaiškinti, kaip komunikacijos technologijos pakeitė šiuos būdus ir kokią įtaką tai turėjo žmonių sąveikoje; išnagrinėti interneto dienoraščio atsiradimo priežastis; sudaryti interneto dienoraščio kaip techninio įrankio ir kaip unikalios komunikacijos būdo apibrėžimą.

Turinys

TURINYS	2
ĮVADAS	4
SANTYKIŲ PASAULIS	6
KALBOS SVARBA	7
SANTYKIS SU KITAIŠ	9
SĄVEIKOS RŪŠYS	10
AŠ IR KITAS	11
AŠ IR PATS	13
AŠ IR JIE	14
KAIP MOKĖ SOKRATAS, KRISTUS IR KAIP MOKINOSI KIERKEGAARDAS	15
SAKYTINIS DISKURSAS IR RAŠYTINIS DISKURSAS	16
SANTYKIŲ IŠPLĖTIMAS LAIKE IR ERDVĖJE	20
KOMUNIKACIJOS TECHNOLOGIJŲ EVOLIUCIJA	21
<i>Šneka</i>	22
<i>Raštas</i>	23
<i>Spaudiniai</i>	23
<i>Technologijos</i>	24
DVI XX A. PABAIGOS PRIEMONĖS	27
TELEFONAS KAIP GALIOS ĮRANKIS	27
INTERNETAS KAIP MASINĖ INFORMACIJOS PRIEMONĖ	28
WEB 2.0 PRADŽIA	29
INTERNETO ĮTAKA KASDIENIAM GYVENIMUI	30
SANTYKIŲ INTERNETE KŪRIMAS.....	31
INTERNETO DIENORAŠTIS	32
TURINYS.....	33
TAI, KAS UŽ TURINIO	34
KODĖL INTERNETO DIENORAŠTIS?.....	35
TYRIMAS	39
TYRIMO METU IŠRYŠKĖJĘ ASPEKTAI:.....	39
TYRIMO ANALIZĖS DUOMENYS	39
IŠVADOS	46
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS:	47
TYRIMO MEDŽIAGA	50
ORIENTACINIAI KLAUSIMAI DIENORAŠČIŲ AUTORIAMŠ:	50
IŠRAŠAI.....	51

Įvadas

Pradžioje buvo žodis.

*Tačiau prieš jį jau buvo santykis, kuriame
kažkas tą žodį ištarė ir kažkas kitas jį išgirdo*

Šiame pasaulyje žmonės yra pakliuvę į bėdą, kuri vadinasi komunikacija. Nuo pat pirmųjų žingsnių jiems lemta tapti kalbiškais ir socialiais, naudoti žodį, kurti reikšmes, įprasinti savo pasaulio patyrimą ir dalintis juo su kitais. Tik mąstydamas ir suvokdamas save, savo santykinį buvimo būdą, žmogus gali atsiskirti nuo aplinkos ir tapti individualybe. Jis iš esmės yra sąveikaujanti baigtinė būtybė, ribota erdvėje ir laike, kurios buvimo būdas yra įvairiapusis stokojimas, prasidedantis nuo fizinių poreikių ir išaugantis iki intelektualinių ar dvasinių. Ši stoka verčia žmogų patekti į kelių tipų santykius, todėl iš anksto jis jau pririštas ir surištas – pririštas prie kitų objektų ir surištas su kitais subjektais. Žmogaus stokojimą sumažina, nors jo taip niekada iki galo neeliminuoja, galimybė patirti pasaulio daiktus ir patirti kitus žmones. Per patyrimą žmogus įsisavina pasaulį, o galimybė kreiptis į kitus žmones leidžia gauti kiek kitokią šio pasaulio vaizdą. Visa tai vyksta viename bendrame kontekste – kalboje. Pasaulis ir kiti žmonės atsiveria kalboje ir tik per ją, todėl šie komunikaciniai santykiai yra žmogaus būties pagrindas. Kalboje atsispindi ir yra kuriama tikrovės patirtis. Komunikacija lemia tai, kaip ši tikrovė yra patiriama, o tikrovės patyrimas lemia komunikacijos pobūdį. Reikšmė nėra iš anksto duota pasaulio daiktams, jos priskyrimo veiksmą nuolatos atlieka žmogus, prasimindamas savo patyrimą ir įsisavindamas pasaulį, kuomet, perleistas per individualią prizmę, jis tampa savu pasauliu. Tai interpretacinis veiksmas, kurio metu keičiasi ir pats žmogus, vis iš naujo apibrėždamas išorę, o kartu ir performuodamas savo supratimą ir savo vidujybę. Tačiau tokie interpretacijos veiksmai yra ribojami žmogaus baigtinumo, juos nulemia natūralios žmogaus galimybės komunikuoti. Šias savo baigtinumo ribas žmogus išplečia naudodamasis papildomomis sąveikos priemonėmis – raštu, spaudiniais ir informacinėmis technologijomis, kurios ne tik suteikia papildomas galimybes komunikuoti ir patirti kitus, bet ir daro įtaką paties žmogaus suvokimui ir jo vidui, jo kasdienio gyvenimo sąrangai.

Problema. Įvairios komunikacijos technologijos yra tapusios neatsiejama žmogaus gyvenimo dalimi. Jas žmonės naudoja dažnai net nesusimąstydami kaip tai pakeičia natūralią jų būklę ir kokią įtaką tai daro kasdieniam gyvenimui. Šiame darbe nagrinėjami pagrindiniai žmogiškosios komunikacijos būdai kultūroje, apžvelgiama komunikacijos technologijų raida ir jų vaidmuo socialiniame gyvenime, galop nagrinėjama viena naujausių komunikacijos technologijų – internetas, žmonėms pasiūlęs beprecedentes sąveikos galimybes.

Svarbiausia darbo tezė: interneto dienoraštis yra istoriškai susiklostęs žmogaus sąveikos būdas, sujungiantis ankstesnes sąveikos tradicijas ir siūlantis naujas galimybes savęs pateikimui ir savęs kūrimui. Ši sudėtinė tezė yra skaidoma į dvi detalesnes:

- interneto dienoraščio kaip techninio mediumo lemiami pokyčiai komunikacijos technologijų raidos kontekste;
- interneto dienoraštis kaip komunikacijos būdas santykyje su kitu ir savimi;
- interneto dienoraštis kaip galimybė realizuoti žmogaus poreikius.

Pagrindinis darbo tikslas yra pasiūlyti tam tikrą interpretacinę schemą, pagal kurią interneto dienoraštį būtų galima suvokti kitų komunikacijos įrankių ir būdų kontekste. Taip pat apibrėžti interneto dienoraštį kaip tam tikrą komunikacijos įrankį ir būdą. Atliktu tyrimu siekiama išsiaiškinti dienoraščių rašymo motyvus ir praktikas, bei papildyti sudarytą dienoraščio apibrėžtį. Be to, analizuojant tyrimo medžiagą pateikiamos dienoraščio rašymo ypatybės ir tai, kas slypi už dienoraščio kaip individualumo išraiškos formos.

Šaltiniai. Interneto dienoraštis yra dar jaunas komunikacijos produktas, todėl literatūros šia tema yra negausiai, egzistuoja įvairios epizodinės apibrėžimo schemos. Interneto dienoraščio nagrinėjimui pasitelkiama komunikacijos samprata ir išeities pozicija gali būti apibūdinta kaip hermeneutinė fenomenologija. Tokią komunikacijos sampratą nagrinėjama Heidegerio (Heidegger 1992) darbuose, ją tiksliai apibrėžia Merleau-Ponty (pagal Littlejohn 1999). Komunikacijos būdų visuomenėje išskyrimui pasirenkama Lotmano siūloma skirtis (Lotman 2004), o kiekvienas iš šių būdų nagrinėjamas tam tikro istorinio atvejo perspektyvoje. Šie komunikacijos atvejai detalai išnagrinėjami rašytinio ir sakytinio diskurso palyginime, kurį pateikia šiuolaikinės hermeneutinės tradicijos atstovai Ricoeuras (Ricoeur 2000) ir Gadameris (Gadamer 1998). Komunikacijos technologijų raida nagrinėjama remiantis daugiausia Peterso pateikiama analize (Peters 2004), o jų lemiamai įtakai socialiniam gyvenimui pasitelkiami šiuolaikiniai medijų teoretikai, tokie kaip McLuhlanas (McLuhan 2003), Thompsonu (Thompson 1998), bei kitais. Paskutinė darbo dalis apie interneto dienoraščius remiasi prieš tai suformuotais teoriniais pagrindais ir darbo autoriaus išvalgomis.

Santykių pasaulis

Kiekvienas žmogus pasaulyje yra stebėtojas. Ką tik gimęs kūdikis savo turimomis žiniomis ir gebėjimais mažai kuo skiriasi nuo kitų gyvūnų. Tačiau jis turi vieną esminį skirtumą – norą ir gebėjimą mokytis. Jo pažinimo potencialas pranoksta bet kurio kito gyvūno galimybes ir padaro jį pranašesnę už bet ką kitą. Pažinti žmogus pradeda vos tik išvysta pasaulį ir pirmiausia jo smalsus žvilgsnis būna nukreiptas į išorę – į šalia esančius daiktus bei žmones. Toks buvo graikų mastytojų unikalumas – jie, norėdami ir bandydami suprasti, tai darė tiesiogiai, pradėjo nuo daiktų, su kuriais jie susiduria kasdien.

Kasdienybė yra įtraukianti, o ypač šių laikų kasdieniame žmogaus gyvenime, kai malonių ir ne tokių patrauklių rūpesčių yra labai daug. Tokioje kasdienių rūpesčių apsuptyje dažnai pamiršamas pažinimo džiaugsmas, nebelieka vaikiško noro klysti ir atrasti, rutinos problemoms spręsti pasitelkiami patikrinti būdai, kurie, kalbant verslo žargonu, reikalauja techninio taikymo įgūdžių, o ne koncepcinės adaptacijos. O štai filosofai lieka savo vaikystėje, nes nepraranda gebėjimo stebėtis, noro ir aistros žinoti daugiau. Neatsitiktinai šiame darbe paimtas Sokrato pavyzdys, kuris yra ne tik filosofas, bet ir komunikacijos partnerio etalonas, iškeliantis žmogiškojo žinojimo-nežinojimo problemą, ją sprendžia santykiyje su kitu. Žinios yra atradimas, kurias aptinku kitame, tačiau prielaidos joms yra manyje.

Filosofijoje, taip pat ir kasdienybėje (juk filosofija iš tiesų nagrinėja labai paprastus dalykus, su kuriais susiduriame kiekviename žingsnyje, tačiau retai kada apie juos susimąstome) ypatingai svarbus yra santykis, kuris yra pamatinis žmogaus buvimo būdas pasaulyje ir žmogiškosios būties modusas. Vokiečių filosofas Martinas Heideggeris žmogaus būtį pasaulyje apibūdino taip: „Žmogus yra esinys, buvojantis esinių tirštumoje, tačiau buvojantis, taip, kad jam visada jau yra atsivėręs esinys, kuris nėra jis pats, ir esinys, kuris yra jis pats“ (Heidegger 1992: 46). Žmogiškojo buvimo būdas pasaulyje yra buvimas su kitu ir tarp kitų. Patirdamas šalia esančius, žmogus yra nuolatiniam santykiyje. Iš čia kyla ir žmogaus baigtinumas. Bendriausia prasme, baigtinis jis yra todėl, kad gali egzistuoti tik santykiyje su tuo, kas nėra jis pats. Pirmasis žmogaus baigtinumo aspektas yra susijęs su žmogaus stokojimu ir nuolatinium dėl to rūpesčiu. Žmogaus stoka prasideda nuo fizinių poreikių ir baigiasi kur kas rafinuotesniais intelektualiniais. Šią stoką žmogus užpildo įsisavindamas pasaulio daiktus ir visa tai daro naudodamasis savaisiais pažinimo įrankiais.

Pasaulį žmogus pažįsta penkiomis savo įgimtomis juslėmis – matydamas, girdėdamas, uosdamas, liedsdamas ir skanaudamas. Šie įrankiai jam leidžia pažinti ir patekti į santykius su kitais. Tačiau šie santykiai tebutų fizikiniai dėsniai ir niekuo nesiskirtų nuo santykio tarp dviejų akmenų javų laukymėje arba nuo dviejų miško pievoje besiganančių gyvūnų, jeigu jie nebūtų

įtarpinami, t.y. nevyktų tam tikroje terpėje. Šioji terpė yra kalba bei pats svarbiausias žmogaus patyrimo įrankis ir visa patyrimo sistema. Kokio pobūdžio žmogaus santykiai bebūtų – su pasaulio daiktais ar kitais žmonėmis – jie visuomet yra įtarpinami kalboje. Apie kalbą, kaip žmogui įgimtą patyrimo įrankį yra kalbėjęs lingvistas Naomas Chomsky (Littlejohn 1999: 73). Jis tikėjo, kad kalbos principai yra universalūs ir būdingi kiekvieno žmogaus protui bei siekė paaiškinti šiuos proto mechanizmus. Žmogus iš prigimties yra gabus bet kokiai kalbai kaip universaliai sistemai, o konkrečios kalbos įsisavinimas priklauso nuo aplinkybių. Šis mastytojas žinojimo procesą suvokė kaip įgimtų kategorijų taikymą pasaulyje patiriamiems reiškiniams sisteminti.

Kalba, taip pat ir komunikacija, yra būdas, kuriuo žmogus sistemina savo patirtis. Kalboje joms priskiriama reikšmė, jos čia kaupiamos, galop per kalbą jos yra išreiškiamos. Prancūzų fenomenologas Maurice Merleau-Ponty kalbą skirstė į tą, kuri sukuria reikšmę ir tą, kuri naudojama šiomis reikšmėmis keistis tarpusavyje. Pirmoji pavadinta *kalbančiu žodžiu*, antroji – *tariamam žodžiu*. Ši perskyra nurodo, kad bendraudami žmonės keičiasi reikšmėmis, taip pat jas kuria išimtinai kalbinėje terpėje. Todėl komunikacijos procese naudojant kalbą per kalbantį žodį gimsta naujos pasaulio interpretacijos ir nauji pasaulio matymo būdai. Tuo pat metu per tariamą žodį yra **prieinamos** kalboje jau esančios reikšmės, kurios naudojamos kasdienėse situacijose. Kalba žmogaus patirčiai yra esminė. Pasaulis, kuris yra prieinamas mums, yra duotas vieninteliu būdu – per kalbą, tad pačią pirmą susidūrimo su pasauliu akimirką, jis mums jau yra reikšmingas.

Kalbos svarba

Kalbą galima traktuoti kaip pirminį mediumą, per kurį žmogus sužino apie save ir jį supantį pasaulį. Kalba žmogų supažindina su pasauliu atsistodama tarp jo ir pasaulio, ji sunaikina betarpišką pasaulio patyrimą – tą gyvūnišką santykį, nes įtarpina visa tai, į ką krypta suprasti besistengiantis žmogaus žvilgsnis. „Kalba buvo pirmoji technologija, leidusi žmogui atsiskirti nuo savo aplinkos, kad galėtų ją iš naujo suvokti“ (McLuhan 2003: 72). Žmogus savo rankose turi instrumentą, įgalinantį atsitraukti nuo aplinkos ir iš naujo ją suvokti, tuo pat metu ir kurti ją. Kalboje atsispindi suprasta ir įsivaizduota tikrovė. Santykiai ir patyrimas yra sudaiktinami kalboje, kuri jiems suteikia reikšmę ir tik per kalbą jie tampa reikšmingi žmogui.

Kiekvienas žmogaus patiriamas pasaulio objektas yra įvardinamas, taip jam priskiriama reikšmė. Daiktų įvardinimas yra kalbos kaip įrankio naudojimas, taip pat įrankumo savybių suteikimas patiems daiktams. Reikšmės priskyrimas daiktui yra būtinas žmogui – taip jis gali daiktą įsivainti ir juo naudotis. Pats savaimė daiktas kasdienėje situacijoje žmogui yra bevertis, nes yra būtina, kad jis atliktų tam tikrą funkciją. Įrankumas čia yra dvejopo pobūdžio. Kultūroje taip jau susiklostė, kad, pavyzdžiui, žodis „kirvis“ ne tik nurodo konkretų daiktą, bet su savimi dar

neša ir reikšmių – nuorodų į susijusius su šiuo daiktu veiksmus – potencialą. Žodis „kirvis“ nurodo daiktą, taip pat ir tai, kaip ir kam ši daiktą reikia naudoti.

Lygiai taip, kai kirvis yra būtinas tam tikriems darbams atlikti, žodžiai žmogui būtinai dirbant su savąja pasaulio patirtimi. Tad pasaulio reikšminimo procesas pradedamas daiktų įvardinimu, jis išplėtojamas tų reikšmių dalijimusi su kitais, savo pasaulio patirties perdavimu. Žmogiškas patyrimas yra kaupiamas ir perduodamas tik kalboje. Kalba yra pirminė realybė, lemianti ne tik žmogaus veikimą, bet, pirmiausia, jo pasaulio suvokimą. Kasdienybėje kiekvienas žmogaus žingsnis yra nulemtas įrankių reikšmių ir įvairių daiktų, tarp kurių jis gyvena, su kuriais jis sąveikauja. Kalba žmogų užbaigia ir atveria naujas galimybes.

Politologai ir politikos kritikai ryšiams su visuomene priskiria kone mistines galias. Vis tik ryšių su visuomene specialistai galių turi tiek, kiek jų suteikia pati kalba. O kalboje slypintis kūrybos potencialas yra iš tiesų didžiulis. Chaotišką pasaulį stengiamės užkariauti ir paversti nors kiek suprantamesniu mums per kalbą. Kalboje vaizduojamas pasaulis atrodo racialesnis, tad ir labiau galimas kontroliuoti, nei iš tikrųjų yra. Turėdamas savo galioje kalbos įrankį, žmogus įgyja kūrybinę potencialą, jis gali ne tik įvardinti pasaulį, bet jį taip pat kurti. Jau pats įvardinimo veiksmas gali būti prilygintas kūrybos aktui. Kalbant Saussure terminologija, įmanomas signifikatas be signifikanto (žodis be objekto), bet be signifikato signifikanto (objekto be žodžio) paprasčiausiai nėra. Neįvardinti daiktai neegzistuoja, nes būtį jie įgyja kalboje, tačiau kalba egzistuoti gali ir be daiktų, tik pastaruoju atveju ji bus beprasmi.

Faktai, žinios, dėsniai ir visi kiti apčiuopiami bei neapčiuopiami dalykai realų būvį įgyja tik įvardinti, todėl, kaip pastebi Goodmanas „jeigu pasaulis yra atrandamas tiek, kiek jis yra sukuriamas, tada ir žinojimas yra neutralus stebėjimas, kiek jis yra individualus kūrimo veiksmas“ (Goodman 1978: 22). Nėra duotos objektyvios realybės su visais apčiuopiamais dalykais joje, žmogus tuos dalykus įgyja juos įvardindamas ir jų įgyja tiek, kiek sugeba įvardinti. Žmogui realiais dalykais tampa tik tada, kai jis jiems suteikia vardą, tad vardo suteikimas yra pats tikriausias žmogiškosios kūrybos aktas, vykstantis santykiyje.

Nėra jokio būtinojo ryšio tarp signifikatų ir signifikantų, tai tik susitarimo reikalas. Kokią kalbinę išraišką įgaus, koks pasaulis bus, priklauso nuo žmogaus interpretacinių gebėjimų. Tad tas, kuris moka nors vieną kalbą, gali susikurti savo pasaulį. Ir susikuria: įvairūs mokslai, menai, suvokimas ir kasdieninis diskursas – tai unikalūs pasauliai. „Šios pasaulių versijos pagaminamos iš žodžių, skaičių, piešinių, garsų, ar kitų bet kokio mediumo simbolių“ (Goodman 1978: 94). Visai to neįtardami, kiekvienam savo žingsniui suformuojame pagrindą. O pasaulį aptinkame tokį, kokį norime aptikti nežinodami, kad to apskritai norime. Žmogaus patyrimo esmė yra kūrimas, o viena iš komunikacijos funkcijų – naujų reikšmių kūrimas ir priskyrimas.

Anot Heideggerio, žodžiai ir kalba nėra dėžutės, į kurias rašantys ir kalbantys supakuoja daiktus, nes pirmiausia kalboje ir per kalbą daiktai įgyja savo būtį (cit. pagal Littlejohn 2002: 204). Šis mąstytojas manė, kad visa mūsų patirtis yra apskritai lingvistinė ir nėra nieko už kalbos arba apie tai žmogus nepajėgus kalbėti (nes kalbant apie tai, kas už kalbos, jau esama kalboje).

Kalba yra medija ir pagrindas kitoms medių sistemoms. Kalba – tai pagrindinė medija ir natūralus žmogiškosios komunikacijos būdas. Visos šiandieninės medijos funkcionuoja kalbos pagrindu. Galima tarti, kad pati kalba įgauna naujas savo buvimo formas šiuolaikinėse technologijose – kalbos technologijose. Keičiantis kalbai, jos buvimo būdui, keičiasi ir žmogaus santykis su pasauliu, šio pasaulio suvokimas, atsiranda naujos suvokimo formos.

Be to, kalba yra būtina siekiant socialinės struktūros darnaus funkcionavimo, nes ji „<..> yra medija, kurioje vyksta substancialus supratimas ir sutarimas tarp žmonių“ (Gadamer 1998: 384). Kalba yra ne tik svarbiausias žmogaus pažinimo įrankis, bet tik per ją įmanomas tarpusavio supratimas. Suprasdami išreiškiame savo tapatumą su kitu, kito žmogaus perspektyva yra būtinas ir neišvengiamas elementas baigtinio žmogaus pažinimui plėtotis.

Santykis su kitais

Dar vienas svarbus žmogiškojo patyrimo aspektas yra kitas žmogus, kuris leidžia plėtotis individualiam pažinimui. Žmogaus santykių išskirtinumas yra socialinis jų kontekstas. Kiekvienas žmogus ateina į socialinę aplinką. Jis išmoksta kalbą, o kartu su ja perima ir tradiciją, kurioje jau susistemintas pasaulio patyrimas. Tad žmogus turi unikalų gebėjimą patirti ne tik įgyti pats, bet ją perimti iš kitų. Šiuo atveju jam nebereikalingas tiesioginis patyrimas, jis gali remtis kitų žmonių patyrimu, sukauptu kalboje. Iš čia kyla antrasis žmogaus baigtinumo aspektas. Informacijos, kuria disponuoja baigtinė būtybė, trūkumas verčia ją kreiptis į kitą tokią pat baigtinę būtybę. Jeigu įsivaizduotume būtybę, kuri disponuotų visa informacija, tai jai priimti sprendimus užtektų savęs pačios. Tuo tarpu natūralu, kad žmogiškiesiems sprendimams reikalingi kiti arba papildoma informacija, šį trūkumą kompensuoja galimybė gauti kitokį to paties pasaulio vaizdą, išverstą į kalbą. Komunikacijos partneris yra kitas, kalbantis ta pačia kalba, apie tuos pačius dalykus skirtingai.

„Komunikacija – tai interpretacinis mūsų „įmestumo“ į pasaulį drauge su kitais žmonėmis artikuliuojimas. Būti žmogumi reiškia būti kalbišku ir socialiu. Dar prieš ištariant žodį, mes esame egzistenciškai ir gyvenimiškai surišti. Komunikacija yra ne informacijos perdavimas, o veikiau tokia laikysena, kuri leidžia išgirsti kito kitybę. Santykių formavimas, kitybės atskleidimas, „aš“ uždaro kriauklės sudaužymas“ (Šliogeris 1996).

Žmogaus kuriamą reikšmę sudaro individualumas ir bendrumas su kitais. Vidinį žmogaus pasaulį lemia išorinis pažinimas ir sąveika su kitais. Komunikuodami žmonės eksteriorizuoja [objektyvizuoja] ir interiorizuoja [subjektyvizuoja] savo įprasmintą pasaulio patyrimą (Grossberg *et al.* 1998: 21). Taip žmonės dalijasi savosiomis pasaulių vizijomis, jie keičiasi sutampančiomis reikšmėmis arba ištariamais žodžiais ir taip pat pildo savo vidų naujomis, kurios gimsta šioje sąveikoje. Buvimas santykiyje ir socialinis santykių kontekstas leidžia atskirti žmogaus vidų nuo jo išorės. Viena vertus žmogus kaip unikalus pasaulis atsiskiria nuo jį supančios aplinkos, su kuria jis išlieka santykiyje, bet į kurią per kalbą gali pažvelgti tartum iš šalies. Kita vertus, žmogus gali atskirti savo vidinį pasaulį nuo išorinio ir taip pažvelgti į save, nes pats sau vienas jis yra nematomas. Kiti žmonės ir sąveika su jais žmogui leidžia įvertinti savo vidinį pasaulį, tai, kiek mano vidus yra suderinamas su kito viduje. Pažvelgti į save žmogui reikalingi tarpininkai/-as.

Šie žmogaus santykiai ar sąveikos būdai, bus nagrinėjami toliau.

Sąveikos rūšys

Praėjusiam skyrui buvo pažymėta, kad žmogaus santykis pasaulyje yra dvejopas – su kitais ir su savimi. Kultūrologas ir semiotikas Jurijus Lotmanas išskiria dvi šios sąveikos rūšis – tai įprasta komunikacija bei autokomunikacija (Lotman 2004). Kalbama apie įprastą bendravimo atvejį – dialogą su kitu, ir ne tokį įprastą – tai dialogą su savimi. Tipiškas komunikacijos atvejis – kryptis „aš-jis“, jo metu daroma prielaida, kad iki sąveikos pradžios tam tikras pranešimas žinomas „man“, bet nežinomas „jam“. Siuntėjas disponuoja informacija, kurios gavėjas stokoja. Siuntėjo arba gavėjo vaidmuo nėra išimtinai būdingas kuriam nors vienam dialoginėje situacijoje dalyvaujančiajam, šie vaidmenys nuolatos kinta. Kita pranešimų perdavimo kryptis yra „aš-aš“. Šiuo atveju pranešimą gaunantis antrasis „aš“ funkciškai prilyginamas trečiajam asmeniui. Minėtųjų sąveikų skirtumas tas, kad informacija „Aš-jis“ atveju juda erdvėje, o sistemoje „aš-aš“ – laike. Pastaruoju atveju siunčiantysis „aš“ nebėra tapatus gaunančiajam „aš“. Šios komunikacijos metu pranešimas suformuluojamas iš naujo taip įgaudamas naują reikšmę. „Vienu atveju susiduriame su tam tikra išankstine informacija, kuri juda nuo vieno žmogaus prie kito, ir viso akto metu vienodu komunikacijos kodu <...> adresantas perduoda pranešimą kitam adresatui, o pats to akto metu išlieka nepasikeitęs. Antruoju, perduodamas pats sau jis iš vidaus pertvarko savo esmę, kadangi asmenybės esmę galima traktuoti kaip socialiniu požiūriu reikšmingų kodų rinkinį, o šitas rinkinys čia, vykstant komunikacijos aktui, keičiasi <...> šiuo atveju kalbama apie informacijos gausėjimą, jos transformaciją, performulavimą kitomis kategorijomis, be to, įvedami ne nauji pranešimai, bet nauji kodai, o priimantis ir perduodantis yra tas pats asmuo. Tokios autokomunikacijos metu performuojama pati asmenybė, su tuo susiję labai daug kultūrinių

funkcijų – nuo tam tikrų tipų kultūroje žmogui būtino savos atskiros būties pajautimo iki savęs pažinimo...“ (Lotman 2004: 61).

Šiuos du sąveikos tipus istorijoje naudojo graikų mąstytojas Sokratas ir palyginus ne taip seniai gyvenęs danų filosofas ir teologas Sorenas Kierkegaardas. Pirmasis buvo tikras dialoginės situacijos etalonas, o antrasis priklausė tiems, kurie naudojo gana uždara komunikacijos būdą – sąveiką su savimi pačiu.

Aš ir kitas

Du panašūs ir tuo pačiu metu skirtingi komunikacijos partneriai yra dialoginės situacijos sąlyga. Šios situacijos dalyviai turi būti panašūs tiek, kad galėtų vienas su kitu susikalbėti ir skirtingi tiek, kad vienas kitam būtų įdomūs – jų kitoniškumas naujomis reikšmėmis praturtintų jų vidujybę. Tokios diskursyvios veiklos pavyzdys yra pateikiamas Platono dialoge „Faidras“ (Platonas 1996). Šiame dialoge sakytinio diskurso metu vykstantį gyvą, autentišką ir neatkartojamą dviejų žmonių bendravimą Sokratas priešina rašytiniam diskursui išryškindamas jo silpnąsias puses. Tinkamas ir teisingas buvimo pasaulyje perteikimo būdas Sokratui yra šnekamoji kalba, todėl jis radikaliai atsisako užrašytosios raiškos.

Išsakomas žodis Sokratui yra unikalus įvykis. Tuo tarpu užrašytas žodis gali reikšti daugelį kartų įvairiose vietose sukurdamas įdomias situacijas: žmonės gali veikti vieni kitus per atstumą bei laiką, daugelis žmonių gali perskaityti tai, kas skirta tik keletui. Tokia kalbinio diskurso ir rašto diskurso priešprieša plėtojama Platono dialoge „Faidras“. Dialoge aprašomos savotiškos varžybos, kurių dalyviai stengiasi pasakyti kuo geresnę kalbą. Dialogo kulminacija yra Sokrato sakoma kalba apie meilę kaip geros kalbos pavyzdys, kurios kriterijai yra nagrinėjami vėliau.

Pirmos dvi šiame dialoge sakomos kalbos yra ne „laisvos saviraiškos“, o veikiau poveikio rezultatas. Pirmoji kalba atsiranda iš užrašyto teksto, kai Lisijas čia kalba Faidro lūpomis. Antroji kalba randasi kaip Faidro grasinimų išdava. Trečioji kalba, kaip atpirkimas netikusių pirmųjų kalbų, yra pagimdoma iš sielos gelmių. Čia išsižadama asimetriškų santykių, komunikacija suvokiama kaip lygiavertis partnerių dalyvavimas. Geros komunikacijos kriterijus yra pranešimo pritaikymas kiekvienam atskiram atvejui. Tinkama komunikacijos forma yra intymus dialogas, suponuojantis partnerių sielų artumą, abipusį kalbėtojo ir klausytojo ryšį. Tai – uždara komunikacijos grandinė, kurioje nėra vietos atsitiktiniams pranešimams, pašaliniams klausytojams ar nenumatytiems padariniams. Užrašyto žodžio tinkamas paskirstymas negali būti užtikrintas. Užrašytas žodis plinta netvarkingai, yra skirtas visiems ir niekam, su užrašytu žodžiu sokratiškasis dialogas yra neįmanomas.

Rašto poreikis, anot Sokrato sekamo mito, atsiradęs, kai senovės Egipte iškilo būtinybė perduoti daimono Teuto pramanytus menus. Beje, rašto mokslas taip pat yra Teuto išmonė - jam jis priskiria kone gydomąsias galias pavadindamas jį atminties ir išminties vaistais. Egipto valdovas Tamsas, kurio rankose sprendžiamoji galia, teigia priešingai, nurodydamas, kad raštas atlieka kaip tik priešingą funkciją, o svarbiausia, suteikia ne vidinį, patyriminį žinojimą, bet išorinį ir tikimybinį.

Sokratas papildoma mite išsakomą kritiką rašto atžvilgiu teigdamas, kad sakinys žodis yra tikresnis ir vertesnis negu užrašytasis. Užrašytasis žodis yra tylintis, nes jis neatsako į užduodamus klausimus, jo būties būdas suponuoja atsako negalimumą. Užrašytasis žodis yra nuolankus žodis, nes kartą užgimęs, jis nebeturi vietos, klajoja ir tarp išmanančių, ir tarp neišmanančių, giriamas ar peikiamas negali dėkoti ar apsiginti. Kaip priešstatą, Sokratas teigia kalbantį žodį, kuris yra rašomas į sielą, galintis kalbėti kai reikia, ir patylėti, kai kalbėti nedera: „<... > išminties nušviesto diskurso principas ir esmė [yra] įrašyti sieloje to, kuris sugeba apsiginti ir kuris sugeba pasirinkti – tylėti ar prabilti atsižvelgdamas į asmens, į kurį kreipiasi, sielos poreikius“ (Ricoeur 2000: 50). Žmogus, kuris žino, kaip elgtis su žodžiais, „<...> pasirinkęs tinkamą sielą, su išmanymu pasodina ir pasėja joje kalbą, gebančių pagelbėti ir sau pačioms, ir sėjėjui, nes jos nėra nevaisingos, tačiau turi savyje sėklą, tuomet pastaroji pagimdo kitų žmonių sielose naujas kalbas, kurios bus pakankamai pajėgios padaryti tą sėklą amžinai nemirtingą, o šios turėtoją – tokį laimingą, koks tik įstengia būti žmogus“ (Platonas 1996: 67). Užrašyta kalba naikina abipusiškumą, nesuprastos pranešimo dalys paliekamos nepaaiškintos. Užrašytas žodis nėra lankstus, todėl išeitis yra sakinys žodis, kuris geba prisitaikyti: kai sudėtingai sielai teikiamos sudėtingos kalbos, paprastai sielai teikiamos prieinamesnės kalbos, vieniems atvejams – kalbos, skirtos mokyti, kitiems atvejams - kalbos, skirtos įtikinėti.

Anot Sokrato, rašytojo ir skaitytojo arba kalbėtojo ir klausytojo santykis gali būti suprantamas kaip suvedžiotą ir geismo objekto santykis. Rašančiojo ar kalbančiojo tikslas yra sukelti skaitytojo ar kalbėtojo dėmesį, teksto pripažinimą, juos paveikti. Tačiau kai pastangos sutelkiamos didesniai efektui išgauti, primirštama prasmės svarba. Faidras yra Lisijo kalbos paveiktas, sužavėtas, netgi jos valdomas, tačiau kaip paaiškėja vėliau, pati Lisijo kalba nėra gera. Lisijo kalba yra skaitoma ir nors pats kalbos kūrėjas dialoge nedalyvauja, pėdsaką jis palieka – „<...> skaitytoją iš tikrųjų pagauna ir valdo slėpininga būt(in)ybė, įrašyta pačiame tekste. Ją jis [Sokratas] laiko autoriumi“ (Ališauskas 1996: 133). Sokratas perskaitytą kalbą vadina simuliacija, asmenine retorika, kuri sukelia tiesos poveikį, bet pačios tiesos nesuranda, nes skaitoma ar klausomasi ne dėl tiesos, bet dėl pačio teksto ar kalbos. Gera kalba, anot Sokrato, pirmiausia turi skliti iš sielos gelmių, būti autentiška ir teisinga, o kalbančiajam būtinas teisingas išmanymas tų dalykų, apie kuriuos jis šneka. Gera kalba čia prilyginama gyvybingam ir darniam organizmui,

turinčiam visas reikalingas dalis (Platonas 1996). Sokratui komunikacija yra susijusi su čia ir dabar išsakoma žmogaus vidujybe, kuri gali skleistis tik santykyje su kitu – dialoginėje situacijoje.

Nepaisant visų aptartų užrašyto teksto trūkumų ir sakinio diskurso privalumų, dialogui būdinga dar viena savybė, susijusi su ankstesniame skyriuje nagrinėta komunikacijos samprata. Šiame, kaip ir kituose dialoguose, Sokratas naudoja tam tikrą metodą, vadinamą □ **ΛΕΥΧΟΣ** (elenchos) ir padedantį atrasti tiesą – jis savo pašnekovui užduoda klausimus, kurie priverčia paneigti išankstines prielaidas bei veda prie atsakymo. Pats Sokratas yra pasakęs, kad didžiausia žmogaus dorybė yra užduoti klausimus sau ir kitiems, taip užklausti apie būtį (Frede 2003). Sokratiškajam žinojimui skleistis reikalinga dialogo situacija ir partneris, o tiesa, kaip nauja reikšmė, šiuo atveju gimsta santykyje. Dialogas būtinas tiek žinančiajam, tiek ir nežinančiajam. Tik tokio tipo sąveikoje žinantysis gali pagrįsti savo žinojimą, o nežinantysis – įgyti naujų reikšmių. Galop žinančiojo žinojimas skleidžiasi tik per kitą, nes pirminė žinančiojo būseną, įvardyta garsiąja fraze, yra „žinau, kad nieko nežinau“. Tik klausimai ir galimybė juos užduoti kitam sudaužo šią uždarą kriauklę.

Aš ir pats

Kierkegardas komunikaciją suvokė kaip būdą ką nors atskleisti ar nuslėpti - pats Kierkegardas slepiasi po pseudoniminių pasakotojų vardais. Vis tik Kierkegardas taip elgiasi ne pirmasis, panašiomis literatūrinėmis mistifikacijomis užsiiminėjo vokiškojo romantizmo atstovai, kurie savo kūrinius pasirašinėja pseudonimais, į vieną kūrinį sujungia atrodytų nesusijusias kelių išgalvotų autorių pasakojimų linijas, o patį kūrinį išleidžia tikrovėje egzistuojantis leidėjas (Sodeika 2001). Taip nutrinama riba tarp anapus knygos viršelio esančio fikcijos pasaulio ir šia pusės esančios tikrovės. Kaip pastebi Rolandas Barthesas, toks tekstas neturi nei rašytojo, nei skaitytojo, nes už jo nėra aktyvaus subjekto (kuris tą tekstą išreiškė), nematyti ir pasyvaus subjekto (kuriam tas tekstas buvo išreikštas); vadinasi, tokiam tekste nėra nei subjekto, nei objekto, o tik pats tekstas, kaip tam tikras simbolių rinkinys (cit. pagal Sodeiką 2001). Šiame tekste ir autorius, ir skaitytojas gimsta vienu metu, tuomet, kai susidomėjusios akys paliečia pirmąsias tokio teksto eilutes. Toks žaidimas „grynaisiais“ ženklais panaikina iš anksto apspręstos ir jame glūdinčios reikšmės būtinybę, reikšmė gimsta skaitytojo žvilgsniui prisilietus.

Lygiai taip pat Kierkegaardas fiktyvūs kūrinių autoriai gimsta kartu su tekstu, jie neegzistuoja anksčiau už tekstą ir anapus teksto. Realumo ir fikcijos elementai persipina tekste. Tekstas įgyja autonomiją, nes nuo teksto autorius nuima atsakomybę tekstui išreikšti tai, ką norėjo išreikšti jo autorius ir pašalina tą slėpiną būt(in)ybę. Pseudonimas Kierkegaardui leidžia nusimesti autoriaus atsakomybę ir į savo tekstą pažvelgti ne rašančiomis, o skaitančiomis akimis.

Kiekvienas tekstas yra komunikacija, per ją autorius išreiškia dalį savosios vidujybės. Romantikai per pseudonimą atsiriboja nuo savojo teksto ir savo vidujybei suteikia objektyvų pavidalą. Šis objektyvumas panaikinamas vėl skaitant tekstą ir jį grąžinant į savo vidujybę. Romantikai šį judesį traktuoja kaip tam tikrą filosofinę laikyseną, pakylėjančią autorių/skaitytoją virš savęs paties ir taip padedančią įveikti savąjį baigtinumą, t.y. „pakilti iki absoliutaus subjekto, kurio neriboja jokia objektinė apibrėžtis. <...> pastanga redukuoti visą objektinį, daiktišką pasaulį į subjekto veiklą, kylančią iš niekuo neapibrėžtos ir todėl jokio konkretaus, „daiktiško“ pavidalo neturinčios subjekto vidujybės“ (Sodeika 2001: 284).

Kierkegaardas naudoja tokį patį principą, tačiau jo motyvas yra kiek kitoks. Daroma prielaida, kad autoriaus „vidujybė“ yra tuščia, nesuformuota. Siekiama savo vidujybę ne išsakyti, bet ją suprasti per jos išsiskyrimą – aš save siekiu suprasti užmezgdamas ryšį su savimi per tekstą. „Kaip padaryti, kad tekstas keistų skaitytojo gyvenimą? Jis moko ne to, ką manosi žinąs, bet to, ko žino nežinąs. Kierkegaardo ranka rašytuose tekstuose Sokrato funkciją atlieka paties Kierkegaardo pagaminti pseudonimai, kurių vardu jis bando „pamokyti“ pats save. Jis rašo tam, kad turėtų ką skaityti ir skaitydamas mokytis“ (Sodeika 2001: 288). Ši Kierkegaardas mokytis siekė ne bet ko, jį kankino viena iš pamatinių žmogaus problemų – tikėjimo klausimas. Tikėjimas šiam mąstytojui yra individualus ir betarpiškas santykis – bekalbis santykis su tam tikra kalba, kuri yra Šventasis Raštas. Šv. Raštą Kierkegaardas suvokė kaip tarpininką tarp tikinčiojo ir Dievo. Nors jame ir kalbėjo Dievas, jis kalbėjo netiesiogiai, t.y. per tekstą, parašytą apaštalų ir evangelistų. Tikrąjį tikėjimą Kierkegaardas suvokė kaip tiesioginę komunikaciją su Dievu, kaip betarpišką santykį, iš ko yra pašalinta kalba – „imti į širdį krikščionybę turi būti ruošiamasi ne skaitant knygas ar tyrinėjant pasaulio istoriją, bet gilinantį į savo egzistavimą“ (cit. pagal Sodeiką 2001: 294). Toks tikėjimas yra didžiausias paradoksas, nes jis prasideda ten, kur baigiasi kalba ir liaujasi mąstymas. Kalbos našta įmanoma nusimesti atsiribojus nuo daiktų, situacijų ir netgi nuo kalbiško savęs paties – išeiti iš socialinio santykių konteksto. Norint pažinti tikrovę, reikia sugrįžti prie „ikidaiktiškojo“ jos pavidalo, prie ankstesnės už bet ką kitą savo vidujybės – patekti į betarpišką santykį su pačiu savimi. Tokio santykio galimybė įmanoma per komunikaciją, eksteriorizuojant ir vėl interiorizuojant savo vidujybę.

Aš ir jie

Dar viena sąveikos forma, kurią Lotmanas laikė būdinga ne pavieniams individams, o visai kultūrai ir esminga kultūros perdavime, yra skleidimas. Ši komunikacijos forma yra susijusi su tradicijos perdavimu, jos pavyzdys aptinkamas sinoptinėse Evangelijose, kuriose skleidėjas – istorinis Jėzaus Kristaus asmuo. Jis naudoja visiškai viešą prasių skleidimo būdą, pastarąsias

palikdamas išsiaiškinti klausytojams. Jėzaus naudojamą komunikacijos būdą aiškina jo paties sekama parabolė apie sėjėją. Sėjėjas sėja plačiai barstydamas sėklą, tad ji krenta į įvairią dirvą. „Tik labai nedaugelis pasiekia tinkamą dirvą, suleidžia šaknis ir duoda gausų – šimteriopą, šešiasdešimteriopą ar trisdešimteriopą – derlių. <...> Teišgirsta tie, kurie turi ausis, kad girdėtų“ (Peters 2004: 67). Skleidimas plačiai išberia sėklas, tačiau jos dažniausiai neužtikrina tokio paties skaičiaus daigų.

Sinoptinėse Evangelijose aprašoma Kristaus vykdoma komunikacija yra asimetriškų santykių, kalbėjimo daugumai būdo pavyzdys. Nors perduodamą pranešimą gali girdėti visi, tačiau suprasti jį gali tik nedaugelis, tie, kurie turi bendrą patirtį. Dialogo metu ištartas žodis gali būti lydimas pašnekovo paaiškinimo, tuo tarpu sėjėjas prie kartą ištartų žodžių niekada nebesugrįžta, jis veikia viena kryptimi: „Jis nei prižiūri sudygusias sėklas, nei duoda ir ima, nei aiškina skleidžiamų dalykų prasmę“ (Peters 2004: 69). Šiomis sėklomis, t.y. gautųjų reikšmių supratimu ir puoselėjimu klausytojas turi rūpintis savo jėgomis.

Kristus tiesiog byloja krikščioniškąją tradiciją, jis (abstraktus vienatiškumas) kreipiasi į bet ką (abstraktus daugiškumas). Ko gero šiuo atveju galime tarti, kad jis yra būtent ta būtybė, kuri veikia turėdama visą informaciją, todėl dialoginė situacija neįmanoma, nes tokiai būtybei informacija nereikalinga. Vienakryptis skleidimo būdas gali būti palygintas su dovanojimo veiksmu: duodančioji pusė visuomet yra pranašesnė už gaunančiąją, o dovana yra kažkur tarp neprašomo dosnumo (vienakryptiškumo) ir reikalavimo atsilyginti dovana vėliau (abipusiškumo).

Skleidimo principu veikia ir šiuolaikinės masinio informavimo priemonės. Traktuojamos kaip institucijos, jos taip pat veikia absoliučios informacijos sąlygomis, todėl dialogas joms nereikalingas. Transliuojamos reikšmės yra visiems – vienlytei anoniminei auditorijai. Atgalinis auditorijos atsakas negalimas dėl pačios auditorijos ribotumo, taip pat ir dėl pačių masinio informavimo priemonių pobūdžio.

Skleidime nėra kitybės atodangos, auditorijos anonimiškumas, jos, kaip gaunančiosios pusės situacija suponuoja tam tikrą atstumo išlaikymą. Transliuojamos reikšmės yra priimamos arba ne, priklausomai nuo to, kiek jos yra reikalingos. Tų reikšmių galutinis atskleidimas, kaip jau buvo minėta, paliekamas individams, jos skleidžiasi dialogo su savimi arba su kitais situacijose. Tradicija komunikuojama per skleidimą, tačiau vystoma gyvame dialoge, kuris vyksta čia ir dabar.

Kaip mokė Sokratas, Kristus ir kaip mokinosi Kierkegaardas

Visi trys aptarti sąveikų pavyzdžiai turi bendrą bruožą – tiesiogiai ar netiesiogiai juose atskiriama sakytinė ir rašytinė kalbos. Aiškiausiai ši perskyra išreikšta Sokrato pavyzdyje, kuris, lygindamas šiuos kalbos tipus, išaukština šnekamąjį, vykstantį dialogo sąlygomis. Anot jo,

sakytinis diskursas yra pats tikriausias buvojimo perteikimo būdas, užtikrinantis vidinį žinojimą. Gyvo dialogo esmė – jo intymumas, užtikrinantis sielų artumą. „Kalbantis su kitu, ypač svarbi akistatos situacija – kitas yra čia pat, mums kalba ne tik pokalbio „tekstas“, bet ir akys, gestai, kūnų padėtys ir kūnų sąlytis. Pokalbį veikia daugybė įvairiausių dalykų, kurie negali būti redukuoti į pokalbio prasminį turinį, ir kartu būtent jie sutiekia šiam pokalbiui prasmę. Tai žavesys, simpatija, artumas, užsidegimas, aistra, meilė, atostūmis, nejaukumas, neapykanta...“ (Gutauskas 2004: 160). Dialogo metu skleidžiasi ne tik mąstymas, bet ir jausmas.

Kristaus komunikacijos būdas nėra dialogas, tačiau jis paremtas gyvu žodžiu. Nors tokią švaistomąją veiklą Sokratas būtų linkęs kritikuoti, be abejonės ji yra kur kas priimtinesnė palyginus su tekste slypinčiais pavojais. Sokrato ir Kristaus išstartasis žodis yra unikalus įvykis, vieną kartą išsiskleidęs erdvėje ir laike, jis daugiau nebespasikartoja. Tačiau čia iškyla viena problema – šių istorinių asmenybių žodžiai yra užrašyti ir kartojasi jau daugiau nei du tūkstantmečius. Gyvojo žodžio dialogas ir skleidimas pasiekia mus per užrašytą žodį. Viena vertus toks rašto tarpininkavimas yra privalumas – jis įveikia laiko ir erdvės ribas bei taip leidžia sužinoti apie šiuos istorinius asmenis. Kita vertus šis tarpininkavimas tampa kliūtimi – esame tik pašaliniai dorybės mokytojo ir dievo-žmogaus bylojimo stebėtojai. Su mumis šios istorinės asmenybės komunikuoja netiesiogiai. Tai suprato Kierkegaardas, kuris ieškojo būdų, kaip šią patirtį padaryti tiesioginę – kaip išgyventi tai savyje, patirti tikrąją aistrą (Sodeika 2001). Jis atsisuko į save, į savo egzistenciją, o šį paradoksalų judesį – kalbą įveikti per kalbą – jis bandė atlikti rašydamas ir skaitydamas tai, ką buvo parašęs, objektyvizuodamas ir vėl subjektyvizuodamas savąją patirtį...

Šiame skyriuje aprašytų sąveikų tipai išryškino kalbai būdingą dvejojimą pobūdį – sakytinį ir rašytinį. Rašytinis iki šiol sulaukė daugiau kritikos, nei pripažinimo – Kierkegaardas rašė, bet vengė prisipažinti; Kristus yra terašęs ant smėlio, o Sokratas apskritai šalinosi rašymo veiklos. Vis tik raštas žmogui yra nemažiau reikšmingas nei sakytinis diskursas, daugelis komunikacinių sąveikų vyksta per raštą. Pasitelkus hermeneutinę sampratą, toliau nagrinėjama kalbinio ir rašytinio diskurso perskyra ir kaip vyksta kitybės atodanga, kai žmogus patenka į santykį su raštu.

Sakytinis diskursas ir rašytinis diskursas

Tiesioginės ir netiesioginės komunikacijos kaip sakytinio ir rašytinio diskurso analizę pateikia Ricoeuras. Šis mąstytojas nagrinėja dialoginę situaciją ir kaip ji pasikeičia, kai sakytinis diskursas tampa rašytiniu. Pateikiami kontrargumentai Platono dialoge užrašytai sokratiškajai rašto kritikai. Rašytinis diskursas čia nagrinėjamas kaip hermeneutinė problema.

Komunikacija prasideda nuo kontakto. Užrašytos kalbos atveju diskursas fiksuojamas ne žmogaus balsu, bet tam tikra ženklų sistema išorinėmis priemonėmis. Kalbos sistema yra belaikė,

ji neatsiranda ir nedingsta, o diskursas yra įvykis prasideda ir baigiasi. Raštas fiksuoja ne įvykį, o įvykio „ištarą“, intencionalią eksteriorizaciją, šnekos akto noemą. „Tik tada, kai *sagen* – „sakymas“ – tampa *Aus-sage*, ištara, diskursas išsipildo kaip diskursas, visiškai išskleisdamas savo esminę dialektiką“ (Ricoeur 2000: 39). Nepaisant Platono dialoge nurodytų rašto trūkumų, diskursas visą laiką siekia būti užrašytas. Kai užrašyto diskurso „likimas pavedamas *littera*, o ne *vox*“, paveikiama komunikacinė jo funkcija išplečiant laiko ir erdvės ribas. Iš buvimo čia ir dabar situacijoje diskursas tampa įmanomu perkelti į ten (kitoje vietoje) ir tada (kitame laike). Nors prarandamas diskurso čia ir dabar situacijos autentiškumas, tačiau esminis diskurso, kaip tokio, autentiškumas išlieka. Sokrato ištartasis žodis yra unikalus įvykis. Vieną kartą išsiskleidęs erdvėje ir laike, jis daugiau nebesikartoja. Tačiau Sokrato žodžiai yra užrašyti ir kartojasi jau daugiau nei du tūkstantmečius, kuriuos atpažįstame kaip to paties Sokrato žodžius. Be užrašyto diskurso nebūtų galima ne tik Sokrato nerašymo kritika, bet ir pats jo nerašymas. Gyvasis žodis pasiekia mus užrašyto žodžio dėka ir rašto pranašumas įveikti laiko ir erdvės ribas yra neabejotinas. Gadameris teigia, kad suprasti tekstą, įveikusį laiką ir erdvę, reiškia jį išversti į mūsų situaciją, jame girdėti kalbantį atsakymą į mūsų laiko užklausimus. „Kada interpretuojama, rašytinė tradicija yra grąžinama iš svetimumo, kuriame ji save atranda, į vykstantį pokalbio momentą, kuris iš esmės yra visada įgyvendinamas kaip klausimas ir atsakymas“ (Gadamer 1998: 368). Tiesa, čia suvokta kaip prasmės atskleidimas, įvyksta tik per paveikos istorinį pritaikymą: perimame ir modifikuojame savyje mums tradicijos perduotus prasminius požiūrius ir jų dabartį, kai naujai prasmingai su jais susitinkame (Grondin 2003: 196). Tekstas prabyla tik užklauiamas šiandieninės situacijos kontekste.

Tiesioginė akistata čia ir dabar pakeičiama rašymo ir skaitymo santykiu, kuris susideda iš dviejų santykių: rašytojo ir pranešimo bei pranešimo ir skaitytojo santykis. Intymus dialogas, kaip uždara keitimosi reikšmėmis sistema, yra suardyta. Sakytiniame diskurse „subjektyvi šnekėtojo intencija ir diskurso reikšmė iš dalies sutampa, ir supratę tai, ką implikuoja šnekėtojas, suprantame, ką reiškia jo diskursas“ (Ricoeur 2000: 41). Pirmiausia čia ir dabar vykstantis diskursas turi korekcijos galimybę. Antra, tos korekcijos net ir nereikia, nes situacija čia ir dabar yra bendra tiek šnekėtojui, tiek klausytojui, pažinimo horizontas ir tradicija, vienijantys klausiantįjį ir atsakantįjį, yra daugmaž tapatūs. Tačiau rašytinio diskurso atveju autoriaus intencija ir teksto reikšmė ima nebesutapti, nes tekstas išsiveržia už riboto autoriaus gyvenimo horizonto (Ricoeur 2000: 41). Čia lemiamą vaidmenį atlieka tradicija ir tekste glūdinčių reikšmių potencialas: „<...> kiekvieno teksto prasmė siekia žymiai toliau nei autorius yra numatęs“ (Gadamer 1998: 372). Visgi tekstas neįgyja absoliučios autonomijos, nes tai intencinis diskursas, jo metu „kas nors kam nors ką nors pasako“. „Autorinė reikšmė dialektiškai papildo verbalinę reikšmę, ir jos turi būti interpretuojamos tarpusavio perspektyvoje“ (Ricoeur 2000: 42).

Sakytinis diskursas adresuotas tam, kurį lemia dialogo čia ir dabar situacija. Rašytinis tekstas adresuotas potencialiai kiekvienam. Užrašymo atveju diskursas išlaisvinamas iš tiesioginio bendravimo situacijos ribotumo, jam atsiveria žymiai platesni erdvės ir laiko horizontai. Kūrinys išplečia palyginti siaurą tiesioginės komunikacijos ratą ir įsteigia naujus komunikacijos būdus. Tačiau tiek rašymas, tiek skaitymas yra socialiniai fenomenai, kurie paklūsta tam tikroms taisyklėms ir tokiu būdu yra apriboti. Viena vertus, semantinė teksto autonomija steigia potencialių skaitytojų ratą ir kuria teksto auditoriją. Kita vertus, būtent auditorijos atsakas lemia teksto svarbą, taigi ir reikšmę. Vadinasi, pranešimo ir gavėjo santykis yra abipusis, reikšmių potencialumą užduoda tekstas, bet jį aktualizuoja skaitytojas. Skaitytojo atveju kiekvienas tekstas turi prielaidas, kurių jis neišsako, ir tik tas, kuris šias prielaidas primąsto, gali iš tiesų spręsti apie teksto tiesą. „Hermeneutika prasideda ten, kur baigiasi dialogas“ (Ricoeur 2000: 43). Tačiau suprasti tekstą skaitytojas siekia panašiu į dialogą būdu, per klausimo ir atsakymo dialektiką. „Lygiai taip, kaip kiekvienas pašnekovas siekia sutarimo su savo partneriu, interpretuotojas stengiasi suprasti ką kalba tekstas“ (Gadamer 1998: 378).

Diskursas koduojamas. Perkeltas į raštą diskursas įgyja tam tikrą formą. „Užrašas kaip medžiagiškas pagrindas, semantinė teksto autonomija tiek kalbėtojo, tiek klausytojo atžvilgiu ir su tuo susijusios rašto kaip išorinės savybės padeda kalbą paversti specifinės meistrystės medžiaga. Raštas kalbos kūriniais suteikia skulptūroms būdingą savarankiškumą“ (Ricoeur 2000: 45). Skulptūrinis savarankiškumas suteikiamas panaudojant literatūros žanrus apipavidalinant diskursą kaip vieną ar kitą diskurso atmainą. Literatūros žanrai yra generatyvinės priemonės diskursui kaip eilėraščiui, pasakojimui ar esė kurti. Kalba čia paklūsta tam tikroms meistrystės normoms. „Kūrinio stilius – ne kas kita, kaip individuali konkretaus produkto ar dirbinio konfigūracija“ (Ricoeur 2000: 44). Tad autorius šiuo atveju yra ir kalbėtojas, ir savo diskurso kūrėjas, suteikiantis diskursui ne tik paprasčiausią tekstinį, bet ir tam tikrą kompozicinį pavidalą. Anot Schleiermacherio, išraiška yra fragmentas esamos bendrijos kalbos vartosenos totalume, paklūstanti sistemos sintaksei ir vartojimo taisyklėms arba gramatikai; tačiau išraiška yra ir sielos individualumo liudijimas, vidujybės raiška psichologiniu, o taip pat ir techniniu aspektais (Grondin 2003: 125). Visgi nereikia apsirikti, „suprasti ką kitas žmogus sako, kaip matėme, tai įgyti supratimą apie dalyko esmę, o ne patekti į to žmogaus vidų ir išgyventi jo patyrimą“ (Gadamer 1998: 383).

Referentinė funkcija yra galimybė parodyti, jog minimas daiktas yra šnekėtojui ir klausytojui bendros situacijos dalis. Dialogą įrėminančią situaciją nustato (nurodo) šnekantysis arba pats diskursas (nurodo kalbos dalys). „Tad iš esmės visos sakytinės kalbos nuorodos remiasi demonstracijomis [tapatybė čia ir dabar], priklausančiomis nuo situacijos, kurią dialogo dalyviai suvokia kaip bendrą“ (Ricoeur 2000: 47). Tačiau raštas tarp demonstracijos ir identifikacijos

atveria spragą. Erdvės ir laiko nuotolis, skiriantis rašytoją ir skaitytoją, panaikina bendrą situaciją. Semantinė teksto autonomija, išlaisvindama tekstą iš rašančiojo čia ir dabar situacijos, įgyja potencialaus skaitytojų rato neapibrėžtame laike galimybę. Autonomiška kalba nurodo diskurso kryptį ir eigą, Gadamerio žodžiais tariant, pati kalba kalba. „Per raštą žmogus ir tik žmogus įgyja pasaulį, o ne vien situaciją“ (Ricoeur 2000: 47). Tekstai pateikia pasaulį ne kaip situaciją, bet kaip pasakojimą.

Tad užrašytasis žodis, „<...> išsilaisvindamas ne tik iš autoriaus ir pirminės auditorijos, bet ir dialogo situacijos ribotumo, atskleidžia diskurso kaip pasaulio projektavimo paskirtį“ (Ricoeur 2000: 49). Kalbos terpė yra universalus matmuo, jame išsiskleidžia kiekvienas supratimas ir kiekviena tarp-būtis. „Kalboje hermeneutiškai reikšmingas yra vidinio pokalbio matmuo, tai, kad mūsų sakymas visuomet numano daugiau, negu jis realiai išsako“ (Grondin 2003: 205). Žmogaus būtis skleidžiasi pokalbyje, nesibaigiančioje dialoginėje komunikacijoje, nes žodžiai nepajėgūs išsemti žmogiškosios būties sandų.

Išklausęs Faidrą, Sokratas tarė: „<...> besiklausydamas – tarsi ašotis prisipildžiau iš kažkokių kitų versmių“ (Platonas 1996: 25). Kiekvieno diskurso, kiekvieno supratimo metu patenkama į santykį, kurio metu yra pildoma vidujybė. Kitas pažįstamas ne schleiemacheriška įsigyvenimo prasme, kai individas suvokiamas kaip galutinė siekiamybė, bet per atitolimo ir įsisavinimo dialektiką. Įsisavinant „svetimi“ dalykai yra paverčiami „savais“, tai „<...> kovos tarp kitybės [otherness], visus erdvės ir laiko nuotolius paverčiančio kultūrinio svetimumo, ir savumo [ownness], kuriuo bet koks supratimas siekia išplėsti savivoką, principas“ (Ricoeur 2000: 54). Platono sokratiškoje rašytinio diskurso kritikoje glūdi esminis prieštaravimas, nes visa jo rašytinio diskurso kritika yra užrašyta. Užrašyto diskurso išvengti neįmanoma, bet idant jis nevėstų į Sokrato minėtuosius klystkelių, reikia kreiptis į hermeneutiką, kuri nurodo teisingos įveikos principą: skaitymas teksto reikšmę turi išvaduoti iš atitolimo svetimumo ir perkelti ją į naują artumą, kuri įveikia ir išsaugo kultūrinį nuotolį, o įsisavindamas savumo ribas ir tik tada galėdamas matyti kitybę, tą kitybę priima į savumą. Principas „pažink pats save“ veikia kartu kaip principas „pažink kitą per save“ - kaip savų ribų, įmestumo įsisąmoninimas, žmogaus baigtinumo būties istorijos atžvilgiu suvokimas. Dėl pastarojo žmogaus baigtinumo būties istorijos atžvilgiu, bet koks žmogiškasis supratimas, pats būdamas visuomet kalbiškai suformuotas ir kalbiškai paskelbiamas, yra nuolatinė ir niekuomet visiškai nesiliaujanti tinkamo žodžio paieška, siekiant išlementi būtį, nukreipta į galutinės prasmės siekį, niekada to siekio pilnai neišpildanti. Perfrazuojant Sokrato žodžius apie žinantį nežinojimą, jei žmogus ir turi galutinį žinojimą, tai kaip tik apie šį universalų žmogiškąjį baigtinumą, kuriame skleidžiasi žmogiškoji būtis. Tokia pati yra ir visa komunikacinė pastanga, nes bendraujame ne todėl, kad turime absoliutų žinojimą, bet dėl

to, kad to žinojimo stokojame. Kaip baigtinės būtybės reikalas, komunikacija taip pat yra ribota, bet į begalinumo siekį nukreipta baigtinio žmogaus pastanga.

Santykių išplėtimas laike ir erdvėje

Esminiai žmogaus ribotumo aspektai yra laikas ir erdvė (apie tai šiek tiek jau buvo užsiminta nagrinėjant sąveikos būdus antrame skyriuje), kurie lemia ir jo baigtinumą – jis visuomet yra tam tikroje vietoje ir tam tikru laiku. Natūrali žmogiška komunikacinė sąveika taip pat yra ribojama laiko ir erdvės, ji yra unikali ir, kaip teigė Sokratas, suponuoja bendraujančių žmonių artumą. Tokios komunikacijos trūkumas yra jos ribotumas, kuris įveikiamas aukojant jos natūralumą. Kiekvieno žmogaus situacija pasaulyje taip pat yra unikali, jis yra ribojamas erdvės ir laiko, be to, žmogaus negalima padauginti, tačiau padauginti, pratęsti, praplėsti įmanoma komunikacinį procesą. Nauji įrankiai komunikacijos procese kartu išplečia žmogaus galimybes, jo baigtinumo ribas.

Su masinio informavimo priemonių ir institucijų, kurioms jos priklauso, išsigalėjimu vis daugiau žmonių įgijo priėjimą prie įvairiausios informacijos ir vis didesnę auditoriją ši informacija galėjo pasiekti. Pirmiausia spausdintinės, kiek vėliau elektroninės komunikacijos priemonės lėmė naujas žmonių galimybes sužinoti apie įvykius, nutolusius erdvėje ir laike. Dar daugiau – visos šios priemonės kuria, reprodukuoja ir perduoda tradiciją kaip simbolių turinį (kultūros sklaida).

Šiuolaikines komunikacijos priemones pagal sąveikos pobūdį galima suskirstyti į tris grupes. Šis skirstymas iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti panašus į antrame skyriuje nagrinėtus būdus, tačiau ten skiriami pamatiniai žmogaus santykio su kitu būdai socialinėje tikrovėje, o šičia dėmesys sutelkiamas į priemonę, per kurią tas santykis užmezgamas.

Thompsonas skiria tris žmonių sąveikos grupes: sąveika „akis į akį“, medijuota sąveika ir medijuota kvazi-sąveika (Thompson 1995: 82). Pirmasis Thompsono išskiriamas būdas yra gyvai vykstantis dialogas. Tai pats natūraliausias žmogaus bendravimo aktas, vykstantis bendrame kontekste tiesiogiai matant ir patiriant savo partnerį. Tokios sąveikos dalyviai yra betarpiški vienas kitam ir dalinasi ta pačia reikšmių sistema ir nuolatos keičiasi siuntėjo ir gavėjo rolėmis (simetriniai santykiai). Tiesioginės komunikacijos partnerių laiko ir erdvės patyrimo skirtumas yra minimalus: „pokalbis vyksta bendro buvimo kontekste: dalyviai pokalbio metu yra fiziškai vienas kitam pasiekiami ir jie dalinasi tais pačiais erdviniais-laikiniiais referentais“ (Thompson 1995: 22). Be to, šios sąveikos dalyviai gali naudoti ne tik žodžius, bet ir kitokius neverbalinius kalbos simbolius – veido išraiškas, balso tembrą, laikyseną ir pan.

Medijuotai sąveikai priskiriami tokie sąveikos būdai kaip laiškų rašymas, pokalbiai telefonu, bendravimas, kuris vyksta internetu, ir pan. Prie medijuotos kvazi-sąveikos priskiriami

masinio informavimo priemonių sukurti komunikavimo būdai: knygos, laikraščiai, radijas, televizija bei internetas. Abiejų rūšių medijuotų sąveikų metu panaudojamas vienoks ar kitoks techninis mediumas, kuris įgalina informacijos ar simbolinio turinio perdavimą individams, nutolusiems vieniems nuo kitų erdvėje ir/arba laike. Skirtingai nei tiesioginė sąveika, kuri vyksta tik erdvės ir laiko apibrėžtoje vietoje, medijuota sąveika ir medijuota kvazi-sąveika išsiskleidžia erdvėje ir laike, sukurdamą socialinius santykius tarp individų su skirtinga erdvės ir laiko patirtimi. Tiesa, tarpininkaujančios priemonės panaikina komunikacijos partnerio buvimo šalia galimybę, taip prarandama dalis sąveikos simbolių, būdingų dialogo situacijai. Tad nors žmogaus veikimo ir supratimo ribos išplečiamos, tačiau atsiranda sunkumų priskiriant teisingą reikšmę, nes, visų pirma, ji keičiasi priklausomai nuo turimos referencijų sistemos, o, antra, ji neturi dalies siuntėjui būdingų individualių neverbalinių simbolių.

Medijuota kvazi-sąveika skiriasi nuo pirmųjų dviejų keliais aspektais. Didžiausias jos skirtumas – šios sąveikos metu pranešimai yra skirti anonimiškiems kitiems (lygiai kaip ir skleidimo atveju), tuo tarpu pirmųjų dviejų sąveikų adresatas yra konkretus kitas, esantis tiesiogiai arba netiesiogiai priešais adresantą. Be to, medijuota kvazi-interakcija, kaip vienakryptis sąveikos būdas, yra išimtinai monologinio pobūdžio. Monologas čia suvokiamas ne kaip kalbėjimas sau ir su savimi, bet kaip savitikslis kalbėjimas. Vis tik tokio tipo sąveika sudaro tam tikrą socialinę situaciją, kuri yra bendra tos sąveikos poveikyje esantiems individams.

Komunikacijos priemonių panaudojimas pakeičia žmogaus santykių kontekstą, du svarbiausius veiksnius – erdvę ir laiką. Komunikacijos priemonių dėka žmogaus erdvinė ir laikinė patirtis nebėra tapati, į kasdienes žmogaus gyvenimo patirtis, ribojamas čia ir dabar situacijos, įsiterpia įvykiai iš kitų erdvių ir kitų laikų. Su naujųjų sąveikos priemonių vystymusi yra sudaroma galimybė patirti įvykius, stebėti kitus, ir sužinoti apie nutolusias erdves, kurios buvo neprieinamos kasdieniame gyvenime. Laiko ir erdvės atsiejimas nuo žmogaus kasdienybės buvo moderniųjų amžių pradžia. Anot Giddenso, „modernybė socialinius santykius išlaisvina iš įvairių apribojimų, būdingų ikimoderniųjų visuomenių gyvenamose vietovėse vyravusiam bendravimui akis į akį, ir leidžia santykiams nusitiesti laike bei erdvėje <...>“ (cit. pagal Tomlinson 2002: 115). Šiuos pokyčius lėmė tarpininkaujančių komunikacijos priemonių žmonių santykiuose įsigalėjimas, kurio raida trumpai nagrinėjama toliau.

Komunikacijos technologijų evoliucija

Pastebėtina, kad atsiradusios, naujos komunikacijos priemonės paplinta ne iš karto. Iki tol, kol jos yra pradėtos naudoti masiškai, praeina tam tikras laiko tarpas, o pačios priemonės pereina kelis vystymosi lygius. Komunikacijos priemonių (beje, šis skirstymas tinka bet kuriai

kitai žmogaus sukurtai technologijai) vystymąsi Wilsonas skirsto į tris etapus: elitinį, populiarųjį, ir specializuotą (Wilson 1989: 5). Bet koks komunikacijos mediumas, išskyrus gal tik šnekamąjį, prasideda elito lygmenyje. Čia privilegijuoti visuomenės nariai turi galimybę naudotis konkrečia komunikacijos priemone. Kada visuomenė pasiekia reikiamą socialinę gerovę, persilauždama per skurdo ir neraštingumo barjerus, priemonė pereina į populiarųjį lygmenį ir yra vartojama masiškai. Atsirandant vis didesniam socialiniam ir kultūriniam susiskirstymui visuomenėje, priemonė tampa specializuota. Šiame etape priemonė yra vartojama labai įvairių visuomenės segmentų, kurių kiekvienas turi individualius interesus bei skirtingą kultūrinę patirtį. Taip pat bet kokia technologija pereina tris kokybės ir kainos arba prieinamumo santykio lygmenis, kurie atitinkamai veikia komunikacijos technologijos vartojimą. Ką tik pasirodžiusi technologija būna brangi ir dažniausiai prastos kokybės, todėl prieinama ir naudojama mažumos. Toliau ji vystosi ir pasiekia vidutinės kokybės ir vidutinės kainos santykį. Galop technologija pasiekia aukščiausią kokybės ir žemiausią kainos santykį, tad išplinta ir pradeda naudoti masiškai.

Komunikacijos istorijos perspektyvoje įvyksta trys reikšmingi lūžiai: kalbos atsiradimas; perėjimas nuo kalbančių prie rašančių bendruomenių ir nuo rašto prie elektronines technologijas naudojančių bendruomenių. Beje, rašto bendruomenės išgyveno dar vieną ne tokį reikšmingą lūžį – perėjimą nuo rašymo prie spausdinimo, kuris buvo būsimos medijuojamos kvazi-sąveikos užuomazga. Po kiekvieno iš šių lūžių smarkiai padidėdavo žmonių galimybės komunikuoti bei kurti naujas reikšmes. Šie lūžiai papildė ir Thompsono sąveikų skirstymą, t.y. parodo, kad visos sąveikos nebuvo būdingos nuo pradžių, o nuosekliai išsivystė judėdamos nuo individualumo prie bendrumo.

Šneka

Ilgą laiką labiausiai paplitęs sąveikos būdas kasdieniniuose santykiuose buvo dialoginė situacija. Natūralios žmogaus galimybės komunikuoti, balsas ir atmintis, graikų buvo laikomos įprastomis ir pakankamomis. Žmonių supratimas apie praeitį ir apie juos supantį pasaulį už jų tiesioginio patyrimo ribų buvo apribotas to turinio, kuriuo buvo keičiamasi tiesioginės komunikacijos (akis į akį) metu. Daugumai žmonių praeities, pasaulio už betarpiškai patiriamos aplinkos, bei jų bendruomenių ribų suvokimas buvo sudarytas, visų pirma, remiantis žodine tradicija, kuri buvo kuriama ir atkurama kasdienio gyvenimo socialiniuose rėmuose. Šios ribos smarkiai išsiplėtė išradus raštą.

Raštas

Rašto atsiradimas įgalino žmogaus galimybių komunikuoti išskleidimą. Rašytinis žodis galėjo lengviau nei sakytinis žodis įveikti erdvės ir laiko ribas. Toli esantieji turi galimybę bendrauti su esančiais arti, o nesantieji – su jais visais. Užrašytasis žodis įgijo savo gyvenimą, nepriklausomą nuo jo autoriaus ir skaitytojo. Rašto technologija leido individams išgyventi įvykius, stebėti kitus, bendrai tariant, sužinoti apie pasaulius, kurie buvo už jų kasdienio gyvenimo ribų. Tokiu būdu žmonės buvo įtraukti į komunikacijos tinklus ir komunikacijos būdus, kurie buvo netiesioginiai, vis labiau įsigalintys tiesioginio bendravimo atžvilgiu.

Raidynas išplėtė vizualaus vienodumo ir tolydumo struktūras, atskirdamas žmogaus girdimąją ir vizualinę patirtis. Per raidyną įsitvirtina linijinės sekos, kaip vyraujančios psichinės ir socialinės organizacijos formos. Informacija ir žinios daugiau nebepriklauso tik žmogui, kurio galimybės yra ribotos – užfiksuotas rašte, jas įmanoma kaupti ir jos gali įveikti didelius erdvės ir laiko nuotolius. Jeigu sakytinės kalbos atveju veiksmas ir reakcija, priežastis ir padarinys įvyksta tuo pačiu metu, rašytinė kalba padaro skirtį tarp veiksmo ir reakcijos, tarp priežasties ir padarinio pratęsdama juos erdvėje ir laike.

Bet kurios kalbos garsai fonetinių raidžių pagalba gali būti išversti į tą patį vizualų kodą. Jei piktografinis raštas pratęsia žmogaus vizualią juslę, kad būtų išsaugota ir lengviau prieinama žmogaus patirtis, tai fonetinis raidynas priešingai, su keliolika raidžių aprėpia visas kalbas ir panaikina bet kokias tiesiogines nuorodas į atitikmenis vizualiniame patyrimo. Ranka rašytas raidynas ilgainiui evoliucionavo į spaudinius, o užrašymo funkciją iš žmogaus perėmė mašinos. Taip vėl buvo išplėstos ribotos žmogaus galimybės.

Spaudiniai

Spaudiniai suteikia galimybę vaizdą atkartoti neribotą skaičių kartų. Šios technologijos esmė pirmiausia yra pakartojimas. Gutenbergo galaktikos pradžia ir knygų spausdinimo išradimas lėmė du svarbius pokyčius komunikacijos srityje: tai spausdinto, o ne ištarto žodžio didesnis vertinimas bei visai naujų netiesioginės komunikacijos galimybių pradžia. „Sujungdama ar sumaišydama antikos ir viduramžių pasaulius, spausdinta knyga sukūrė trečiąjį – modernųjį – pasaulį, kuris dabar susidūrė su elektroninėmis technologijomis“ (McLuhan 2003: 170). Spausdinimas praeities raštams suteikė didžiulį naujos atminties potencialą.

Anot Peterso, spausdinimas pasiūlė masinės komunikacijos modelį, kaip individą siejant su individu galima sutelkti galingą jėgą (Peters 2004). Spausdinimo technikos išradimas didesnę įtaką komunikacijai padarė ne knygomis, kurias skaitė negausi mažuma, o didžiulių komunikacijos

galimybių, kurias teikia atsišaukimai, atradimu. Balsu skaitomi ir žodžiu toliau perpasakojami atsišaukimai, taip pat juose panaudojama vaizdinė publicistika leido platinti naujienas ir nuomones iš esmės be apribojimų. Skaitymas balsu ir atpasakojimas žodžiu leisdavo ne tik išplatinti naujienas ir nuomones, bet ir kurdavo itin tvirtą netiesioginės ir tiesioginės komunikacijos jungtį.

Technologijos

Vėlesni svarbūs pokyčiai, išplėtę žmonių bendravimo galimybes, įvyko XIX amžiuje su naujų siuntimo ir įrašymo technologijų išsigalėjimu. Atsiradusių siuntimo priemonių (telegrafo, telefono, televizijos) pagalba tapo įmanoma perduoti žodžius, garsus ir vaizdus. Naujos įrašymo priemonės (telegrafas, fonografas, fotografija) užtikrino žodžių, garsų ir vaizdų išsaugojimą. Tačiau svarbiausia, kad šios naujosios komunikacijos priemonės paveikė, netgi iškreipė, erdvės ir laiko sąryšius. Visų pirma, buvo sudarytos galimybės sujungti du nutolusius erdvės taškus, pavyzdžiui, telegrafo pagalba žodis gali įveikti milžiniškus atstumus erdvėje per trumpą laiko tarpą. Antra, galimybė susieti du laiko momentus, nepaisant juos skiriančio atstumo laike, pavyzdžiui, molinėse lentelėse prieš kelis tūkstančius metų užrašyti žodžiai pasiekia mus ir šiandien.

Kaip kažkada kalba, taip dabar raštas ir spaudiniai prarado vyraujančią poziciją informacijos perdavimo ir saugojimo srityse. Naujų komunikacijos technologijų dėka tapo įmanomas vienalaikis veikimas per atstumą – iš pradžių raštu, vėliau kalba, garsais bei galop vaizdais. Žmogaus komunikacijos galimybių ribos nebetrukdė užmegzti vienalaikį kontaktą per didelį atstumą. Fiziniai pranešimų tarpininkai, stipriai įtakoti erdvės ir laiko, buvo pakeisti elektroniniais tarpininkais, kur kas mažiau ribojamais erdvės ir laiko. Saugojimo srityje įvykius ir faktus tapo įmanoma ne tik aprašyti, bet per foto ir vaizdo technologijas įrašyti tą laiko momentą, kuriame jie pasireiškia. Tokiu būdu unikalias situacijos akimirkas tapo įmanoma atkartoti, perduoti į kitą laiką bei vietą.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, modernybė santykius laisvina iš apribojimų. Sociologas Zygmuntas Baumanas tokiems laisvėjantiems santykiams taiko gana taiklią skysčio metaforą: skysčiai yra beformiai, jų neįmanoma užfiksuoti laike ar erdvėje; jeigu kietieji kūnai turi erdvines dimensijas ir yra atsparūs laikui, tai skysčiai yra nuolatos besikeičiantys; jų apibrėžimas yra akimirkos nuotrauka su tiksliais laiko ir vietos koordinatėmis, nes kitą akimirką jie jau kitokie; skysčiai lengvai keliauja – jie apeina vienas kliūtis, ištirpdo kitas ir prasiskverbia pro trečias. Būdami ypatingai mobilūs, jie yra lengvi, nes kuo mažiau jie turi svorio, tuo greičiau ir laisviau juda (Bauman 2000). Lygiai tas pat būdinga ir santykiams – atsieti nuo vietos ir galėdami plėtotis

šviesos greičiu, jie tampa lengvi, bet netvermingi. Santykius tampa įmanoma žymiai lengviau užmegzti, tačiau jie kur kas lengviau ir nutrūksta.

Kietųjų formų santykių ištirpimas žmonių sąveikoje būdingas ne tik apskritai, bet ir konkrečioms jų išraiškoms, t.y. sakytiniam ir rašytiniam diskursui, kurio formos trumpėja, darosi greitesnės ir ima skliti, o ne tęstis (Lash 2002).

Diskursui trumpėjant tenkinamasi jau ne vientisu tekstu, o išplėštu iš konteksto fragmentu, santrauka, citatų rinkiniu ar kitokiu pakaitalu. Ilgiems tekstams šiuolaikinis žmogus tiesiog nebeturi laiko, nes įvairių reikšmių persotintoje kasdienybėje suprasti jis turi vis greičiau. Kita vertus šiuolaikinis žmogus operuoja daugybe informacijos ir prieš gaudamas žinutę, jis jau žino jos kontekstą. Todėl visi pranešimai tampa orientuoti į esmę, o ne į kontekstą ir tuo būdu neša mažiau diskursinio ar naratyvinio krūvio.

Šiuolaikinėms komunikacijos priemonėms taip pat būdingas greitis ir ypač elektroninėms komunikacijos priemonėms, per kurias žinutės adresatą pasiekia akimirksniu – atkuriamos vienašakės komunikacijos sąlygos, deja, medijuotos. Greitėjimas būdingas ir kitu aspektu, kuomet intensyvėja informacijos kaitas, vienos žinios vis greičiau sensta, o naujos žinios jas vis greičiau pakeičia. Šį aspektą taikliai yra apibūdinęs mūsų filosofas Leonidas Donskis, kuris greitąjį skaitymą prilygina greitam maistui (Donskis 2007). Anot jo, greitas maistas yra ne tik prastas, bet ir pakerta sprendimo galią – ilgiau jį vartojant galima prarasti kokybės ir skonio kriterijų pojūtį; tas pat galioja ir greitajam skaitymui, kurio žala – laipsniškas skirtumų nutrynimas tarp didžiųjų tekstų ir grafomanijos, tarp prasmės pajautimo ir indiferentiško slydimo paviršiumi.

Trečiasis besikeičiančios sąveikos aspektas yra plėtimasis ir tęstinumo naikinimas. Šiuolaikinės technologijos sutrauko linijinį vyksmą, erdvinę ir laikinę kasdienybės sąrangą, tampa nebeaišku, kas vyksta po ko, nes viskas gali vykti vienu metu. Tęstinumas pakeičiamas tinklu. „Technologinė kultūra yra tinklo visuomenė. Dalykai tinkle pasklinda“ (Lash 2002: 20). Diskursas tampa lyg hiperteksto nuorodų sistema, kur neįmanoma atsekti pradžios ar pabaigos, o vis patekti į vis naujas tekstines ir vaizdines erdves.

Naujos komunikacijos technologijos „skatina atsirasti naujas mąstymo ir tikrovės suvokimo formas, kurioms būdingas greitis, lankstumas, reaktyvumas, loginio ir vaizdinio pradų susipynimas, sąvokos ir vaizdo suartėjimas“ (Andrijauskas 2003: 347). Taip sukuriama naujas žmogaus patyrimo laukas – daugialypė terpė arba mišri realybė, kurioje persipina skirtingo laiko ir skirtingų erdvių patirtys pačiomis įvairiausiomis išraiškoms (Mitchell 2002). Tai – sistema, kurioje pati realybė yra visiškai užgrobiama ir panardinama į virtualių vaizdų aplinką – tą išgalvotą pasaulį, kurio reiškiniai ne tik pasirodo ekrane, per kurį yra perduodama patirtis, bet ir patys tampa ta patirtimi (Castells 2005). Galimybė perduoti patirtį yra vienas pagrindinių elektroninių komunikacijos priemonių bruožų. „Elektroninės komunikacijos technologijos gražina

esminį kalbinių visuomenių aspektą: veiksmo, suvokimo ir reakcijos vienaikiškumą. Sensorinė patirtis vėl tampa pirmine sąveikos forma <...> jeigu spaudiniai lemia naujas galimybes dalintis žiniomis, industrilizacija leidžia plačiai dalinti produktus, tai elektroninės komunikacijos priemonės lemia naujus keitimosi patirtimi būdus“ (Meyrowitz 1998). Čia pabrėžiama jausmas, išvaizda, nuotaika, tuo dalijamasi su kitu, apie kurį mes galbūt nieko nesame girdėję ar skaitę, kuris gali būti visai kitoje vietoje ir situacijoje, bei netgi kalbėti kita kalba.

Komunikacijos technologijos bet kurioje žemės rutulio vietoje leidžia atkurti žmogaus santykį su žmogumi, atkurti dialogo sąlygas, lyg tai vyktų mažo kaimo masteliu. Stebimas pasaulio susitraukimas. O kalbant McLuhano terminais, komunikacijų priemonių eksplozija lemia socialinio pasaulio imploziją. Tačiau dalyvavimas visur vienu metu yra daugiau pasyvi patirtis, nes būdamas visur, esi niekur. Masinės medijos nurodo ne auditorijos dydį, bet tai, kad visi įsitraukia į jas tuo pačiu metu. Pasiekama momentinė informacijos būklė. „Veikiami žaibiškai gaunamos informacijos, žmonės taip pat ima reaguoti žaibiškai – užjausti ir piktintis – nes jie turi bendrą su visa žmonija pratęstą centrinę nervų sistemą“ (McLuhan 2003: 246). Galbūt todėl pasaulyje vis dažniau pasitvirtina „Drugelio efektas“, kuomet 15 pagrobtų britų kareivių pagrobimas turi tiesioginį poveikį visam pasauliui (*Delfi* 2007). Pratęsta centrinė nervų sistema leidžia akimirksniu sužinoti apie kito nelaimę ir solidarizuotis, beje, taip pat elektroniškai ir virtualiai (*Dievų žiniasklaida* 2007).

Tad patyrimo struktūra naudojantis šių dienų sąveikos priemonėmis žymiai pakinta, tačiau kad ir kokie dideli yra šie kultūrinės patirties pokyčiai, paprastai jie patiriami ne kaip ryškūs perversmai, o priešingai, yra greitai sugeriami įprastinės būsenos ir suvokiami veikiau kaip „gyvenimo būdas“, o ne kaip nukrypimai nuo esamo ar turinčio būti gyvenimo. „Vis didėjantis sąveikos priemonių prieinamumas sukuria naujas galimybes, naujus pasirinkimus, naujas vietas savasties eksperimentavimui“ (Thompson 1995: 233). Sukuriamos naujos elgesio ir sąveikos formos, naujos socialinių santykių rūšys ir nauji būdai užmegzti ryšį su kitais bei savimi, įeiti į naują santykį su pasauliu išorėje, taip pat ir viduje. Tolimesniame skyriuje tęsiamos čia pradėtos mintys apžvelgiant jau konkretnes dvi panašiu metu pradėjusias populiarėti ir dabar plačiai naudojamas elektroninės komunikacijos priemonės bei jų poveikį žmonių sąveikai.

Dvi XX a. pabaigos priemonės

Kalbėdamas apie šiuolaikinių komunikacijos technologijų svarbą ryšių su visuomene teoretikas Scotas Cutlipas teigia, kad naujos technologijos skatina interaktyvią komunikaciją, kuri vis labiau tampa santykių užmezgimo ir palaikymo pagrindu (Cutlip *et al.*, 2006). Jis pastebi galimybių pusę – naujas erdves viešųjų ryšių veikloms. Jo pastebėjime svarbus aspektas – interaktyvus naujų formų komunikacijos pobūdis. Šiuo atveju interaktyvi komunikacija priešinama masinei, ir ji nurodo, kad tiek siuntėjas, tiek ir gavėjas komunikacijos procese dalyvauja kaip partneriai, kiekvienas iš jų gali siųsti ir gali gauti vienas kito pranešimus. Jeigu masinė komunikacija labiau prilygintina skleidimui, tai interaktyvioji žengia toliau – vėl grąžina į dialogo situaciją, tiesa, kiek kitokią nei pirminė. Interaktyvumas abiems komunikacijos dalyviams leidžia vienas prie kito prisitaikyti, geriau suprasti, tiksliau įspėti lūkesčius. Tai pat jis leidžia valdyti komunikaciją, kai bet kuris iš sąveikos dalyvių gali nedelsdamas reaguoti į kito pranešimus ir netgi diktuoti tam tikras sąlygas (rodyti savo nepasitenkinimą, reikalauti, piktintis ar pritarti).

Anot Websterio ir Phaleno, „įprastų komunikacijos priemonių aplinka yra charakterizuojama ribotais sąveikos kanalais, kuriais turinys pateikiamas tam tikru laiku priklausomai nuo siuntėjo pasirinkimo. Šių komunikacijos priemonių turinys yra gana vienodas, pastovus ir transliuojamas beveik kiekvienam. Tuo tarpu naujoms komunikacijos priemonėms būdingas neribotas sąveikos kanalų skaičius, kuriais siūlomą turinį renkasi gavėjas. Naujomis komunikacijos priemonėmis siūlomas turinys yra kur kas įvairesnis, susietas su specializuotais kanalais ir priimamas nebe taip visuotinai“ (cit. pagal Lull 2000: 122). Tad komunikacijos priemonių interaktyvumas susijęs ne tik su atgaliniu ryšiu, bet ir su laisve gavėjui pasirinkti sąveikos turinį, vietą bei laiką. Šiuo atžvilgiu gavėjas įgauna daugiau teisių, o tokia sąveika tampa simetriškesnė.

Dvi interaktyvios technologijos, pradėjusios plisti devintojo dešimtmečio pradžioje ir sukėlusios pokyčius asmeniniuose ir masiniuose santykiuose yra mobilusis telefonas ir internetas. Nors šios priemonės pasižymi panašiomis laiko ir erdvės naikinimo savybėmis – galimybe sujungti du erdvėje nutolusiu taškus akimirksniu, jų poveikis yra skirtingo masto. Vieną iš jų galima apibūdinti kaip asmeninio poveikio priemonę, kitą – kaip masinio su tam tikromis išlygomis.

Telefonas kaip galios įrankis

Telefonas kaip sąveikos priemonė pasižymi išankstiniu imperatyvumu, jis yra tikriausia galios santykių išraiška – kito kontrolės įrankis (šį telefono aspektą puikiausiai iliustruoja vis

pasikartojanti liūdna žmonių patirtis su vadinamaisiais „telefoniniais sukčiais“). Su mobiliuoju telefonu žmonės gavo ne tik komunikacijos lengvumą, galimybę turėti ryšio priemonę įvairioms aplinkybėms, bet ir pasiekti jiems reikiamus kitus bet kuriuo metu. Tad šis nedidelis ryšio aparatas tapo pačiu tikriausiu kontrolės įrankiu, leidžiančiu varžyti tiek kitų laisvę, tiek ir leisti kitiems varžyti savąją. Jis sukėlė pokyčius (mastas ir pobūdis priklauso nuo vertinimo pozicijos) asmeniniuose santykiuose, bet dėl savo technologinių savybių negalėdamas į komunikacijos vyksmą įtraukti ištisu žmonių grupių, jis netapo masiniu. Nors šiandien plačiai paplitęs ir naudojamas masiškai, jis yra asmenino poveikio priemonė. Neabejotinai žinios, gandai, naujienos ar paskalos juo sklinda akimirksniu ir jos yra skirtos tik tam tikriems žmonėms. Pats numerio rinkimas ir rodymas telefone tartum atitinka kreipinį ir kreipimąsi į tą žmogų, kurio reikia mums ir to žmogaus, kuriam reikia mūsų.

Pirmojo telefono atsiradimas 1877 metais prilygo galimybei atkurti dialogo situaciją, tą gyvąją interakciją realiu laiku, tačiau tik toje vietoje, kur buvo įrenginys (dažniausiai namuose ar darbe). Įsigalėjęs mobilusis telefonas šią situaciją išlaisvino iš vietos apribojimo, nes atsiliepti į skambutį tapo įmanoma bet kur ir bet kokiomis aplinkybėmis. Telefonas sustiprino asmeninių santykių intensyvumą, ir, kaip jau buvo minėta, žmones padarė prieinamus vienus kitiems įvairiomis aplinkybėmis, leido dialogui tarp dviejų žmonių nusitiesti erdvėje ir laike. Telefonas taip pat išlaisvino galią nuo vietos priklausomybės leisdamas žmogų paveikti akimirksniu jam esant bet kurioje vietoje. Deja, telefoninio dialogo sąlygos neatitinka Sokratiškojo dialogo sampratos, nes dalis situacijos referentų yra prarasta. Įdomumo dėlei reikia pažymėti, kad naujausios technologijos ir vaizdo pokalbio galimybė pretenduoja šio pobūdžio dialoge atkurti dar daugiau referentų – ne tik garsą, bet jau ir vaizdą. Tad tai dar vienas pavyzdys, kuomet technologijos vis didesniu mastu atkuria prarastą natūralią sąveikos būseną.

Internetas kaip masinė informacijos priemonė

Antroji technologija, kurios raida masėse prasidėjo devintojo dešimtmečio pradžioje, buvo internetas. Asmeniniai kompiuteriai ir jų tinklai egzistavo nuo 1960 metų, tačiau jie buvo prieinami tik nedaugeliui – mokslininkams ir be abejonės valdininkams, tarp jų ir politikams, o masiniu reiškiniu internetas tapo palyginus neseniai. Pradžioje jis buvo panašus į kitas masines informavimo priemones, joms būdingos savybės puikiausiai tiko internetui apibūdinti. Laiko raidoje jis keitėsi ir pamažu darėsi masinis, žinių galėjo perduoti akimirksniu ir bet kokiais atstumais pasaulyje. Jo žinia taip pat buvo masinė, interneto portalus lankydavo tūkstančiai žmonių. Tuo metu jis buvo panašus į laikraščius, nes informacija jame pateikiama tekstų pavidalu, atsako galimybė atidėta (su teksto autoriumi geriausiu atveju buvo įmanoma susisiekti per

elektroninį paštą), vizualika gan skurdi, daugiausia tekstai ir keletas paveikslėlių, jokių valdymo galimybių (palyginimui – šiuolaikinės „flash“ svetainės su automatiniu turinio valdymu). Vėliau šio tipo internetui prilipo pavadinimas „Web 1.0“, kuris žymi pirminę jo raidos pakopą (Tiesa, reikia pastebėti, kad šis pavadinimas internetui duotas tik tada, kai buvo įvardintas antrosios kartos internetas, tad pirmasis interneto evoliucijos žingsnis turėjo būti kiek netikėtas, nors galbūt ir prognozuotinas. Šiuo metu galima išgirsti kalbų jau apie trečiąją pasaulinio tinklo versiją, tačiau kol kas nežinoma nei kokia ji bus, nei kada tai atsitiks). Čia internetui buvo būdingas antrasis – masinis raidos etapas, kai juo galėjo naudotis daugelis, tačiau kaip įprasta komunikacijos priemone. Pirmame savo raidos etape internetas vidutiniam vartotojui greičiausiai turėjo būti kiek nuobodokas, nes įdomia patirtimi jis tikrai nepasižymėjo (kalbama apie pramoginę patirtį). Ir nors jis buvo tobulas įrankis informacijai rasti, būdas, kuriuo buvo pateikiama toji informacija ypatingai nesiskyrė nuo informacijos bibliotekoje ar laikraštyje (tekstinis pavidalas, naršymas po puslapius). Tiek, kad internetas informaciją pateikdavo greičiau ir patogiau.

Lyginant su kitomis žiniasklaidos priemonėmis, viena vertus internetas nėra įkyrus, jis kaip ir knyga ar laikraštis neprabyta iki tol, kol nėra prakalbintas. Internetas yra intelektualesnė priemonė, nes čia informacijos gavimas reikalauja pastangų ir šiek tiek gebėjimų. Todėl iš esmės internetas nėra masinio informavimo, o tik masinės informacijos, nes žinias čia reikia ateiti ir pasiimti. Kita vertus, galima lengvai ir tingiai pasiduoti informacijos srautui lankantis žinių portaluose, tokiuose kaip „Delfi“. Tad toks internetas ar, greičiau, jo vartojimo būdas iš esmės prilygsta dar vienai masinio informavimo priemonei, o kartais jis – tik tos pačios priemonės (į virtualią erdvę persikėlusį žiniasklaidą) naujasis pavidalas. Kaip ir telefonas, jis sustiprina jau egzistavusius komunikacijos santykius, tačiau esminės permainos įvyko kiek vėliau.

Web 2.0 pradžia

Senajo tūkstantmečio pabaigoje ir naujojo pradžioje internetas evoliucionavo ir perėjo į kitą raidos etapą, pavadintą „Web 2.0“, ir pasiekė jau nebe masinį, o specializuotą savo kaip komunikacijos technologijos vystymosi etapą, kuomet jį tapo įmanoma naudoti įvairiais būdais ir įvairioms reikmėms. Pirmą kartą „Web 2.0“ terminas buvo panaudotas JAV žiniasklaidos kompanijos „O’Reilly Media“ 2004 metais. Vienas iš kompanijos vadovų Timas O’Reilly apie naujojo tipo internetą kalba kaip apie galimybę naujoms rinkodaros veikloms, vienu iš pagrindinių šio interneto aspektų jis laiko „įdarbintą kolektyvinį intelektą“ (O’Reilly 2006), t.y. kalbama apie tokius tinklalapius, kurių turinys yra kuriamas nieko neišsiskiriančių interneto vartotojų.

Internetas, kaip ir kitos elektroninės komunikacijos technologijos, sudaro galimybę patirti įvykius, stebėti kitus, ir sužinoti apie nutolusias erdves, kurios buvo neprieinamos kasdieniame

gyvenime, tačiau naujo tipo internetas pasižymi viena esmine savybe – interaktyvumu. Naujame interneto raidos etape kalbama ne tik apie eilinių žmonių informacijos vartojimą, bet ir tam tikrą indėlį. Naujojo interneto prielaida – vartotojai gali įdėti į tinklą tiek pat, kiek iš jo ir pasiimti. Žmonės daugiau pasyviai „nebevartoja“ informacijos, bet aktyviai dalyvauja kurdami ją įvairiomis formomis ir įvairiais mastais. Be to, jie gali vartoti ir kurti įvairias reikšmes savo pasirinktu laiku ir savo pasirinktoje vietoje, todėl „internetas nėra tik dar viena žmonių priemonė jų modernių komunikacijos technologijų arsenale. Internetas keičia jų gyvenimo būdą“ (Slevin 1998: 174). Vis tik ne pats internetas kaip priemonė, o jo terpėje veikiančių priemonių, kurios didžia dalimi žmones įgalina kurti unikalų turinį ir būtent ši žmonių galimybė kurti keičia juos.

Turinio kūrimo įrankiais internete tampa komentarai, dienoraščiai (blogai), garso ir vaizdo klipai. Techninės interneto charakteristikos šiandien palyginti pigiai ir greitai leidžia kiekvienam publikuoti savo nuomonę. Didėjantis jo perdavimo greitis įgalina žmones skelbti ir peržiūrėti ne tik tekstinę, bet ir garsinę bei vaizdinę medžiagą. Visgi pastarieji du būdai dar nėra labai paplitę, tačiau tekstinio pavidalo publikacijų apstu. Tai pasakytina ne tik apie komentarus, bet, pirmiausia, apie neseniai pasaulyje išpopuliarėjusius, Lietuvoje tuo tarpu vis dar populiarėjančius interneto dienoraščius, kurie žmonėms siūlo naujas komunikacijos, turinio kūrimo ir saviraiškos galimybes.

Svarbia santykių naujajame internete savybe tapo iš tikrųjų interaktyvus jų pobūdis, kur interaktyvumas arba kitaip tariant abipusiškumas būdingas ir už virtualios erdvės vykstantiems santykiams. Internetas leidžia užmegzti atgalinį ryšį tais atvejais, kurie anksčiau didžiąja dalimi tebūdavo vienpusės komunikacijos pavyzdžiai. Pavyzdžiui, politiko pasisakymą vertinančio žmogaus balsas nėra vien tik vienišas šauksmas, nes per internetą šis šauksmas gali sudominti daugiau žmonių, ypač jei jis bus nors kiek išmintingesnis. Internetas vis labiau tampa ta komunikacijos priemone, kurią gali pasitelkti daugelis ne tik informacijos (o galbūt tai jau reikia įvardinti kaip naujuosius požiūrius) paieškai, bet ir savosios (savųjų požiūrių) kūrimui.

Interneto įtaka kasdieniam gyvenimui

Viena iš interneto pasekmių yra milžiniškas informacijos kiekis, prieinamas kiekvienam individui. Internetas sujungia pasaulinio masto įvykius ir sukuria naujas galimybes tiek medijuotai interakcijai, tiek kvazi-medijuotai interakcijai. Individai, pasirinkdami veikimo kryptį iš šių galimybių ir prievolių, turi sukurti kompromisinį variantą, kuris leistų jiems konstruoti, o kartu ir apsaugoti nuoseklų savasties formavimo procesą.

Baumano moderniojo piligrimo apibrėžimas gali būti tinkamas daugumai šiandienos žmonių, kurie lieka sugluminti interneto teikiamų galimybių (pagal Slevin 1998). Jiems internetas yra bevielis ir kliūčių pilnas pasaulis be aiškaus tikslo, kuriame ėjimas negali būti aptiktas lokaline

prasmė, o ėjikas nuolatos nuklysta nuo pasirinkto kelio visam laikui atidedamas arba net užmiršdamas kelionės tikslą. Taigi, tai yra painus pasaulis, kuriame tinklalapiai atsiranda iš niekur ir išnyksta be pėdsakų, ir tik retkarčiais egzistuoja pakankamai ilgai, kad galėtų būti aptikti klajojančio piligrimo. Iš piligrimo perspektyvos būtų sunku numatyti kaip internetas apskritai gali palengvinti ir sustiprinti savasties kūrimo procesą. Piligrimui internetas sukuria nerealų pasaulį, kuriame gyvena netikri ir nepatikimi žmonės, galintys sau prisiskirti ir eksperimentuoti su bet kokia norima tapatybe. Apibendrinant, neįmanomas jos tikrumas interneto erdvėse. Informacija bei žmonės su kuriais susiduriame tose erdvėse yra realūs ir aktualūs tik tuo konkrečiu metu. Visu kitu laiku nėra jokių garantijų, tvirtinančių jų realumą. Šiuo atžvilgiu tinkle gajus yra netikrumo jausmas – visa patyrimas ir santykiai yra netvarūs, jie gali kartotis nuolatos, o galbūt tetrūkti tik akimirka. Ko gero interneto erdvė yra pats tikriausias Baumniskos modernybės atspindys su būdingomis netvarumo savybėmis įvairiuose lygmenyse – turinio, formų ir sąveikų atžvilgiu.

Santykių internete kūrimas

Stiprūs asmeniniai ryšiai yra palaikomi fizinio atstumo. Prisimenant Sokratą, fizinis artumas suponuoja santykio intymumą. Internetas visiškai pašalina fizinio atstumo įtaką kuriant ir palaikant socialinių ryšių tinklus. Jis suteikia galimybę socialinei interakcijai, kuri nėra priklausoma nuo atstumo tarp bendraujančių pusių. Žmonės dažniausiai naudojami internetu palaikyti santykius su tais, su kuriais prieš tai jie neturėjo realių santykių. Tačiau santykiai, užmegzti internete, dažniausiai yra silpni ir greitai išyra, prisiminus Baumaną, jiems būdingas skysčio pavidalas. Taigi internetas ne vien tik pakeičia tam tikras bendravimo formas, bet kartu sumažina stiprių socialinių santykių galimybę. Viena vertus tinklinė draugystė leidžia santykiams nusitiesti erdvėje ir laike, kita vertus, fizinio artumo kaip pagrindo nebuvimas lemia trapų jos pobūdį.

Santykių palaikymas internetu gali turėti ir teigiamų aspektų. Pavyzdžiui, tėvai palaiko ryšį su vaikais namuose, draugai vėl atrandantys vienas kitą, žmonės, guodžiantys vienas kitą sunkumų metu, ir buvę klasės draugai, ryšius palaikantys po mokyklos baigimo. Tokių pavyzdžių galima surasti ir daugiau. Apskritai, visos medijuotos sąveikos formos skatina tiesioginę komunikaciją, o ne ją pakeičia (Thompson 1998).

Apskritai medijuotų sąveikų pasaulyje daugėja, jų ir pasaulio ribos plečiasi. Ir nors komunikacija tampa vis labiau globali, prasmų perėmimas visada vyksta laike ir erdvėje apibrėžtoje situacijoje. „Šis perėmimas yra nuolat vykstantis, selektyvus ir kūrybiškas procesas, kurio metu individai naudojami prieinamomis sąveikos priemonėmis simboliniam turiniui įsisavinti ir įreikšminti. Šio proceso metu komunikacijos produktai atskiriami nuo savo kilmės vietos

situacijos ir patalpinami į naują kontekstą“ (Thompson 1998: 44). Todėl žmonės yra nuolatiniame sąveikų turinio savo gyvenimui ir vietos sąlygoms adaptavimo procese, taip visą laiką bandydami suderinti savo skirtingas patirtis, išlaikyti balansą vertybių, praktikų bei gyvenimo aplinkybių. Atsvara interneto ir apskritai informacijos gausos masiškumui tampa virtualios, t.y. informaciškai apibrėžtos tapatybės konstravimas. Per ją stengiamasi gražinti simetrišką santykį tarp savo vidujybės ir išorybės, o vienas iš naujausių būdų tam pasiekti yra interneto dienoraštis.

Interneto dienoraštis

Vienu pirmųjų internautų, 1994 metais pradėjusių rašyti virtualų dienoraštį, laikomas Justinas Hallas (Jakutavičius 2006). Terminas „weblog“ buvo pradėtas naudoti 1997 metais. Iš jo kilo angliškasis interneto dienoraščio terminas „blog“ (verta pastebėti, kad vieningo susitarimo dėl lietuviško termino nėra, tačiau siūloma naudoti interneto dienoraščio arba tinklaraščio terminus).

Viena pirmųjų interneto dienoraščių svetainių „xanga.com“, įkurta 1996 metais, po metų turėjo vos 100 interneto dienoraščių, o šių metų pradžioje blogų paieškos ir indeksavimo portalas „Technorati“ jų suskaičiavo per 63 milijonus (*About Technorati* 2007). Remiantis svetainėje pateikiama statistika, kiekvieną dieną sukuriama 175 tūkstančiai naujų dienoraščių.

2001 metais JAV atsirado pirmieji populiarūs dienoraščiai, kuriais pradėjo domėtis statistiniai interneto vartotojai. Daugiausia tai buvo politinio pobūdžio dienoraščiai, kurių autoriai komentuodavo politinio gyvenimo aktualijas arba patys buvo politikai (Andrew Sullivan www.andrew-sullivan.com, Rono Gunzburgerio www.politics1.com, Georgo Busho prezgeorgew.typepad.com).

Vienas pirmųjų augančios blogų įtakos pavyzdžių – 2002 metais JAV kilęs skandalas, kai dėl interneto dienoraščių autorių pastebėtų faktų buvo priverstas atsistatydinti Senato daugumos vadovas Trentas Lottas (Jakutavičius 2006). Žinomi dienoraščių autoriai pirmieji pastebėjo rasistines šio politiko pažiūras, jų dėka į tai dėmesį atkreipė ir žiniasklaida. Po kilusio skandalo minėtasis politikas turėjo atsiprašyti ir atsistatydinti.

Dar vienas blogų istorijos puslapis – antrasis Persijos įlankos karas, pasižymėjęs tuo, kad jį labai plačiai nušvietė daugelis žiniasklaidos priemonių. Blogai, kuriuos rašė šiame kare betarpiškai dalyvavę žmonės, tapo itin populiarūs ir skaitomi. Blogus rašė Irako gyventojai, ten dislokuoti Amerikos kariškiai. Tai visai kitai informacijai suteikė kitokį karo atspalvį – gryną subjektyvumą ir tiesioginį liudijimą, nenušlifuotą oficialių tarnybų ir dažnai prasilenkiantį su pareigūnų skelbiama pozicija.

2004 metais Pietryčių Azijos salas ir pakrantes nusiaubus cunamiui, ten buvę ir tragediją savo akimis matę blogeriai tapo pirmaisiais korespondentais iš nelaimės vietos, jie pasauliui teikė įvykio aprašymus ir vaizdus.

2005 metais Anglijoje, Londono metro įvykus teroristiniais sprogdinimams, interneto dienoraščių rašytojai tapo pirmaisiais įvykio liudininkais ir pirmaisiais korespondentais iš įvykio vietos, kurie iš karto per savo mobiliuosius telefonus aprašė šiuos įvykius internete.

Lietuvą interneto dienoraščių populiarumo banga pasiekė tik šių metų pradžioje, kuomet organizavus pirmąją blogerių konferenciją, dienoraštis buvo pripažintas viešai, apie jį rašė žiniasklaidos priemonės, juo susidomėjo platesnis žmonių ratas (Lietuvos blogerių konferencija 2007).

Turinys

Interneto dienoraštis – tai virtualus žurnalas, kuriame daromi įrašai apie pakeitimus tinklalapyje. Įrašai interneto dienoraščiuose išdėstomi atvirkštine chronologine tvarka, t.y. vėliausiai įtrauktas įrašas atsiduria pirmoje interneto dienoraščio pozicijoje. Į interneto dienoraščius gali būti dedamos nuotraukos, pateikiamos nuorodos į kitus įrašus, interneto tinklalapius. Tačiau struktūra išlieka vienoda – ji ir skiria interneto dienoraštį nuo kitų svetainių, asmeninių tinklalapių. Nuo įprastinių žiniasklaidos priemonių internete, jis skiriasi tuo, kad turi savąjį veidą. Daugelis interneto dienoraščių yra unikalūs, nes kuriami vis kitų žmonių, kitų charakterių. Interneto dienoraštis – tai kito nesuklastota patirtis, pateikiama lanksčia tarpininkaujama forma.

Priklausomai nuo žmonių gebėjimų, patirties ir galimybių, autoriai komunikuoja su lankytojais per tekstą, paveikslukus, bei garsus. Interneto dienoraštyje virtualiu būdu pateikiama mišri realybė, sudaryta iš žodžių, garsų ir vaizdų, kurie fiksuoja skirtingus erdvės ir laiko momentus. Kiekvienas dienoraštis yra unikalus ir žmogų pateikia kaip tam tikrą individualumą. Daugumoje dienoraščių tinklapių yra nurodyti autorių elektroninio pašto adresai arba sukurtos galimybės palikti komentarus ir taip sukurti ryšį su autoriumi. Patys autoriai santykius virtualioje erdvėje sukuria ir dar keliais būdais: per savo dienoraštyje esančias nuorodas į kitų dienoraščius, per unikalų draugų sąrašą. Toks tarpusavyje sujungtų tinklalapių naudojimas leidžia geriau išskirti asmenybės aspektus bei palaikyti efektyvesnę komunikaciją su kitais, t.y. interakciją arba interaktyvumo sąlygas.

Interaktyvumas yra viena esminių dienoraščio savybių, be to, jam būdingos visos elektroninių komunikacijos priemonių savybės. Diskurso forma dienoraštyje yra trumpa ir neįpareigojanti – čia galima pateikti žodžius, sakinius ar ilgesnius tekstus, tačiau ne vientisus

pasakojimus. Dienoraštis yra fragmentinis tekstas, susidedantis iš įvairių pastebėjimų ir kasdienių patirčių refleksijų. Jam visiškai nebūtina išbaigta minties forma, mintį čia galima lengvai pradėti, lygiai taip pat lengvai ir nutraukti. Jai nereikalingas išsamus kontekstas. Galima sakyti, kad tokios mintys yra netgi patrauklesnės skaitytojui, kuomet jis pats turi užbaigti prasių lauką ir atrasti tam tikrą atsakymą. Išbaigtos interpretacijos be jokios nuokrypio galimybės yra mažiausiai įdomios.

Dienoraščiams taip pat būdingas greitis – naudojantis šiuolaikinėmis komunikacijos technologijomis įrašas juose patalpinamas akimirksniu. Interneto dienoraščiai yra grynasis unikalios patirties srautas, kurią lygiai taip pat per akimirksnį gali pasiekti kiti. Šiuo atveju pačios priemonės greitis atkuria vis labiau simetrinei komunikacijai būdingas sąlygas.

Galop interneto dienoraščiuose esanti informacija sklinda sutraukydama linijinį vyksmą. Ji sklinda pačio dienoraščio viduje, kai norimą informaciją nepriklausomai nuo jos buvimo vietos naudojantis paieškos sistema galima pasiekti akimirksniu. Informacija taip pat sklinda ir išorėje per RSS srautus ar nuorodas, esančias tekste.

Interneto dienoraštis yra toks asmeninės komunikacijos įrankis, kuris sudaro sąlygas akumuliuoti konkretaus žmogaus įvairių laikų ir įvairių erdvių realias patirtis vienoje virtualioje vietoje ir šiomis patirtimis akimirksniu dalintis su kitais nepriklausomai nuo jų buvimo vietos jų pasirinktu laiku. Tokia dienoraščio forma įgalina tam tikrą santykių ir sąveikos pobūdį.

Tai, kas už turinio

Interneto dienoraštis pasižymi unikaliu subjektyvumu, kuris iš esmės nėra būdingas jokiai kitai masiškai prieinamai komunikacijos priemonei. Galimybė publikuoti gyvą ir institucijos neapdorotą nuomonę yra pagrindinis skirtumas ir vienas didžiausių interneto dienoraščio privalumų. Tačiau jo viešumas nėra pagrindinė funkcija.

Interneto dienoraščio autorius yra Kierkegaard prototipas, kuris siekia išsakyti savo vidujybę. Interneto dienoraščio autorius, kaip ir minėtasis mąstytojas, tai atlieka per tekstą. Autorius savo dienoraštyje eksteriorizuoja savąjį pasaulio patyrimą per žodį, garsą ir vaizdą. Patyrimas čia nėra vien tik asmeniniai autoriaus išgyvenimai, bet ir informacija, įgyta per įvairias sąveikos formas. Ši asmeninės patirties objektyvizacija vyksta viešu aktu pateikiant ją anoniminei auditorijai. Vis tik pateikęs savo tekstą, interneto dienoraščio autorius nesikrato jo autorystės. Jis atsistoja šalia teksto ir yra pasirengęs jį bet kada apginti arba priimti pelnytą kritiką. Čia išryškėja skirtumas tarp kierkegaardiškos autokomunikacijos ir komunikacijos intrneto dienoraštyje. Pastarajame ji yra autokomunikacija teksto rašymo metu, tačiau vos šis tekstas patalpinamas viešoje virtualybėje, autorius yra pasirengęs užmegzti santykį su kitais ir pradeda elgtis kaip Sokratas. Dienoraščio interaktyvus pobūdis ir atgalinės komunikacijos galimybės suteikia

prielaidas plėtotis dialogui ar grupės diskusijai. Vis tik šie santykiai nėra simetriški, dienoraščio autorius išlaiko vyraujančią pranašumą ir sąlygas sąveikai nustato jis. Galop autoriui nuo pat pradžių jau būdingas struktūros pranašumas, nes kitų įrašai visada atsiranda jau po jo tekstu.

Interneto dienoraščio autorius gimsta du kartus – santykyje su savuoju tekstu ir santykyje su kitais to teksto skaitytojais. Dienoraščio autorius neturi tikėjimo kierkegaardiška prasme, bet savo patirties refleksiją, kurią dažniausiai bando pagrįsti ir įtvirtinti per kitus. Jo komunikacijos būdas visada yra kažkur tarp autokomunikacijos ir dialogo, savotiškas eskribicionizmas (Venema 1999), kai savo patirtį eksteriorizuoją viešai tikėdamasis vienokio ar kitokio atsako. Šiuolaikinių medijų kritikas Geertas Lovinikas teigia, kad tai yra tam tikra išpažinties forma, kuria žmonės mokosi „sakyti tiesą“ išpažindami ją kažkam (dvasininkui, psichoanalitikui ar interneto dienoraščiui) ir tikėdamiesi, kad šis išpažinimas juos išlaisvins (Lovinik 2007). Vis tik reikia pastebėti, kad dienoraščio autorius kaip tik tos tiesos nežino ir išpažįsta šį savo nežinojimą, nei tariamą žinojimą. Tiesa yra susijusi su tvirtu pagrindu, ji, kaip rodo Sokrato pavyzdys, gimsta tik santykyje, todėl interneto dienoraštis veikia yra būdas užmegzti tvaresnius santykius netvariomis modernybės sąlygomis. Dienoraščio autorius ieško apibrėžties, tai jis gali padaryti dvejopai – jam padeda jo tekstas, taip pat ir sąveika su kitais. Tačiau netgi jei kai kurie dienoraščiai sulaukia mažai dėmesio iš išorės ir yra aktualūs tik jų kūrėjams, jų vertę vis tik išlieka, nes leidžia eksperimentuoti apipavidalinant savo vidujybę, formuoti jos bruožus. Bet kuriuo atveju apibrėžtis esmingai vyksta per virtualų komunikacijos mediumą.

Interneto dienoraščio autoriaus komunikacijos būdas yra vieša individualios patirties eksteriorizacija, išsakymas sau ir kitiems, tikintis, bet nereikalaujant atsako, ir taip bandant apibrėžti bei įtvirtinti savo tapatybę nuolatos kintančiomis virtualumo sąlygomis.

Kodėl interneto dienoraštis?

Iki šiol buvo nagrinėta, kaip funkcionuoja interneto dienoraštis kalbant apie šios komunikacijos formos turinį ir veikimo pobūdį. Taip pat buvo užsiminta, kad interneto dienoraštis yra tapatybės kūrimo įrankis bendrąja prasme. Tačiau interneto dienoraštis nekuria tapatybės vien dėl savo sąveikos unikalumo, o vien sąveikos unikalumo nepakanka atlikti prasmingam veiksmui. Už šios sąveikos slypi tam tikri motyvai ir tai, kam ši sąveika naudojama. Kaip jau buvo minėta, tai yra būdas išreikšti save, tačiau toji savęs išraiška nebūtinai yra ir dažniausiai nėra tokia akivaizdi. Kaip Sokratas bei Kierkegaardas išreiškė save per tai, ką jie darė, ką sakė ir ką rašė, bei ko nerašė, taip pat ir per tai, ko jie tuo rašymu siekė, lygiai taip pat ir interneto dienoraščio autorius išreiškia save ką ir kaip ir kam jis rašo.

Nors Lietuvoje detalių interneto dienoraščių tyrimų nėra atlikta, remiantis prieš kelis metus JAV daryta interneto dienoraščių autorių apklausa (*The State of Blogging* 2005), 76 proc. interneto

dienoraščius rašančių žmonių sako, kad jų rašymo priežastis yra užrašyti ir išsaugoti asmeninius patyrimus, nei jais pasidalyti su kitais. 64 proc. taip pat pažymi, kad jie rašo norėdami su kitais pasidalinti savo praktinėmis žiniomis ir įgūdžiais. Taigi interneto dienoraštis yra individuali komunikacijos priemonė ne tik tuo, kad per ją komunikuoja vienas ar kitas asmuo, o ne institucija, bet ir tuo, kad jame dominuojantis informacijos turinys yra asmeninis ir susijęs vien tik su dienoraščio autoriumi.

Kalbant apie įrašų temas, 37 proc. nurodo, kad pagrindinė jų interneto dienoraščių tema yra susijusi su asmeniniu gyvenimu ir individualiomis patirtimis. Tuo tarpu kitos temos gerokai atsilieka: 11 proc. rašo apie politiką ir vyriausybę; 7 proc. skiria turinį pramogoms; 6 proc. skiria dėmesį sportui; 5 proc. domisi bendromis naujienomis ir dabartiniais įvykiais; 5 proc. kalba apie verslą; 4 proc. apie technologijas; 2 proc. diskutuoja apie religiją, dvasingumą ir tikėjimą; ir dar mažesnės grupės diskutuoja apie specifinį pomėgį, sveikatos problemas, ligas ar kitomis temomis. Beje, pažymėtina, kad daugiau kaip pusė interneto dienoraščių autorių yra jaunesni nei 30 metų amžiaus (Lietuvoje šis amžiaus vidurkis turėtų būti dar mažesnis), todėl tai taip pat lemia tam tikrą temų specifika. Vertinant šią statistiką reikia pažymėti, kad dominuojanti įrašų tema yra pats jo autorius. Tačiau nepaisant to, kad kitos temos yra ne apie patį autorių, jos nepaneigia, o veikiau sustiprina teiginį, kad interneto dienoraštis yra terpė autoriaus tapatybei skleisti. Temų įvairovė lemia galėjimas sukurti tokią įvairovę, vadinasi, interneto dienoraštis kaip priemonė turi mažai turinio prasmės ribojimų ir leidžia rašyti apie bet ką ir pirmiausiai apie tą, kas yra įdomu pačiam autoriui. Temų įvairovė žymi dienoraščių fragmentiškumo ir segmentacijos aspektus. Interneto dienoraštis yra lengvai pritaikoma komunikacijos forma kiekvieno individo reikmėms.

Pagrindinės reikmės, kurias pavyko išskirti šio darbo autoriaus atlikto kokybinio tyrimo metu, yra kelios. Reikia pažymėti, kad minėtojo tyrimo metodas buvo giluminis nestruktūruotas interviu, iš viso apklausti šeši interneto dienoraščius rašantys žmonės, kurie pasirinkti atsižvelgiant į jų aktyvumą ir skaitomumą. Interviu metu šių autorių buvo teirujamasi apie jų dienoraščio rašymo patirtį, rašymo įpročius bei požiūrį į šią veiklą. Vis tik pagrindinis tikslas buvo išgryninti praėjusiuose skyriuose pateiktus apibrėžimus ir taip pat išsiaiškinti kodėl žmogui reikia imti rašyti interneto dienorašti ir ką jis gali duoti.

Visi tyrime dalyvavę autoriai teigė, kad prieš pradėdami rašyti interneto dienoraštį didesnės ar mažesnės rašymo patirties jau turėjo, todėl dienoraščio rašymo pradžia nebuvo iššūkis išraiškos priemonės – kalbos ir rašto prasme. Daugeliui dienoraštis prasidėjo kaip eksperimentas su tuo, ką jie galėjo padaryti virtualioje erdvėje arba savo galimybių, savo ribų bandymas. Kai kurie iš pradžių į dienoraštį perkėlė savo ankstesnius rašytus darbus, žymėdavosi mintis. Kiti jau prieš pradėdami rašyti buvo nusprendę apie ką jų dienoraštis bus. Tačiau kiekvieno autoriaus dienoraštyje dominavo temos iš jų kasdienės patirties. Čia galima išskirti pirmąją reikmę – (1)

savo patirties išsakymą ir jos apibrėžimą iš naujo naujame virtualiame kontekste. Per savęs išsakymą sukuriama nauja patirtis, kuri vieną kartą interpretuota paties individo, vėl pateikiama tolesnei ir gana viešai interpretacijai. Ji įgyja naują formą ir naują būvį, todėl gali būti iš naujo apibrėžta ir ne tik paties autoriaus ir, ko gero, mažiausiai jo, tačiau skaitytojų. Laikui bėgant kinta patirtis, taip pat kinta ir autorių interesai bei patirties išsakymo būdai.

Kiekvienam iš tyrime dalyvavusių autorių rašymo procese kilo poreikis keistis ir keisti būdus, kuriais išsakoma individuali patirtis savo dienoraštyje. Vieniems tai buvo poreikis, kurį lėmė skaitytojų atsiliepimai. Kitiems tai tiesiog individualaus tobulėjimo veiksmas. Bet kuriuo iš šių atvejų, rašymo patirtis ir auditorijai auditorija ilgainiui lemia dienoraščio pokyčius. Atsiranda noras pateikti išgrynintą turinį: visų pirma, tai rašyti taisyklinga kalba, o ne žargonu, antra, rašyti apie tuos dalykus, kurie galėtų patikti platesnei auditorijai ir neberašyti apie bet ką, o pasverti ir apgalvoti kiekvieno įrašo temą. Interneto dienoraštis yra kūrybinio proceso liudijimas, viešai išstatyta žmogaus kūrybos raida, jo besikeičiančios galimybės. Tad galima išskirti dar vieną reikmę, kuri susijusi su (2) autoriaus tobulėjimu, besikeičiančiais įgūdžiais ir gebėjimais. Viena vertus pats dienoraštis yra patogi terpė individualiai kaitai, kuomet galima įvairiai eksperimentuoti ir gryninti įrašų temas. Kita vertus kitų žmonių įrašai, bendrų tendencijų sekimas, o galop skaitytojų komentarai daro įtaką autoriui ir verčia jį pasitempti. Trečioji reikmė, kurią išskyrė daugelis tyrimo dalyvių, yra santykis su skaitytojais ir (3) įsteigiami abipusiškumu pasižymintys santykiai tarp autoriaus ir jo tekstų bei skaitytojų ir jų atsiliepimų. Interneto dienoraštis padeda įtvirtinti santykius pritraukdamas nuolatinių skaitytojų ratą ir sukurdamas pastovesnį virtualų ryšį tarp jų ir savęs. Susiformavęs skaitytojų ratas, kaip jau buvo minėta, leidžia autoriui apsibrėžti konkretesnes temas ir rašyti įdomiai tiek sau, tiek ir kitiems. Be to, renkantis kitus dienoraščius, pirmiausia dėmesys atkreipiamas į autorių ir į jo rašymo stilių ir tik vėliau vertinama turinio tematika. Kito žmogaus interneto dienoraščio pasirinkimą skaitymui daugiau lemia jo asmenybė, nei pateikiamas turinys. Patys stengdamiesi pateikti aktualią informaciją ir tai daryti įdomiai, autoriai ieško kitų žmonių, kurie atlieka nėra tik mechaniniai tarpininkai tarp patyrimo šaltinio ir jų, o visą tą procesą suasmenina ir paverčia įdomiu. Iš kitų jie taip pat tikisi gebėjimų, talento, pastangų.

Apibendrinant, neverta nė minėti, kad interneto dienoraštis yra kur kas subtilesnė komunikacijos technologija nei daugelis masinių informavimo priemonių. Internetas ir interneto dienoraštis yra istoriškai ir technologiškai susiformavusi platforma savęs raiškai per komunikaciją, suteikianti daugiau laisvės ir naujų galimybių lyginant su įprastomis komunikacijos formomis. Ji leidžia kurti tokią patirtį, kokios nori pats autorius ir kiti. Ji taip pat leidžia rinktis tokias patirtis, kurios įdomios ir kurių norima. Ji leidžia atsiskleisti, o kai norima – pasislėpti. Ji leidžia vienoje vietoje „žaisti“ su skirtingų laikų ir skirtingomis patirtimis, ji leidžia pasitelkti pagrindines

žmogaus jusles taip sukurdamą daugialypę terpę. Ji yra labiau linkusi santykių intymumą ir konkretumą, nei abstraktų informacijos srautą. Ji leidžia įsteigti save ir sukurti kažką tikresnio tokioje neapčiuopiamoje vietoje kaip virtuali erdvė, kuri šiais laikais užgrobia vis didesnius realios erdvės plotus. Galop interneto dienoraščio autorius meta iššūkį ir siekia išbandyti savo galimybes šiuolaikinių komunikacijos priemonių ir informacijos srautų kontekste. Jis pasirenka būti kalbišku ir socialiu dabartinėmis sąlygomis. Tai jam leidžia konstruoti savo tapatybę ir net nekonstruoti, o įtvirtinti ir išsaugoti tvarumo ir pastovumo stokojančioje šių dienų situacijoje. Tai, ką mes pasakojame apie kitus, su kokiais kitų pasakojimais susiduriame vis iš naujo sukuria ir apibrėžia mus, kuomet šiuolaikinė tapatybė yra veiksmas ir nuolatinis kismas – *unde venis et qua vadis*.

Tyrimas

Tyrimo metu išryškėję aspektai:

- Interneto dienoraštis pradedamas kaip įdomus eksperimentas;
- Autoriui yra svarbu ne tik rašyti, bet ir sulaukti atgalinės reakcijos;
- Susidarius skaitytojų ratui dienoraščio autorius stengiasi atitikti jų poreikius;
- Interneto dienoraštis taip pat leidžia išsaugoti savo pastebėjimus ir prireikus, jais vėliau pasinaudoti;
- Nuolatiniai skaitytojai yra viena iš priežasčių, skatinančių tęsti šią veiklą;
- Dienoraščio pasirinkimą labiau lemia įdomiai save pateikianti asmenybė, nei aktualus turinys.

Tyrimo analizės duomenys

Tema	Interviu	Atsakymai	Bendri aspektai
Rašymo patirtis	Interviu 1	Rašymo patirtis didelė, siekia 16 metų; rašymo darbai patys įvairiausi, nes jis – rašytojas. Gyvena iš kalbos. Blogą pradėjo rašyti neseniai.	Visi rašymo patirties turi. Apskritai pagrindžia teiginį, kad šiuolaikinės komunikacijos priemonės yra raštu ir kalba paremtos technologijos. Kuo toliau, tuo labiau žmonės tenka įsitraukti į jas, tuo daugiau naudoti savo kalbos įgūdžių tiek darbe, tiek ir asmeninėms reikmėms.
	Interviu 2	Kalba yra darbas ir pomėgis. Profesionalaus rašymo patirtis siekia 11 metų. Blogą pradėjo rašyti prieš 2 metus. Blogo rašymą sieja su laiškais, kaip gryną savo paties produktą. Anksčiau yra rašęs popierinį dienoraštį. Beje, turi du blogus – uždarą ir atvirą.	
	Interviu 3	Iš dalies darbas, iš dalies pomėgis. Rašymo patirtis siekia beveik 8 metus, intensyvaus – 3. Blogą nuosekliau rašyti pradėjo prieš 2 metus, turi kelis blogus, o ypač individualias mintis žymisi atskirai.	
	Interviu 4	Rašymo patirtis nėra didelė, siekia kelis metus. Iš pradžių rašymas buvo pomėgis, vėliau virtęs darbu. Blogą rašau apie 1,5 metų.	
	Interviu 5	Dirba žurnalistu, su rašymu susiduria nuolatos.	

		Rašymas – antra duona, todėl blogo rašymas nebuvo didelis iššūkis. Savo blogą pradėjo rašyti prieš beveik 4 metus, beje Lenkijoje ir lenkų kalba.	
	Interviu 6	Rašymas yra ir pomėgis ir iš dalies darbas (rinkodaros sritis). Blogą pradėjo rašyti prieš keturis metus. Patinka lietuvių kalba kaip unikalumo šaltinis.	
Motyvai pradėti interneto dienoraščių	Interviu 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įdomumo aspektas kaip nauja komunikacijos priemonė – nauja, modernu, madinga; eksperimentas. 2. Asmeninės priežastys – dienoraščio funkcija tik virtuali; užrašytos mintys, pastebėjimai, atsitikimai, emocijos, įspūdžiai; galimybė išsaugoti ateičiai. 3. (nestruktūruota ir patogi minčių pasižymėjimo forma). 	<p>Tam tikras poreikis bendrauti, bendrauti su savimi, pažiūrėti, ką apie tai pasakys kiti.</p> <p>Taigi blogui būdingas dvejopas santykis, taičiau daugelis akcentuoja dvipusį jo ryšį – tai, ką apie tavo paties išsakymą / pasisakymą mano kiti. Toks santykis, kai tu duodi vertinti save kitiems arba manai, kad gali sudominti kitus.</p>
	Interviu 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dienoraštis kaip laiškas skirtas sau ir kitiems. Galimybė parodyti ką aš galvoju ir ką apie tai, ką aš galvoju, mano kiti. 2. Žymėti savo pastebėjimus kaip ir paprastame dienoraštyje. 	
	Interviu 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Archyvo/sisteminimo funkcija, kur kaupiami pastebėjimai ir rašyti ilgesni tekstai. 2. Greitų minčių užfiksavimo funkcija. 	Pradėtas kaip eksperimentas ir naujų komunikacijos galimybių bandymas.
	Interviu 4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paskatino amerikietiška patirtis, kitų pavyzdys. Pradžioje buvo eksperimentas. 2. Kitų atkreiptas dėmesys, komentarai. 	
	Interviu 5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Susidomėjimas blogų fenomenu. 2. Poreikis socializuotis. 	
	Interviu 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prasidėjo kaip asmenybės internete 	

		eksperimentas.	
Temos ir įrašų kriterijai	Interviu 1	Temos pagal dienos aktualijas, emocijų pliūpsniai, kontempliacija.	<p>Blogas veikia kaip atrankos filtras, kuris pateikia susistemintą ir kitiems įdomesnę informaciją.</p> <p>Visi be išimties rašo apie savo patirtį, savo pastebėjimus, savo mintis. Kiekvienas blogo įrašas kaip individualus jo autoriaus kūrinys, susijęs su asmenybe, jo suvokiama tapatybe.</p> <p>Suvokiamas savo plėtojamo požiūrio unikalumas ir šis jo pranašumas prieš kitus.</p>
	Interviu 2	Dienos pastebėjimai, kilusios mintys. Bet stengiasi rašyti apie platesnei auditorijai įdomius dalykus, todėl jie dažniausiai nėra susiję su juo tiesiogiai.	
	Interviu 3	Labiau išplėtoti pastebėjimai, paties rašyti ir kitur publikuoti straipsniai. Įdomi unikali perspektyva, kuri skiriasi nuo kitų, nuo žiniasklaidos priemonių.	
	Interviu 4	Blogas yra teminis nuo pat pradžių. Stengiamasi parinkti tas temas, kurios įdomos platesnei auditorijai, ar labiau provokuojančios.	
	Interviu 5	Pradėjo rašyti apie interneto technologijas – tą sritį, kuri labiausia ir domino. Vėliau įrašai keitėsi atsižvelgiant į skaitytojų komentarus ir pageidavimus. Iš esmės rašė apie tai, ko Lietuvoje tuo metu nebuvo – web 2.0 projektus.	
	Interviu 6	Rašo bet kurias šaunančias mintis. Vienos temos rimtesnės, kitos – ne tokios rimtos. Krypties kažkokios neturi, speciliai dėl auditorijos nesistengia.	
Santykis su tekstu/santykis su auditorija	Interviu 1	<ul style="list-style-type: none"> Retkarčiais grįžtama prie savo įrašų, bet dar nėra didelio poreikio. Blogas kaip savotiška biblioteka – faktų, pastebėjimų, savo paties parašytų tekstų. Komentarai nedomina. Nėra didelio poreikio socializuotis apskritai. 	<p>Grįžimas: retokas, 3 pastebėjo, kad dar per mažai informacijos sukaupta, jog vertėtų grįžti.</p> <p>Davimo santykis: komentarai duoda kažką pačiam autoriui.</p> <p>Blogas yra kūrybinio</p>
	Interviu 2	Pirmiausia išsipareigojimas arba atsakomybė nepažeisti kitų privatumo darant įrašus savo bloge.	

	<ul style="list-style-type: none"> • Prie įrašų grįžta retai. • Komentarų skaito ir reaguoja į juos. Atgalinis ryšys motyvuoja rašyti toliau. 	<p>proceso liudijimas, viešai išstatyta žmogaus kūrybos raida.</p>
Interviu 3	<p>Stengiamasi išlaikyti kokybę ir nedaryti bet kokių įrašų. Kiekvienas įrašas išplėtojamas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galimybė greitai susirasti nuorodą ar pastebėjimą, tad grįžimo prie savo įrašų aspektas yra, nors ir retai. • Lankytojai ir auditorijos dėmesys turi įtakos tam, kaip ir kas yra rašoma. Jie taip pat verčia ir keistis. <p>Blogosferoje atgalinio ryšio galimybė suteikia gyvumą, leidžia temai plėtotis. Diskusija gali būti įdomesnė už tekstą.</p>	<p>Per kurį laiką iškyla kalbos kokybės problema įrašuose ir noras pateikti ne tik įdomią informaciją, bet daryti tai taisyklinga kalba.</p> <p>Ne pats tekstas, o autoriaus ir teksto santykis su auditorija sukuria reikšmę/galimybę gimti naujoms reikšmėms (hermeneutinė patirtis).</p> <p>Blogas kaip savo tapatybės kūrimo įrankis.</p>
Interviu 4	<p>Atsakomybė už įrašus, pirmiausia taisyklingos kalbos prasme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svarbūs komentarai, jie lemia rašymą. Atgalinis ryšys motyvuoja tęsti rašymą. Kitų komentarai kaip kryptis individualiam tobulėjimui. 	
Interviu 5	<p>Svarbi nuomonė tų žmonių, kuriuos pačiam būtų įdomu skaityti. Pasirinkta kokybiška kalba.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rūpi komentarai ir rūpi, kas ateina į blogą. Kad žmogus duotų kažką pačiam autoriui. • Rašymas kaip egoistinis dalykas. Prie savų temų grįžtama, kai tenka rašyti naują panašią temą. Užbaigta tema niekada neplėtojama. Svarbu, kad skaitytojas matytų natūralią blogo raidą (tam tikra laikysena skaitytojo atžvilgiu). Bloge stebimas kūrybinis procesas. 	

	Interviu 6	<p>Taisyklingai pateikiamos mintys įrašė yra svarbu. Žargono vengimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blogas kaip savęs konstravimo priemonė, kaip vizitinė kortelė. Kitiems transliuojama suasmeninta informacija. • Skaitytojas užsiauginamas. Svarbu, kas tave skaito, nes kitaip nevertėtų bloginti. Tačiau paliktas komentaras vertinamas kaip primityvi bendravimo forma. • Kuo mažiau vertinimo savame tekste. 	
Kito interneto dienoraštis	Interviu 1	Skaito kelių pažįstamų žmonių blogus, dėl to, kad tai pažįstami ir įdomūs žmonės. Su jais bendrauja virtualioje erdvėje.	<p>Pirmasis blogo kriterijus yra įdomus autorius, jo požiūris ar rašymo stilius. Tik po to atsižvelgiama į jame pateikiamą informaciją.</p> <p>Be jokios abejonės blogo rašymas netiesiogiai įpareigoja domėtis ir kitais, palyginti save su jais, matyti, ar teisinga linkme judama.</p>
	Interviu 2	Skaito per RSS. Domėjimasis, kaip apskritai vystosi blogas, o ne konkrečių temų ar informacijos paieška. Analizuojančiojo laikysena. Skaito užsienio technologinių naujienų blogus dėl informacijos.	
	Interviu 3	Nuolatos skaito 20, savo saraše turi apie 200. Domina kelios specifinės temos, taip pat ir įdomiai rašantys žmonės. Įdomus ir kitoniškas požiūris.	
	Interviu 4	RSS prenumerata, gana daug blogų. Įdomesniu blogus siūlo ir kitiems. Domina pats rašantis žmogus labiau nei tematika.	
	Interviu 5	Turi savo blogų ratą. Pagrindinis kriterijus – įdomiai parašytas tekstas. Kai kuriuose bloguose lankomasi ir dėl naudingos informacijos.	
	Interviu 6	Užsienio blogai skaitomi per RSS. Erzina subjektyvumas užsienio bloguose. Labiau skaitomi lietuviški blogų autoriai. Vertinančių	

		blogų neskaito. Įdomesni srities profesionalų blogai.	
Tolimesni planai	Interviu 1	Tęsti kol atsibos. Blogas reiklus laikui.	Ilgiau rašantys autoriai vėliau pradeda ieškoti tinkamesnės išraiškos, vadinasi blogas keičiasi. Blogas nėra vien paprasčiausias komunikacijos įrankis, nes jis keičiasi ar sukuria poreikį keistis pačiam autoriui, ieškoti tinkamesnių išraiškos formų, savęs pateikimo formų. Blogas atima daugiau laiko, ne iš pradžių tikimasi
	Interviu 2	Blogo rašymas ir palaikymas yra reiklus laikui darbas. Ketina nustatyti konkretesnę blogo kryptį, specializuotis labiau.	
	Interviu 3	Blogo rašymas kaitos procese, kitos formos ieškojimas, kuri padarytų blogą prieinamą platesnei ar ne vien tik lietuviškai auditorijai. Gero blogo rašymui reikalingi resursai.	
	Interviu 4	Dabartinis blogas yra vystymo etape ir juda link kažko konkretesnio, kol kas sunku pasakyti ko. Dabartinis lankomumas įpareigoja tęsti rašymą.	
	Interviu 5	Dabartinis projektas kiek apmiręs, nes trūksta laiko. Tačiau planuoja paleisti naują projektą.	
	Interviu 6	Blogas yra evoliucijos stadijoje tiek dizaino, tiek turinio prasme. Ketina tęsti tiek, kiek to reikės.	
Pastebėjimai, požiūris	Interviu 1	Bloginimas kaip socialinė žurnalistika absurdas. Ekshibicionizmas, bendruomeniškumas, socialinių ryšių užmezgimas ir palaikymas; komentarai stimuliuoja rašymą; pirkimo-pardavimo santykis tarp autorių; blogų fanatikai;	Blogas kaip nauja žiniasklaidos funkcija, tačiau ne žiniasklaidos institucija. Provokuoja diskusijai. Visuomenei būdingo požiūrio išsakymas. Abipusiškumas. Fragmentiškas darinys. Tiek savo turiniu ir forma, tiek komunikacijos priemonių kontekste
	Interviu 2	Išskiria diskusijos išprovokavimo funkciją bloge. Blogas kaip papildomas informacijos šaltinis, bet ne žiniasklaidos priemonė. Per blogą visuomenė gali išsakyti savo požiūrį. Pasitikėjimo ir anonimiškumo dialektika. Blogas labiau yra apie autorių ir individualius dalykus.	
	Interviu 3	Bendravimas pretenduoja pakeisti vienpusės komunikacijos kanalus/priemones.	

Interviu 4	<p>Blogeris, kaip kažką kitiems duodantis. Blogai žiniaskalidą padarys įdomesnę. Pabrėžia blogo asmenišką ir instituciškai neapdorotą nuomonę. Blogai dažnai gali padaryti naujausias žinias.</p>	(galintis būti sukurtas vos panorėjus, kaip ir pradangintas).
Interviu 5	<p>Blogo rašytojas iš principo turi pasiduoti skaitytojo diktatūrai. Blogas kaip savotiška liaudies balso išraiška. Balansas tarp tradicinės ir naujosios žiniasklaidos reikalingas. Blogams apskritai būdingas fragmentiškumas.</p>	Blogo turinio asmeninis pobūdis.
Interviu 6	<p>Blogeris yra žurnalistas ir žurnalistas yra blogeris. Yra patogi forma asmeninei informacijai pateikti.</p>	

Išvados

1. Komunikacija yra žmogaus buvimo būdo pasaulyje apibrėžtis. Atėjęs į šį pasaulį žmogus kaip esinys yra santykyje su savimi ir su kitu. Šio buvimo būdo specifika lemia tris žmogiškosios komunikacijos formas: dialogą, autokomunikaciją ir skleidimą. Minėtieji komunikacijos būdai yra naudojami kasdienėse situacijose įsisavinant, įprasminant ir perduodant pasaulio patyrimą. Reikšmės priskyrimas patyrimui yra interpretacinis veiksmas, nulemtas riboto žmogaus konteksto situacijos ir tuo pat metu lemiantis žmogaus suvokimą. Fizinis žmogaus ribotumas išplečiamas per technologines priemones.
2. Komunikacijos technologijų raida žymi žmogiškosios situacijos ribų išplėtimą. Šios technologijos papildo tris žmogaus komunikacijos būdus, įgalindamos šių sąveikų saitams nusitiesti erdvėje ir laike. Tačiau jos ne tik suteikia papildomas galimybes, bet ir pakeičia pačių komunikacijos būdų struktūrą, viena vertus jos išplečia žmogaus patyrimo ribas, kita vertus daro tiesioginę įtaką tam, ką ir kaip žmogus patiria. Su vis didėjančių informacijos srautų įsigalėjimu žmogus turi atrasti ir naują pagrindą, kaip juose nepasiklysti ir kaip įsitvirtinti.
3. Interneto dienoraštis yra vienas paskutinių modernių komunikacijos technologijų raidos etapų. Jis suteikia sąlygas ir priemones mažai ribojamai sąveikai tarp žmonių vykti, taip pat jis leidžia sukurti ir įtvirtinti save virtualios tikrovės sąlygose. Per interneto dienoraštį individas gali apibrėžti save ir šį apibrėžimą pateikti į viešumą, t.y. kitiems žmonėms. Taip interneto dienoraštis padeda užmegzti tvaresnius santykius su savimi ir kitais nuolat kintančioje modernybės situacijoje.
4. Interneto dienoraštis yra lanksti komunikacijos forma, galinti atitikti įvairiausias kiekvieno individo reikmes. Joje skleidžiasi įvairios individualios patirtys, užsimezga santykiai ir autorius plėtoja savo paties pasakojimą. Interneto dienoraščiui būdinga kaita, nėra vien paprasčiausias komunikacijos įrankis, nes jis keičiasi ar sukuria poreikį keistis pačiam autoriui ieškant tinkamesnių išraiškos formų ir savęs pateikimo būdų. Interneto dienoraštyje autorius gali iš naujo suvokti savo patirtį, sukuria santykius ir galimybes tobulėti, įgyti naujų gebėjimų.

Bibliografinių nuorodų sąrašas:

1. ALIŠAUSKAS, V. *Baigiamasis žodis // Platonas*. 1996. *Faidras*. Vilnius: Aidai. P. 119-137.
2. ANDRIJAUSKAS, A. 2003. *Kultūrologijos istorija ir teorija*. Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla.
3. BAUMAN, Z. 2000. *Liquid Modernity*. Cambridge, Oxford, Malden : Polity Press.
4. CASTELLS, M. 2005. *Informacijos amžius: ekonomika, visuomenė ir kultūra*. Kaunas : Poligrafija ir informatika.
5. CUTLIP, S., CENTER, A., BROOM, G. 2006. *Effective Public Relations, 9th ed.* Prentice Hall.
6. DONSKIS, L. 2007. *Alternatyva: Lėtojo skaitymo atgimimas // Delfi*. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=12279119>, žiūrėta 2007-02-26.
7. FREDE, D. 2003. *Plato's Ethics: An Overview // Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Prieiga per internetą <http://plato.stanford.edu/entries/plato-ethics/>, žiūrėta 2007-05-05.
8. GADAMER, H.G. 1998. *Truth and Method*. New York : Continuum.
9. GOODMAN, N. 1978. *Ways of Worldmaking*. Indianapolis, Indiana: Hackett Publishing Company.
10. GRONDIN, J. 2003. *Filosofinės hermeneutikos įvadas*. Vilnius: Aidai.
11. GROSSBERG, L; Wartella, E; Whitney, D.C. 1998. *MediaMaking : Mass Media in a Popular Culture*. Thousand Oaks, London, New Delhi : SAGE Publications.
12. GUTAUSKAS, M. *Dialogo Tema H.G.Gadamerio hermeneutinėje filosofijoje // Problemos*, 2004. Nr. 65,
13. HEIDEGGER, M. *Kantas ir metafizikos problema // Heidegeris, M. 1992. Rinkiniai raštai*. Vilnius: Mintis. P. 27-62.
14. JAKUTAVIČIUS, P. 2006. *Blogas: nuo dienoraščio iki komunikacijos įrankio // Viešieji ryšiai pelnui ir plėtrai*. Vilnius: Verslo žinios. P. 101-120.
15. LITTLEJOHN, S. W. 1999. *Theories of Human Communication, 6th ed.* Belmont: Wadsworth Publishing Company.
16. LASH, S. 2002. *Critique of Information*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
17. LOTMAN, J. *Apie du komunikacijos modelius kultūros sistemoje // Lotman, J. 2004. Kultūros semiotika: Straipsnių rinktinė*. Vilnius: Baltos lankos. P. 39-58.
18. LOVINIK, G. 2007. „Blogai“ – internetinis cinizmas (2d). Prieiga per internetą: <http://www.balsas.cc/geert-lovink-blogai-internetinis-cinizmas-2-d/>, žiūrėta 2007-05-07.

19. LULL, J. 2000. *Media, Communication, Culture: A Global Approach*. New York: Columbia University Press.
20. MCLUHAN, M. 2003. *Kaip suprasti medijas?* Vilnius: Baltos lankos.
21. MEYROWITZ, J. 1998. *Social Theory and the Media // Communication Theory Today*; David CROXLEY, D., MITCHELL, D., ed., Oxford: Polity Press. P. 53-65.
22. MITCHELL, W. J. 2002. *E-topija*. Vilnius: Pasviręs pasaulis.
23. O'REILLY, T. 2006. *WEB 2.0 Compact Definition: Trying Again*. Prieiga per internetą: http://radar.oreilly.com/archives/2006/12/web_20_compact.html, žiūrėta 2007-01-20.
24. PETERS, J. D. 2004. *Kalbėjimas vėjams: komunikacijos idėjos istorija*. Vilnius: ALK: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.
25. PLATONAS. 1996. *Faidras*. Vilnius: Aidai.
26. RICOEUR, P. 2000. *Interpretacijos teorija: diskursas ir reikšmės perteklius*. Vilnius: Baltos lankos.
27. SLEVIN, J. 1998. *The Internet and the Society*. Cambridge UK, Oxford UK, Malden USA: Polity Press.
28. SODEIKA, T. 2001. Tekstas ir tikrovė: Soreno Kierkegaardso „Pamokos“ // Darbai ir dienos, 2001, Nr. 27, Kaunas : Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. P. 275-295.
29. ŠLIOGERIS, A. 1996. *Transcendencijos tyla : pamatiniai filosofijos klausimai*. Vilnius : Pradai.
30. THOMPSON, J. B. 1995. *The Media and The Modernity. A Social Theory of the Media*. Stanford, California : Stanford University Press.
31. THOMPSON, J. B. 1998. *Social Theory and the Media // Communication Theory Today*; David CROXLEY, D., MITCHELL, D., ed., Oxford: Polity Press. P. 35-52.
32. TOMLINSON, J. 2002. *Globalizacija ir kultūra*. ALK: Mintis.
33. VENEMA, E. 1999. *The Origin of Escribitionist*. Prieiga per internetą: <http://www.escribitionist.org/>, žiūrėta 2007-05-07.
34. WILSON, S. 1989. *Mass Media/Mass Culture. An introduction*. New York: Random House.
35. Delfi. *Pasaulyje naftos kaina stabilizavosi*. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=12767646>, žiūrėta 2007-05-05.
36. Dievų Žiniasklaida. *We Are for Estonia! Blogger's campaign to support Estonia*. Prieiga per internetą: <http://www.blogas.lt/dievuziniasklaida/247811/were-for-estonia-bloggers-campaign-to-support-estonia.html>, žiūrėta 2007-05-05.
37. Lietuvos blogerių konferencija 2007. Prieiga per internetą: <http://www.blogas.lt/konferencija>, žiūrėta 2007-05-05.

38. Pew Internet and America Life Project. 2005. *The State of Blogging*. Prieiga per internetą: http://www.pewinternet.org/PPF/r/144/report_display.asp, žiūrėta 2007-03-10.
39. Technorati. *About Technorati*. Prieiga per internetą: <http://www.technorati.com/about/>, žiūrėta 2007-01-20.

TYRIMO MEDŽIAGA

Orientaciniai klausimai dienoraščių autoriams:

1. Koks santykis su raštu/kalba? Ar patinka rašyti? Kokia patirtis šioje srityje?
2. Kaip kilo mintis pradėti rašyti dienoraštį?
3. Apie ką dažniausiai rašai savo bloge? Kaip išsirenki temas?
4. Ar skaitai savo įrašus praėjus kuriam laikui? Ar domiesi skaitytojų paliktais komentarais?
5. Ar yra iškilę kokių nors kliūčių rašyti dienoraštį? Kiek ilgai ketini tai daryti?
6. Ar skaitai kitų žmonių dienoraščius? Kas labiausiai domina juose?
7. Ar tavo nuomone dienoraštis yra santykio būdas? Santykio su kuo? (kitais, auditorija, savimi?)
8. Kaip manai, koks blogų vaidmuo tarp kitų masinio informavimo priemonių? Ar blogai yra socialinė žurnalistika? Ar jie asmeninis komunikacijos įrankis?

IŠRAŠAI

Interviu 1

Pirmiausia norėčiau žinoti, koks yra tavo santykis su raštu ir kalba?

Idealus, fantastiškas, nepakartojamas,

Na tarkim iš tų, kurie rašo dienoraščius, vieni su rašymu susiduria kasdien, kitiems tai tėra pomėgis..

Žinai, aš tau galiu pasakyti, kad aš rašau jau daug metų labai, jau šešiolika metų rašau. Aš viską rašau, iš principo pradėdant straipsniais ir baigiant knygomis – pradėdant straipsniais, pranešimai spaudai, kalbom, novelėm, apsakymais, eilėraščiais, romanais, esė, apybraižos, interviu, humoreskos. Aš iš principo dirbu su kalba, aš iš to gyvenu. Aš rašau dvylika-keturiolika valandų per parą.

Tuomet kodėl šalia tokiu didelių apimčių rašymo tau reikėjo pradėti dar vieną darbą, susijusį su vėl gi rašymu?

Tiesiog čia yra du aspektai – vienas dalykas, kad tai yra įdomu man, įdomumo aspektas, tai yra nauja komunikacijos priemonė, tai yra naujas būdas komunikuoti, žinai 6 tūkstančiai blogų kas minutę pasaulyje startuoja, tai yra nauja, yra modernu ir madinga. O kitas dalykas tai asmeninės priežastys dėl ko rašau blogą ir tai yra tam tikra ta pirminė funkcija, tai yra dienoraščio funkcija. Aš, tarkim, nevertinu blogų kaip žiniasklaidos priemonės, ką bando kiti sakyti. Aš vertinu tai kaip tam tikrą dienoraščio funkciją, kaip tam tikrų minčių, kurios tau yra įdomios, užsirašymas, pastebėjimai. Tai yra kaip dienoraštis, pakabintas virtualioje erdvėje, kad nepamirštum įspūdžių, nepamirštum emocijų, nepamirštum to, kas atsitiko, ką sugalvojai, ką norėtum prisiminti ir galbūt ką nors ateity išsaugoti.

O tu iki tol, rašei dienoraštį? Tarkim popierinį, ar esi kada nors bandęs rašyti?

Esu bandęs rašyti dienoraštį, bet tai tie dienoraščiai yra truputėlį kitokie. Pas mane gali būti mano darbo knygutėje, toj dienoraštinėje, kur yra darbo kalendorius, nu aš nestruktūruoju, paprastai, pas mane yra ir aš rašau, galiu užsirašyti darbą, paskui staiga kyla kokias mintis ir gali darbas pereiti į

asmeninę patirtį, o iš asmeninės patirties gali nukeliauti į kūrybinį kažkokį tai ten pastebėjimą ar ten pradėtą romaną, apsakymą ar ką nors.

O tada, kaip pasirenki apie ką rašyti savo blogą ar tarkim, tiesiog rašai apie tos dienos pastebėjimus ar viskas, kas šauna į galvą ar turi apsibrėžęs apie ką rašysi savo blogą?

Neturiu, nes blogas mano dar yra jaunas ir aš neturiu, tarkim, konkrečių temų, kurios, tarkim, kurias galvočiau, kad jos turėtų būti bloge. Tema tai šauna pagal tai,.. kas aktualu, man asmeniškai aktualu yra tą dieną apie ką aš galvoju.

O turi nusistatęs, pvz: prisėdu, kas tris dienas, ar pildau kas dvi, tris dienas ar tiesiog, kada kažką turi pasakyti, ar parašyti, tada tą ir rašai?

Anksčiau norėjau rašyti kas dieną, bet turiu omeny, buvo toks poreikis, kad norėjau rašyti kas dieną, o pasui taip kažkaip, galvoju kas dieną.. tiesiog dabar per daug degu, per daug reikalų ir nespėju aš blogo kas dieną pildyt, dėl to aš tiesiog šiaip kai šauna į galvą, dažniausiai tai emociškai jeigu yra įdomu, tada dažniausiai būna tam tikras pliūpsnis emocijų, tai gali būti, nepasitenkinimas didelis, supykimas arba atvirksčiai, pasitenkinimas milžiniškas, kas nors patiko labai arba sužavėjo arba užkliuvo arba pastebėjau arba šiaip kontempliacija gali būti, iš gilios kontempliacijos gimsta kokia viena frazė.

O savo tada, ten tie įrašai kaupiasi ir pavyzdžiui, prieš kelias dienas paliktą ar prieš savaitę ar prieš kelias savaites paliktą įrašą tu skaitai, kada nors grįžti prie jo ar tiesiog rašai, rašai ir ten jie eina chronologine tvarka kas lieka?

Nu retkarčiais grįžtu iš tiesų, bet labai retai, kol kas dar, nes kol kas viską dar prisimenu.

O tada ten šiaip žmonės skaito, komentuoja kažkiek tavo tuos įrašus, tuos komentarus skaitai arba tau rūpi ką jie rašo, nu greičiausiai rūpi?

Kažkaip, kiek aš esu susidūręs, tarkim, tai blogio yra esminis dalykas tai yra komentarai, bloginiai, kas yra komentarai, tai yra aktyvus dalyvavimas šitoje virtualioje erdvėje, tačiau aš.. mano natūra turbūt yra tokia, kad aš, aš nemėgstu komentuoti to, ką padariau. Aš nekomentuojau. Aš padariau, aš padedu tašką, viskas. Veltis į diskusiją paskui, nu man atrodo kvaila aiškinti, man atrodo kad aš

vienu sakiniu viską parašiau aiškiai, tai kodėl aš turiu dar gaišti laiką, trim sakiniiais aiškinti, kas ten parašyta, sakykim.

O kaip kiti blogai, ko gero skaitei ten kitų blogus ir kas labiausiai domina, pavyzdžiui, ko tu ieškai kitų dienoraščiuose ar pagal ką atsirenki, kokį dienoraštį skaityti?

Atvirai kalbant, aš nesu labai aktyvus blogo sferos vartotojas, veikėjas ir aš ne.. aš paskaitau, tarkim, Aurelijaus Katkevičiaus blogą, VŽ Verslo klasė, kur jisai rašo, dėl to, kad aš ji pažįstu, tarkim. Man tarkim, tai yra įdomu dėl to, kad aš pažįstu tą žmogų ir man galbūt.. noriu ten su juo, galbūt virtualioje erdvėje pabendrauti truputėli ir kažką jam pasakyti, galbūt.. man galbūt jo rašymo stilius patinka, nežinau. Yra būtent žmonių, kuriuos pažįsti. Na ir dar vieną kitą žmogų, kuriuos pažįstu irgi paskaitau blogus, o daugiau, tai aš...

Tai čia lietuviškus, o užsieninius kokius nors skaitai ar irgi taip panašiai..

Užsieninius, tai skaitau nebent tikai jeigu profesinis įdomus pasitaiko. Šiaip tai aš nesu labai didelis entuziastas bloginimo. Aš tiesiog tai dariau, tarkim aš pradėjau rašyti, tai buvo kaip eksperimentas. Tarkim, aš vertinu dabar, kad tai truputėli per didelė pompa jau išpūsta, iš blogo. Iš tikrųjų...

Nes čia buvo minčių, kad nu bloginimas, tai jau kaip socialinė žmogistika yra, tu jau pradžioj minėjai iš tikro, apie tą kad..

Nu tai aš sakau, aš prieš šitą..... esu nenusistatęs, bet aš manau, kad tai yra truputėli absurdas.

Tai blogus suprastum kaip labiau asmeninės komunikacijos priemonė ar kažką, ką tu rašai sau ir nori parodyti kitiem ar...

Dėl rodymo kitiem, tai čia vėlgi yra nu..Nu tai jeigu jiems įdomu, tegul jie ateina pasižiūri, bet...

Aš nedarau aktyvios reklamos, ten,.. nesiekiu skaitomumo. Man tai yra daugiau kaip biblioteka, supranti, yra kaip kaupimas tam tikrų faktų, tam tikrų pastebėjimų. Netgi, supranti, netgi savo tarkim bloge, tarkim, kaupiu, savo parašytus tekstus. Turiu viešą blogą ir turiu uždara blogą, kuriame kaupiu savo įrašus, kurie man yra įdomūs, yra tam tikra biblioteka, tam tikras mano portfolio.

Tai ar gali tada blogas būti, kaip tarkim mokymosi įrankis ar savęs tobulinimo įrankis, kur tu...

Nelabai, žinok. Nelabai, dėl to, kad nu, turiu omeny, jeigu tokia mintis man atrodo biški, nu labai jinai pritempta. Savęs mokymo, savęs tobulinimo nėra ten. Jinai truputėlį pritempta yra. Galima daryti tokią prielaidą, bet tu jos nepatvirtinsi, tu jos niekaip. Kas dar tave domina?

Kaip ir visko paklausiau, ką norėjau sužinoti.. man tik vis tiek neaišku tas poreikis, kodėl pavyzdžiui, aš asmeniškai neturiu tokio poreikio rašyti, neturiu laiko, neturiu noro, tarkim matyti savo tekstą ten kažkur parašytą,

Nu tai, tu gal mažai tekstų rašai.

Jo, rašiau mažiau, dabar daugiau, bet daugiau iš profesinės pareigos, o ne iš ten kažkokio asmeninio malonumo. Pavyzdžiui tu, didelių autorių aš nelabai suprantu. „žudyk reklamą“ arba chema? Arba kai pasižiūri, kai kurie yra rašę blogus apie ketverius metus. Ką ten per ketverius metus galima absoliučiai viską apie save pasakyti ir nieko nepasakyti tuo pačiu metu.

Nu tai yra žinai, yra tam tikras ekshibicionizmas, yra tam tikras noras. Bendruomeniškumas šitoje vietoje atsiskleidžia irgi. Čia vėl gi nuo žmonių priklauso, supranti, jeigu žmogus yra labiau bendraujantis, jeigu jam reikia daugiau socialinių ryšių, tai jis tuos socialinius ryšius perkelia į virtualų pasaulį, jisai palaiko su tokiais pačiais kaip jis, jisai palaiko kontaktą, jie jį giria, jie jį stimuliuoja savo pagyromis. Jeigu jį pagyrė, tada jisai nori rašyti antrą įrašą, supranti, gavo dar vieną pagyrimą – trečią rašo, tai yra tam tikras, jau toksai, žinai, aš pagyriu tave – tu pagyri mane, aš paskaitau tavo, tu paskaityk mano. .. užsimezga tas toksai pirkimo-pardavimo santykis turbūt irgi, santykių pirkimo-pardavimo.

Paslauga už paslaugą?

Nu kažkas tokio. Nes nu tas dalykas apskritai internete jisai yra gajus, tai yra, kad aš nu.. jeigu tu mane įsitrauksi į savo draugus, tai ir aš tave įsitrauksiu į savo draugus. užtaginsiu bendruomeniškumo prasme, bet man tas aspektas kadangi jis man nelabai yra įdomus ir aš esu.. pas mane nėra, aš neturiu poreikio socializuotis, tokio didelio, nes nu man..

Ta prasme, virtualiai ar apskritai?

Jo, tiek virtualiai, tiek apskritai man, aš galiu visą dieną su niekuo nekalbėti, aš nejausiu dėl to jokie diskomforto. Man, nu, kai reikia socializuotis aš nueinu pasisocializuoju ir man užtenka to ilgam laikui. O kiti žmonės, matai, kiti žmonės jeigu jie iš to daro savo, jeigu jie kuria savo karjerą per tai, jeigu per tai jie kuria savo pažinčių ratą, savo asmeninį gyvenimą tvarko. Bet aš tai nedalyvauju, nedalyvauju chatuose, groupsuose, forumuose. Mano saviraiška šioje vietoje yra pakankamai kukli.

Kaip pavyzdžiui su organizacijų blogais? Nes čia irgi dabar toks vėjus, kad.. atvejai, reikia, nereikia to blogo, apsisprendžiant.

Išorinės ir vidinės?

Tiek išorinis, tiek vidinis.

Čia skirtingos auditorijos. Aš manau, kad stambiai auditorijai vidinio blogo reikia, stambiai organizacijai, dėl to, kad nu, paprastas dalykas, jeigu, geras pavyzdys yra tai, kad jeigu vadovas organizacijos reguliariai rašo blogą, jo?, tai iš principo jis palieka tam tikrą socialinį siūlą, nutiestą į darbuotojus, pats tiesia socialinį siūlą darbuotojui. tai yra, jisai.. nu įsivaizduok situaciją, deklaruojama atvirumo politika organizacijoje, jo?, ir vadovas pasako: - mano durys yra visą laiką atidarytos ir kas tik norit, užeikit, pasišnekėkim. Natūralu, kad jeigu jis yra aukščiausio lygio vadovas, jo?, nu kas pas jį iš tiesų eis ir kalbės, nu, va taip va. Gal ateis, jeigu turės problemą, bet tai nebus labai didelis skaičius. Bet jeigu žmogus perskaito, tarkim, blogą, jo?, tai jis susipažįsta su žmogaus nuotaika tos dienos, jis tada iš karto: - o gražiai parašei, o faina, man patiko, o išskėlei problemą. Supranti, iš karto, jisai, žmogus, kuris perskaitė blogą, jis galvoja, kad jis va žinau kažką, apie šitą žmogų užsimezga, santykis ir užsimezga šitaip.

Tai organizacijoj, pavyzdžiui, vidinis vadovo blogas gali palengvinti tą komunikacijos kryptį iš viršaus į apačią.

Ne, kaip tik jinai ne tik iš viršaus į apačią, jinai palengvina kryptį iš apačios į viršų. Jinai skatina grįžtamojo ryšio užmezgimą. O išorinis blogas, tai aš manau yra, aš manau tai yra išspindėjimas iš tikrųjų, nes nu.. tada žinai, tada jau reikalinga strategija, tada jau reikalinga kažkoks tai planavimas, kažkoks dėliojimas, matai, jau, paskui tai tampa tiesiog dar vienu marketingo įrankiu, rinkodaros įrankiu,... kuris Lietuvoje kol kas silpnai veikia.

Ir apskritai ar jis gali veikti, nes kam ten įdomu iš tikro skaityti,... kažkokios kompanijos vadovo kažkokias mintis, kaip jiems sekasi arba šiaip apie ką turėtų būti rašoma, tarkim, išoriniame bloge? Ar apie kompanijos reikalus arba, ar apie kasdienius pastebėjimus?

Tai čia pasirinkimo yra klausimas. Nu, yra, pavyzdžiui, vienas IBM'o aukšto lygio vadovas, pakankamai, ne aukščiausio, bet aukšto lygio vadovas rašo apie tai, kaip jam sekasi žaisti žaidime „second life“. Supranti, nu jis komentuoja savo bloge, korporaciniam bloge, vadinamam tam. Tai čia yra daugiau asmeninio tokio gyvenimo. Ten Mcdonald'as koks nors rašo apie savo socialinę paramą, atsakomybę, dar kažką. Aš manau, kad truputėlį blogo vaidmuo yra truputėlį pervertinamas šiomis dienomis.

Lietuvoj ar pasauly? Ar tiek ten, tiek ten?

Aš manau, kad ir Lietuvoj, ir pasauly iš tikrųjų. Nes blogo fanatikai, jie...

Nes Lietuvoj dabar tas visas labai ant bangos.

Ant bangos, vėl, nu kaip tu pasakysi. Tai yra... aš įsivaizduoju, kad ant bangos tai yra pagrindinis segmentas, kuriame yra ant bangos. Aš tyrimų nedariau ir nežinau, bet manau, kad pagrindinis segmentas, kuriame yra ant bangos, tai yra paaugliai, mokyklinio amžiaus vaikai ir paaugliai.

Jo, pas mus, kad ir kiek pranešimų pasirodo žiniasklaidoje apie blogus ir jų tas žinomumas.

Nu tai čia konferencija buvo, bet kiek aš girdėjau ir kalbėjau su konferencijų šitais.. kiek teko girdėti atsiliepimų apie konferenciją, tai yra kad, nu, kad truputėli mūsų visuomenė, truputėli jinai,.. buvo manoma, kad blogas, statistinis blogo rašytojas yra virš 25 penkerių metų. Čia panašu, kad, panašu, kad tai nėra taip, kad iškrinta kritinė masė,... kritinė masė yra jaunesnė, aš galvoju. Bet tai irgi vėl gi yra natūralu, nes tą dienoraštį rašyti, būtent, yra paauglystėje būdingiausia. Čia jau pagal žmogaus tarpsnius šitą, psichologiją. Pagal žmogaus tarpsnių psichologiją, kada.. jam tuo metu yra aktualu saviraiška, jam tuo metu yra aktualu kažkoks tai...

Bet saviraiškos poreikis netgi, nemanau, kad praeina vėliau, atsiranda gal kiti būdai tada?

Na aš tai turiu omeny iš psichologinės pozicijos žiūrint, nes jie tada jaučiasi nesaugūs, jiems reikia to socialinio bendravimo, jiems reikia labiau socializuotis, jie nėra, jie dar nėra visateisiai visuomenės nariai, nu tie, paauglių grupė, jauni žmonės, jie nėra visateisiai nariai ir jiems yra svarbu socializuotis, saviraiška tam ir reikalinga. Nu bet ten žinai, ten ir vyrauja (suicidinės) nuotaikos, kaip viskas užkniso, kaip vakar prisigėriau su draugeliu pas jį sode ir apsilėmiau. Nu tai čia žinai. Aišku, visi mes per tą praėjom... nes čia aš kaip suprantu, tai Lietuvoj... nu žurnalistų daugiau, pažįstamų...

Kai daugiausiai žurnalistų, susijusių su rašymu...

Daugiausia tai yra susiję kažkaip su rašymu.. nors vienas, kitas yra visiškai nesusiję su rašymu. Ir formą dar kokią pasirenka

Interviu 2

Koks tavo santykis su kalba? Tu dirbi su ja ar čia yra tavo užsiėmimas?

Dirbu, dirbu, dirbu ir šiaip pomėgis yra.

Kiek daug tenka rašyti?

Galima šiaip pasakyti, kad kiekvienas laiškas yra šiaip tai raštas. Anksčiau, sakykim, tekdavo daugiau rašyti, rašymo daugiau būdavo, bet tai nėra grožinis rašymas. Vienas dalykas, tai yra rašymas šiek tiek visada pasiremiant kažkoku pagrindu ar kito medžiaga ir nėra visiškai savo kūryba. Laiškai yra kas kita.

Bet laiškai yra tokie.. Daugeliui laiškų būdinga tokia trumpa forma..

Na tai priklauso nuo periodo, bet šiaip tai laiškai tokie labiau rašomi.. iš principo kodėl aš prie tų laiškų tempiu – kažkuria prasme blogas taip pat čia laikšas kartais. Ir bloge įrašas taip pat dažniausiai būna trumpas, tai man atrodo, čia yra kažkuria prasme..

Aišku, kiek laiko jau rašai apskritai?

Užsiimu.. jeigu tai imant rašymą dar mokyklos laikraštukams, tai.. daugiau nei 11 metų.

O prieš kiek laiko blogą pradėjai rašyti?

Prieš pora metų, bet tai buvo, kad kažkiek tai rašiau, po to apstojau, po to vėl pradėjau rašyti, o dabar toks apstojimo laikotarpis, kas susiję su rašymu. Bet šiaip jo, taip susikūriau bloginę sritį prieš du metus.

Ir kodėl nusprendei, kad tau reikia turėti blogą?

Šiaip turbūt ta mintis nepasikeitė nuo to laiko, nes blogas, vienas dalykas, kad kartais rašai laiškus, kurie yra skirti lyg visiems, lyg sau pačiam. Tai blogas kažkuria prasme tą pataiso, o tokie laišakai yra iš principo visiems skirti dėl to, kad bandai išdėstyti savo požiūrį į kažkokių tai dalykus, pastebėjimus, sulaukti reakcijos ir vertinimo. Taip sakant, pasimatuoti, pasitikrint savo požiūrio teisingumą, tai realiai blogai, nu kaip sakyti, vien tik blogas galbūt yra kenksmingas dalykas pagal tą pasakymą, kad jeigu gali nerašyti, tai nerašyk. Vertinti mes vis dažniausiai ką nors mėgstame, o.. bet šiaip pagrindinę mintis ir buvo ta, kad va, pastebėjau, kad gatvėja kažkas vyksta – braukšt parašiau, kokia mintis kilo – braukšt ir parašiau. Išdėstyti, parodyti, suteikti kažkam kažkokių minčių, galėti savo paties mintis, bet tai čia kaip bet kokį rašto darbą rašant. Man tai iš principo yra tas pats dienoraštis, tik tiek, kad jis yra viešas.

O tau gal anksčiau yra tekę rašyti dienoraštį?

Jo, jo. Čia vat įvairūs ir tie kelionių dienoraščiai ir asmeniniai dienoraščiai, ir tie patys laišakai.

Tai ar galima sakyti, kad ką anksčiau darei ant popieriaus, paėmei ir perkėlei į internetą?

Ne, ne viską, nes visgi vieša erdvė šiek tiek įpareigoja, negali bet ko rašyti, nes įpareigoja darbovietė, bet kuri darbovietė įpareigoja. Plius yra įsipareigojimas prieš kitus žmones, jų privatumo saugojimas. Ir jeigu aprašyti kiekvienos savo dienos nuotykius, tai kiti žmonės jausis, na paprasčiausiai, kad į jų privatumą buvo įsibrauta, tarpusavio paslapčių atskleidimas.

Tai tavo dienoraščio auditorija yra tave daugiausiai pažįstantys žmonės?

Čia reikėtų matuoti. Šiaip tai ne, iš komentarų sprendžiant, susilaukiu komentarų ir iš nepažįstamų žmonių. Viskas priklauso nuo.. Aš tai realiai turiu kelis blogus. Sakykim yra vienas socialiniame

tinkle rašomas dienoraštis, jis yra skirtas daugiausia mane pažįstantiems žmonėms, kadangi ten yra tokios daugiau asmeninės mintys.

Čia koks socialinis tinklas?

Draugams.lt, tai va, jis yra uždaras ir daugiau draugams skirtas. O ten viešajame blogs.lt, tai yra daugiau.. daugiau vis tik tai filtruoja informaciją, rašai tai, kas galėtų būti įdomu ir kitiems, tavo pastebėjimai ir ten auditorija, manau kas užtinka, tas paskaito. Bet.. tai nėra dalykai, susiję tik su manim, aš imu ir stengiuosi rašyti tuos dalykus, kurie man atrodo gali būti aktualūs pakankamai plačioms masėms. Tai yra kažkokie, ta prasme, žurnalistiniai įpročiai

Tai dabar tavo viešo blogo tikslas rašyti pastebėjimus, kurie gali būti įdomus ne tik tau, bet ir sudominti kitus žmones?

Čia yra matyti po tam tikro ilgo laiko, kai dirbi pas tave atsiranda tokia mintis, kad kai ką gali.. tiksliau ne taip.. Kai paklausai, ką kiti sako ir visa tai tik užrašinėji, atsiranda po kažkurio laiko noras ir mintis, kad ir tu gali kažką pasakyti. Va tada sėdi ir rašai blogą, kartais pasijunti protingesnis už kitus, va tada ir sėdi..

Ten tu skaitai tuos komentarus kas tavo bloge parašo?

Be abejo..

O tuos savo buvusius įrašus, ką esi parašęs prieš metus? Tu grįžti prie jų ar skaitai?

Retai. Bet pakankamai, na kaip pasakyti.. Ryškesni turbūt vis tiek įsirežia į galvą, nes vienas dalykas, tai yra tas, kad kol kas aš matau, kad pastebiu kur kas daugiau nei aprašau, nes, vienas dalykas, blogą reikia mokėti rašyti. Jo rašymas yra toks, kad bet visas savo mintis aš atsisėdau ir parašiau, tebūna tai sakinytis, tebūna tai penki – aš parašiau. Mano gi ta patirtis, kad man šauna mintis, aš tada pradėdau galvoti ir tada gaunasi, kad blogo įrašas išsiteptų iki atskiro rašinėlio, apžvelgtų visas puses ir kažkoks tai objektyvumo siekimas. Tai dėl to tas apsunkina tą rašymą ir sakykim..

Tai tu stengiesi dėti labiau išbaigtas mintis nei ten pastebėjimus padrikus?..

Taip gaunasi, aš to nesitengiu, bet taip gaunasi. Norėtusi dėti kaip tik mintis tas, kurios labiau provokuoja galbūt diskusijai, nes blogo tam tikras tikslas yra išprovokuot kažką diskusijai ir užrašyt tuos pastebėjimus, kad jie būtų irgi kažkieno diskutuojami.

Kaip kitų žmonių blogai? Kiti skaito ir tu ko gero skaitai ir kaip vat atsirenki, kuriais tu domiesi?

Problema ta, kad kaip ir savam neliaka laiko rašyti, tai ir neliaka laiko kitiems skaityti. Aš turiu susidėjęs į rss.. Kol kas tai yra daugiau smalsumas kaip apskritai vystosi blogas, ta prasme aš seku daugiau iš tokio formos ir turinio atžvilgo. Man gal ne tike svarbu pats komentaras, kurį aš norėčiau komentuoti, bet labiau įdomu ir svarbu va tą jau vat žmonių, kaip liutauras, kaip žudykreklama, kokius jie deda komentarus, ką komentuoja ir kokie žmonės jų blogo įrašus komentuoja, kokios jie raktijos susilaukia. Na daugiau tokia kaip analizė neapibrėžta gaunasi. Tokio vat blogo, kad skatyčiau su įdomumu ir sekčiau, kuris man suteiktų kažkios informacijos šviežios, nėra.

Na tai buvo vienas toks asmeninis dienoraštis, nuo kurio ir prasidėjo domėjimasis blogu, tokia mergina.. Aš jos nepažįstu, tiesiog šiaip hardcore.lt ji buvo užsiregistravusi. Ten grynai asmeninis dienoraštis ir grynai.. Jo rašymo stilius yra toksiai.. Galėtum pasakyti, kad tai grožinė, tai yra darnia forma įdomiai pateiktas asmeninio gyvenimo, na toks metraštis. Tai čia, kas ko ieško ištiesų, nes jeigu tu ieškai informacijos, tai tau reikia tuos dalykinius labiau skaityti. Kažkaip man tos informacijos ir taip pakankamai nemažai, tai tarkim blogams skaityti, na kažkaip..

Daugiausia visi.. Na sakykim tie pagrindiniai komentatoriai dar neišeina į blogų erdvę, kuriuos būtent skaitytum, prenumeruotum, sektum ir žiūrėtum, komentuotum. Taip, be abejo, teisingai yra tokių dalykų, kuriuos norisi pakomentuoti, vat kitų blogų įrašai, bet tai nėra kažkokia sistema. Na skaitau kartai 15 minučių blogą, tai yra toks dalykas labiau kaip žalias molis ir matosi, kad jie ten patys daugiau.. Irgi, turinio prasme matai, kas turėtų būti rašoma, kas neturėtų būti rašoma, tokia daugiau iš platesnės pusės. Kad ten kažkokios daugiau papildomos informacijos teiktų tas blogas, nėra.

O užsienio blogais, pavyzdžiui, galbūt domiesi labiau nei Lietuvos?

Užsienio tai tik tiek, kai va prireikia ką nors parašyti, visada gali nueit. Bet šiaip, atrodo, kad kartais ir taip per daug informacijos... Na ai, teisingai šiaip.. Neatskirų žmonių tai yra dažniausiai blogai apie kokias nors technologines naujienas, pavyzdžiui, Cnet. Yra ten žurnalistų blogas, tai

jis.. tai yra iš ko jie negali padaryti straipsnių, jie padaro blogo įrašą, įdeda ten kažkokios tai informacijos, pakankamai informatyvu vis tik.

Vienas dalykas, skaityti ir atsirinkti tuos blogus yra darbas. Antras dalykas skaityti, tai yra informacijos kiekis. Kol kas dar atrodo taip, lyg ir užtenka to požiūro iš komentarų.. nes kaip pasakyti, kas yra blogas, tai yra didesnis šiek tiek komentaras, kuris yra atspausdinamas internete arba žurnale, jis irgi kaip komentaras gali būti. O tos sritys, apie kurias labiausiai domiuosi, tai „gadgetai“ visokie.. o šiaip populiariausi man atrodoo politikos blogai, ten kitose šalyse..

Kaip dabar pačiam atrodo, ar blogai gali atstoti tą socialinę žurnalistiką? Ar vis tik lieka labiau asmeninės komunikacijos įrankis? Ta prasme jie gali sukelti revoliuciją masinėse informacijos priemonėse ir pakeisti laikraščius?

Aš tai nežinau, kaip manau čia kas šiais dalykais.. Bet ką laikysi revoliucija, žinai. Pradėkim nuo to. Aš tai sakau, kad tai paprasčiausiai yra priemonė.. Kiekvienas dalykas.. Revoliucijomis niekas nesuinteresuotas, nes tai sukeliai labai didelius pokyčius ir kartais su šalutiniais efektais labai nepageidautiniais.

Gal čia ne visai tas žodis, bet ar jie gali imti ir atstoti žiniasklaidos funkcijas?..

Aš manau, kad ne. Ta prasme tokios.. Taip būtent, jeigu jie visiškai nušluotų tradicinę žiniasklaidą, tai būtų revoliucija. Tai ir revoliucija turėtų paskemes – krūva žurnalistų liktų nebereikalinga, apskritai, žurnalistikos fakultetus tektų uždaryti, turbūt.. Bet to neįvyks, nes vienas dalykas, blogas, tai gali būti papildanti priemonė žurnalistiką, lygiai taip pat, kaip neišnyko spausdintiniai laikraščiai atsiradus internetui, svetainėms ir naujienų portalams. Nors dar kalbama, kad galbūt išnyks, bet galbūt tai tolimoje ateity ir tiesiog tai pasikeis ten į kažkokią kitokią formą. Atsiras nauji junginiai. Bet blogas tuo pačiu metu yra ir papildomas informacijos šaltinis pačiam žurnalistui. Kita vertus, man atrodo, kas dar bus atieity, tai kad apskritai blogų patikimumas smarkiai kris, tikėjimas blogais, nes kaip tu gali kai kuriais atvejais patikrinti faktų tikrumą. Nors čia gali suveikti tas mechanizmas, kad bet kuriam viešosios informacijos skleidėjui, o daugeliu atvejų blogai yra tokiais ir pripažįstami, yra taikomos tiek žurnalistų teisės, tiek ir pareigos, kad tu turi teikti tikrovišką informaciją. Tai, o žiniasklaida, kaip pasakyti.. nežiūrėkim į Lietuvos žiniasklaidą, žiūrėkim pasaulio, tai tie patys blogai pritapo žiniasklaidoje. Žiniasklaida pati pradjo rašyt blogus, tai ir bendravimas su savo skaitytojais, plius tai yra artimesnė komunikacija. Plius patys žurnalistai skaito savo blogus ir atranda ir kažkokias temas, ir galbūt dar vieną požiūrį

atranda, gali cituoti, gali susisiekti su žmogum, nes pagrindinė žurnalisto problema, to, kuris visas, sakykim, surenka informaciją, pateikia kažkokio straipsnio pavidalu ar reportažo, tai yra problema ta, kad jis kartais negirdi kitų požiūrio, nes nu.. Tarkim jeigu dabar telefonus arba „emailus“ turėtų tik pagrindiniai komentuotojai, o visi kiti neturėtų galimybės išeiti į viešąją erdvę, iš karto nuomonių sumažėja. O blogas suteikia galimybes didesnei visuomenės daliai išsakyti savo požiūrį ir čia žiniasklaidos pusėn kamuolys rieda, ji tą požiūrį pasiima, kaip panaudoja ar ne.

Na ir paskutinis mano klausimas apie blogus verslo srityje, kiek jie gali būti panaudoti versle kaip rinkodaros įrankiai? Ar naudinga firmai turėti savo blogą?

Aišku kiekvieną atvejį reikia įvertinti, kokią naudą ir kokias grėsmes sukelia. Reikėtų vertinti šiek tiek blaiviai ir atsargiai tuos blogus korporacinius, nes, na jų nauda kol kas yra tokia labai plaukiojanti.

Na ar tau būtų įdomu eiti skaityti kokios nors kompanijos blogą?

Viskas priklauso labai nuo turinio. Iš tiesų blogas yra kuo žavus, kad jis beveik neturi inercijos. Jeigu kažkoks tai žmogus rašytų blogą, rašytų.. va atsiminiau tą blogo autorių.. katiba yra tokia..nes tieiog vat jos irgi buvo blogas.. aš kadangi skaičiau ją, perverčiau viską nuo a iki z, po to jos įrašai staiga nutrūko ir užtenka mėnesį du pratylėti, jeigu neturi savo prenumeratorių sąrašo, viskas, populiarumas žiauriai kris, niekas nebeskaitys.

Tai lygiai taip pat priklausys nuo turinio. Jeigu pateiksi kažkokią tai informaciją kuri laiką nebeįdomią, tai lankomumas irgi smarkiai kris. O jeigu Bitės vadovs, pavyzdžiui, kalbėtų kaip čia mūsų įmonė graži ir kaip čia mes dirbame, ir kokios čia mūsų vertybės, tai turbūt neskaityčiau, nes aš to papkankamai prisiklausau per reklamas, netiesiogiai iš jų lūpų. Bet jeigu jis užimtų eksperto pozicijas arba būtų tam tikras vizionierius, tai man įdomu būtų, bet galbūt kitiems žmonės yra įdomus tas jo požiūris, kaip jis eidamas į darbą arba.. tiesa sakant pats žmogus turi būti įdomus, kad jo blogas būtų skaitomas. Ta prasme daug kas priklauso, ar jis įdomiai pateikia mintis, ar jis turi įdomių užsiėmimų. Kieno blogą skaityčiau, tai Larry Edisono blogą tikrai skaityčiau, yra žmogus, kuris gali pasakyti kartais kontraversišku dalyku, bet įdomu mąstyti. Bet aišku nepalyginsi.

O šiaip marketinginis komunikacijos tai čia gali būti, vat Amerikoj yra pateikiamas kaip geras pavyzdys. Lietuvoje ta banga gali užgesti net ir neprasidėjus pasitikėjimui, nes kai visi supuls..

Pažiūrėkim, jei visi dabar supuls.. laimi turbūt pirmosios firmos, jeigu supuls staigi visi į tą viešąją erdvę, nu tai žmonėms tai bus dar vienas informacijos šiuokšlynas, kuriame tai pat bus pradėta žiūrėti kaip į dar vieną reklamos kanalą ir viskas. Kitas dalykas yra, kad tie patys blogeriai taps savotiškais žurnalistais, kurie perteikia informaciją. Tik bet šitoj vietoj man atrodo žmonės irgi pakankamai greitai įgys imunitetą ir jau dabar, bent kokiai užuominai atsiradus ten „žudykreklama“ ten į kažkokią vieną ar kitą pusę, ir jau iš karto jau – tai ką, čia reklama, kiek čia tau sumokėjo. Tai žmonės labai įtarūs, na ir iškart tokius dalykus atsikiria. Jeigu tai prasidės masiniu srautu, tai manau patikimumas tiesiog kris. Jeigu dabar pasitiki 80 procentų žmonių.. nes čia irgi man atrodo, išplaukia iš kito dalyko, kodėl reikalingas yra saugumas internete tam tikras, nu vaikams pavyzdžiui. Tai todėl kad mes dar internetą priimama kaip bendravimo telefonu ar bendravimą akis į akį, kai atrodo tu kalbiesi su žmogumi ir juo tiki. Bet iš tiesų tu nežinai, kas kitame laido gale sėdi.

Tai va, tas ir keista yra, kad internetas iš esmės yra anoniminis visiškai..

Matai, anonimiškumas šiuo atveju bet jau sako, viskas priklauso nuo kokią informaciją teiki. Jeigu tu gali skaityti grožinį kūrinį visiškai nežinomo autoriaus netgi ir tau visiškai bus nusispjaut iš tiesų kieno jis rašytas tiesiog, nu puikus laisvalaikio praleidimo būdas. Jeigu tu ieškosi informacijos kažkokios tai, aš abejoju ar tu tikėsi anonimišku blogu. Tai čia viena iš blogų ypatybių yra, kad anoniminiai blogai, jie yra nepopuliarūs. O tas neanonimiškumas atsiranda irgi iš to, kad žmogus naudojasi savo vardu-pavarde arba tarkim tai nėra sunku surasti „apie“ skiltyje ir kad tu jo pėdsakų atrandi kitur ir paskui su daro tokį patikimumo.. bet čia tiesiog.. na tamintis dėl pasitikėjimo, tai.. internetas suteikia didesnę galimybę manipuliuoti žmonėmis, netgi ir jeigu tu esi neanonimas. Tai tas pasitikėjimas internetu turėtų vis tiek kristi. Kaip tu gali pasitikėti tuo pačiu žmogumi, kurio esi nė karto nematęs, nežinodamas.. Nebent tai būtų kažkoks socialinis tinklas, kuriame tu pažįsti jį kaip savo draugo draugą, ir tarkim per ilgesnę istoriją tu žinai, kad tarkim koreliuojasi tavo ir jo pomėgiai, tavo ir jo hobis. Tada atsiranda šioks toks bendrkredibilumas, o jeigu taip kaip atsitiktiniai skaityt ir pasitikėt, tai nemanau, nes čia galima išvesti pararelę su forumais, kuriuose paslėpta reklama yra gana paplitęs dalykas. Ir tas gana greitai yra atspėjama, nors tai atrodytų lyg ir daroma labai žmogiškomis priemonėmis, bet tada, jeigu tu randi du pasisakymus labai besiskiriančius, tada pradedi galvot, kuriuo tikėt, kuriuo ne. dažniausiai netiki nė vienu ir apskritai tą „topiką“ apleidi. Internete yra viskas patikima, kas nekenkia tau. Po to, kai įjungti tą mąstymą, kad viskas yra nepatikima išskyrus tai, kas yra patikima, ir pradedi ieškoti informacijos, ir randi blogus atsiliepimus, čia pat labai gerus atsiliepimus, tai įdomiai taip čia..

Nežinau kaip iš tikro su tais korporaciniais blogais.. Kurį laiką matyt gyvens, bet po to nu tai irgi bus dar vienas informacijos šaltinis ir.. Bet jeigu bus tie vat dalykai, kad pavyzdžiui, tavo draugas .. nu paimkim pavyzdį – tu perki kažkokį daiktą ir labai gerai nenusimanai, todėl pasitari su kažkuo tai.. vienas dalykas, tu kažkiek pasitiki žiniasklaida, ja paskaitai, atsiliepinimus testuotojų, nes tai yra pakankamai objektyvus dalykas. Kitu atveju dar tau prideda pažįstami žmonės, kurie būtų išbandę tą dalyką. Tai vat jeigu tu tikrai žinai žmogų, bet jį žinai ne tik iš interneto, jei tu randi jo pastabas apie tam tikrą dalyką, tai be abejo tu juo labiau patikėsi, nei kažkokio anonimo įrašais. Nors ir anonimo įrašas gali daryti įtaką. Kiekvienas dalykas, kažkoks pasakymas įsirežia, vis tiek turi įtakos.

Negali žinoti, galbūt kas nors sugalvos tokį mechanizmą, kad galbūt tavo draugams apsimokės būtent apie tam tikrus dalykus rašyt blogai ara gerai, nu tada iš viso nustosi pasitikėti ir draugais. Tarkim – jūsų draugas jums rekomenduoja – kažkokia rekomendacija kaip tinklinis marketingas. Paprasčiausias pavyzdys, už kiekvieną rekomendaciją jis ten gauna kažkokį tai bonusą ir viskas, ir šakės.

Na o galop kokią tu blogo ateitį matytum?

Na vienas dalykas, manau, kad populiariesnis turėtų tapti plius informacija. Taip pat turėtų pažiū interneto vartotojų skaičius dar augti. Man atrodo, kad pirma čia stabtelėjimas yra, tai susijęs su Amerika.

O tu pats ketini rašyti blogą?

Iš tiesų tai ilgainiui supranti, kad jeigu nori rašyti blogą, tai turi tai įsirašyti, ne tai kad į dienvartarę.. Bet tai jau yra tam tikras tavo darbas, kaip kambarių tvarkymas arba valgio darymas. Tai jau nėra laiškų rašymas. Jeigu tu jau rašai, tai visada gali išjungti ir visada gali liautis, bet jeigu rašyti, tai jau reikia rašyti. O šiaip įdomu gal tas aspektas, tarkim ta informacija, jeigu mes vertiname nu prieš du ar tris metus kas parašyta, būtų įdomiau, jei tą informaciją išlaikytume apie 40 metų. Kaip vat po to atrodytuų tie visi dokumentuoti dalykai.

Nežinau, po teisybei norėtusi daugiau rašyti, kartais tai labiausiai uždega, jei, pavyzdžiui, mano dėdė iš Amerikos parašo, va mėnesį blogas neatnaujintas padaryk ką nors, rašyk. Tas suteikia tokį postūmį kažką parašyti ir kitų žmonių atsiliepimai labai lemia. Tai galima sakyti, kad kažkuria

prasme rašai ne tiek sau, kiek aplinkai ir aplinkos įvertinimas tave paskatina kažką rašyti. Reikia galbūt struktūrizuoti labiau apie ką rašyti – ar viską vienu ypu imti ar specializuotis.

Vienas dalykas, tai manau, kad bus.. čia ir yra skirtingai, vieni mano, kad blogas turi būti.. na tu, kurių blogai yra visiškai neasmeniniai. O kiti tai ir tas mano požiūris yra, kad tame turi būti kažkokio asmeniškumo ir tarkim, kad blogas ne šią savaitę tendencijos tokios, o problemos tokios, bet pavyzdžiui, važiavau troleibusu ir nugirdau tokį tai pokalbį, man pasitaikė jis. Ta prasme toks dalykas, kad aš išgirdau, aš pamačiau, aš nutariau, aš tarkim.. šviečia saulė ir vat man tuo metu kilo tokia mintis, kažkoks tai turėtų būti asmeninis potėpis tame.

Dėkuj už pastebėjimus

Priblevyzgojau aš tau čia..:)

Interviu 3

Visų pirma, koks pačio santykis su raštu, nu su kalba? Ar čia yra užsiėmimas pastovus, ar čia darbas ar čia tiktai pomėgis rašyti ta prasme, apskritai?

Iš dalies ir darbas, nes mano sritis yra ryšiai su visuomene, tai automatiškai tas yra nemaža dalim susiję.

Ir daug tenka rašyti?

Pasakyčiau taip, per savaitę kokių 10 tūkst. ženklų. Plus, minus.

Tai normaliai. Ir kiek jau laiko tuo užsiimi?

Nu taip, aišku taip intensyviai gal kokius pora, trejetą metų, bet nuo 99, nu tai jau kokie 8 metai kaip rašau.

Tai pakankamai nemažai darbo, o kas paskatino pradėti dar vieną su raštu susijusį darbą ir, kiek aš įsivaizduoju, nemažai laiko reikalaujantį, kad būtent rašyti interneto dienoraštį.

Tai, vienas iš pagrindinių dalykų, arba priešasčių istoriškai, tai buvo pagrindinė priežastis, kad tai būtų.. archyvas, kur aš galėčiau kaupti tai, ką kažkur išsimėto atskirose vietose, kur vienas formatas popierinis, kitas formatas koks nors vaizdinis, garsinis ar dar kažkoks, tai čia tiesiog buvo idėja sukurti, tai kad padaryt tokį nu maksimaliai kiek tą įmanoma aišku. Ribotą.. vis tiek ribotos galimybės dar, ypač pas mus, kai nėra ten pavyzdžiui video namai įkelt galėtum dar kažką ten. Tai va tai, su tam tikrom išlygom, bet vis tiek bazinė funkcija yra archyvavimas arba sistematizavimas. Kai kur, pavyzdžiui, yra ribos tokios, kad, pavyzdžiui, autorinės teisės. Na, pavyzdžiui, jeigu aš.. dabar tai, praktiškai visur nuosekliai jau reikalauju, kad turėčiau teisę ir bet kokią medžiagą turėti čia.. na pavyzdžiui, iš ankstinesnių darbų tai ten visos, pavyzdžiui, visos turtinės teisės, pavyzdžiui, teksto atiduodamos... kam nors užsakovui, tai automatiškai, aš jau nebeturiu teisės tos informacijos skelbt pas save, pavyzdžiui. Tai, pavyzdžiui, kai kuriuos ankstesnius tekstus turiu juos, maksimum ten, pavyzdžiui, santrauka yra, kažką panašaus padaryta. Bet dabar, dabar nuosekliai.. tas išsirutuliojo, palaiapsniui atsirado antra tokia funkcija, tai yra tokių greitų minčių užfiksavimo, nes, nu, gyvendamas spėji tokių visokių gerų minčių pamatytų uždėliot, kad tiesiog paskui jos užkrenta, užsimiršta, dingsta kaip tokios, tai va čia yra viena iš priemonių, kad va užfiksuo, o paskui.. dabar jau ganėtinai dažnas toks veiksmas, kad tiesiog vat, pavyzdžiui, jeigu reikia kažkokio.. žinau, kad buvau suradęs kažkokią informaciją ir linką gerą ane, tai aš dažnai.. primas veiksmas būna per savo paieškos sistemą blogo, grynai įrašų, nes aš vis tiek apytiksliai žinau, apie ką rašiau, kokia tema ten buvo ir tada, pagal tą temą surandi tą linką, kur ten pavyzdžiui, kažkoks pradinis šaltinis geras buvo.

Kl: tai dienoraštis kaip patogi priemonė, vat, kaupti visokiom mintim, tekstam, prieš tai parašytiem, nes aš ten matau, kad skelbi ir savo tekstus, kur viešai būna publikuoti.

Jo, jo..

O ar asmeninį dienoraštį esi kada nors rašęs?

Tai vat mano, viena iš pagrindinių atskirimų yra, kad internete aš skelbiu tai, ką išdrįstu skelbt, o tai, ko neišdrįstu skelbt, tai aš bazinėm mintim, tokiom pagrindinėm turiu šioкі tokį bloknotę gal ar sąsiuvinį.

Ir žymiesi sau?

Jo, jo...

Tu niekur daugiau neskelbi? Nes, aš kalbėjau su žmonėm, kurie turi ten viešus dienoraščius, kaip jie įvardina ir tokius privačius, kur šėrina tiktai draugų rate.

Nea, aš esu.. aš suvokiu, kad jie elektroniniu būdu nėra pakankamai saugu tą kaupti, net jeigu aš kompe tą saugočiau, tai ir tai būtų.. savo kompiutery saugočiau, tai nebūtų pakankamai saugu. Todėl, aš.. jo, teoriškai tas būtų gražu ir elektroniniu formatu, bet praktiškai, tai tas yra popieriu.

Aišku, ir čia vienintelis dienoraštis, kurį tu ten.... kitų.

Turiu, iš esmės du. Tai, vienas yra knygos blogas, kuris šiuo metu yra tokioj, kaip pasakyt, apsisprendimo būsenoj, nes dabar yra klausimas, apskritai galbūt šiek tiek viską pertvarkyti ir, bet čia su daug dalykų susiję, nes ten yra daugiau, daugiau.. pradžia buvo, iš tiesų, knygai skirta, dabar yra idėja, nu ir iš esmės taip ir buvo suplanuota, kad tas buvo nuo knygos pradėt, bet tas turės keistis. Dabar klausimas yra kaip tą keisti ir kaip tą padaryt platesnei publikai, nes dabar problema yra tai, kad dabar yra Lietuvai, praktiškai būti. Tik lietuviakalbiams yra skirta, tai dabar klausimas kaip šokti į kitą lygį ir, nes.. kur yra aišku su Lietuva viskas gražu ir gerai, bet žmonių, skaitytojų ir bendraminčių ratas yra visiškai kitas, tai vat šitoj vietoj yra.. toks asmeninis klausimas, ar aš to noriu ir kaip to noriu, kaip tą geriausia padaryt. Pavyzdžiui, idealiu atveju tą reikėtų kažkaip padaryt daugiakalbiškumą, pavyzdžiui, bet čia tada atsiranda iš tiesų jau sąnaudų klausimas, kad aš turėčiau visus tekstus versti, žinai, į tarp lietuvių-anglų tikrai, o galbūt net dar ir tarp rusų, tai va. Tai čia šitoj vietoj yra..

Aš pastebėjau, kad prieš kurį laiką pradėjo tavo bloge atsiradinėti įrašai anglų kalba. Tai, ar čia skirta tai publikai, kuri, ta prasme, tavo skaitytojų ratas netgi ne lietuvius siekia, siekia kitakalbius.

Nes, pavyzdžiui, nu čia viskas susiję su vienu konkrečiu įvykiu, tai yra.. buvo taip, kad.. su akreditacija seime, kai Adzens Prans Pres padarė vieną pranešimą, tai tas pranešimas ten susitiražavo, nežinau.. aš ten kažkada bandžiau skaičiuot, tai apie du šimtus, mažiausiai, taškų, kur aš galiu rast bent jau kopiją. Tai čia, kur tiesioginis linkas, kur aš gaunu e-meilą.. Ateinančius skaitytojus iš kur.. o kur dar visokių, kur aš nemačiau, kur va, pavyzdžiui, spausdintiniai variante pasirodė arba, pavyzdžiui, uždaros prieigos kažkokie dalykai, tai ten ir gūglas to nesužiūrės. Tai va čia yra.. nuo to viskas prasidėjo ir aš dabar dėl to ir galvoju, vat.. jeigu iš tiesų norint.. tą test, tai reikia tą nuosekliai padaryt ir pilnai išspręst, bet tam reikia.. nu negalima čia daryt.. čia nėra tas,

kad va pabandyčiau, nepavyko, va padaryčiau iš naujo. Čia reikia iš karto gerai padaryt. Tai vat.. šiaip iš tiesų yra idėjų daryti kažkokius tai, pavyzdžiui, arba bent jau pabandyti daryti kažkokius tai virtualius personažus, bet.. šitoj vietoj, vėl gi, viskas susiveda į laiką, nes normaliam.. normalaus blogo palaikymui, nu aš taip sakyčiau, mažiausiai reikia vienos valandos per parą.. tai yra didelis laiko... resursas, kurio aš dabar nelabai galiu skirti.

Pavyzdžiui, pats esi nusistatęs, kad nu kas kažkiek dienų ar kas kažkiek laiko atnaujinamas... atnaujini savo tą dienoraštį. Ar tiesiog kai būna kažkoks įvykis, apie kurį, manai, verta aprašyti?...

Kažkaip, nu, kaip taip, kol kas natūraliai gaunasi taip kad, vos ne kasdieną praktiškai parašau. Bet taip, kad privaloma visada, kad priversčiau,.. tai nėra. Kartais netgi save stabdau, nes taip kartais būna, pavyzdžiui, per dieną kokie 2, 3 dalykai, ką tikrai galėtum parašyt, bet paskui galvoji, nu.. ten jau paskui nus vanduo prasidės, tai vėlgi nelabai gerai. Tai geriau mažiau, bet nu tokie surinktesni prisiminimai. Palaipsniui gal šiek tiek keičiasi tie įrašai irgi nu.. arba stilius rašymo, pavyzdžiui, dabar pradėjau ju tūbą naudot namie, kai daug, bet vat man tas nebepatinka, tai vat nežinau..

Nebepatinka ju tūbas?

Nebepatinka.. nes, tas gaunasi tiesiog, perpasakojimas daugiau, o ne... kažkokie savo dalykai. Jeigu būtų paties filmuotas vaizdas, tas vaizdas kažkaip papildytų. Bet vat nu formatas man nėra kol kas priimtinas... vienas iš variantų, galbūt.. tas blogas savo tikrąja prasme liks, tas blogas.lt, o ten tas blogas pavirs kažkas į kažkokį kitokį projektą, kuris kažkiek bus integruotas su blogas.lt, kažkiek bus atviras.

O dabar, pavyzdžiui, komentarus, kuriuos palieka skaitytojai, aš matau, kad domiesi.. ta prasme, ten žiūri, atsakinėji..

Jo, aš.. man atrodo, didžiausias.. melas būtų, kad tie žmonės, kurie rašo internete, kad jiems visiškai nerūpi, ką apie juos sako kiti žmonės. Nes, kitaip nebūtų jokio logikos. Aišku, jeigu tu tai darai už pinigus, tai gali būti, kad tu tiesiog parašai tekstą ir meti lauk ir ta prasme, tau visiškai tas neįdomu.. Bet mano atveju, tai.. nu aš to teksto.. nu kaip, už kai kuriuos tekstus aš gaunu pinigus, bet netgi ir tuos, už kuriuos gaunu pinigus, aš rašau daugiau sau, negu tai.. pagal kam aš... tai šitoj vietoj.. ir tas.. komentarai, man netgi.. aš sakyčiau, tam tikra dalim gali.. tas blogo atvirumas ir rodo, kad rašymas, yra būtent komentavimai, arba komentarams.. netgi ne komentarams, o

grįžtamajam ryšiui.. tas grįžtamasis ryšys.. komentarai yra tik viena iš formų. Tas grįžtamasis ryšys gali būti, pavyzdžiui, nu, kažkas nubangavo, kažkokiam ten bloge kažkas kitas sukomentavo, ar ne? Ir aš matau, ateinantį srautą, pavyzdžiui, ar ne, iš kažkokio kito įrašo, kur kažkokį, vėl gi diskusija vyksta. Tai vat, nu, šitas va, tas.. tokio.. ryšio įvairiapusiškumas toks, nu, tokie niuansai visokie, yra vienas iš įdomybių, ta prasme, kad nu to.. realiam.. tekste, turiu omeny, spausdintam tekste, tu niekad to nelabai turėsi. Aišku turėsi, bet tas nėra tiek gyva, ir nėra tiek.. pačiupinėjama, aš sakyčiau. Aišku, galima ten Valatka parašė vienaip, koks nors Vasiliauskas sureagavo antraip, Valatka jam atsakė taip ir taip toliau. Bet, vat nu, nėra gyvumo, nes va šitoj vietoj visa ta, blogo sfera ir įdomi tuo, kad čia yra.. gyvas procesas. Jis nėra kažkoks... užsisėdėjęs vienoj vietoj.

Tai tie komentarai, kaip ir yra būdas pasitikrinti, kiek tavo mintys sutampa ar kokį atgarsį sukelia?

Jo, iš esmės atgarsis galbūt įdomiausia arba reakcija, arba.. O kai kuriais atvejais netgi.. man pačiam galbūt, nežinau koks.. kuri versija, pavyzdžiui, scenarijus A, scenarijus B ar scenarijus C yra įdomus, ar ne? Tam tikra diskusija, kuri užsimezga tai netgi yra.. kartais netgi įdomesnė už patį tekstą, ar.. jo parašymą. Ir čia tiktai laiko klausimas, kol iš tiesų ta kritinė masė atsiras rašančių ir komentuojančių. Ir tada, iš tiesų bus.. aš kaip dabar jau nebežiūriu televizijos arba neklausau radijo, radijo klausau mašinoj, bet kai tik atsiras tokia, kritinė masė, tai automatiškai.. netgi ir tie standartiniai portalai kaip kad Delfi ar dar kas nors, praras visiškai savo prasmę. Nes.. mano bazinė mintis yra, tai kad, tai kas yra įdomu, yra bendravimas. Man visiškai neįdomu ar iš tiesų Mažeikių naftoj nukrito tas, šitas.. bokštas. Man įdomu,.. ir kas iš to man pačiam. Kas iš to mano.. būsimai žmonai arba mano.. užsieniui, ir vaikam. Ta prasme.. subjektyvūs.. nuo faktologijos prie subjektyvios tokios,.. refleksijos...

Ar tie komentarai kiek nors lemia apie ką, pavyzdžiui, tu rašai? Ar tiesiog lemia tiek, kiek..

Cha.. Ganėtinai dažnai sulaukiu tų komentarų.. nu tai čia nesąmonę parašei arba čia yra visiškai nieko.. tai.. tiesa pasakius, tokie vat komentarai man tik parodo, kad aš labai teisingai rašau, nes man tikrai neįdomu rašyti tai, apie ką rašo, pavyzdžiui, Lietuvos rytas ar Respublika, ar dar kažkas. Man įdomu tokie.. kitas kampas, tas.. apie standartinį kampą aš visur matau viską ir visi kiti mato. Man įdomu kitoks požiūris, kaip.. jeigu kažkas pasako, aj tai čia neįdomu, reikia rašyti apie tai, kaip ten, palauk.. Merūnas susipyko su... močiute ar su kuo ten, nežinau.. tai va, tai.. labai gerai. Bet man įdomiausia, kad, pavyzdžiui, kad žmones vis dėlto užkabina ir tai, ką rašau. Nu

kad, pavyzdžiui, sureaguoja žmonės, kad, nu.. pasirodo, jie kapstosi, jų nuomone, po visišką mėšlą, bet vis tiek sugeba pakomentuoti... yra paradoksas, kaip sakant,.. jie, matyt,.. aš spėju, kad jie nesąmoningai suvokia, kad kažko reikia kitko, negu tai, prie ko jie pripratę, bet va tas ko.. kas tas kitas, jie dar nėra sau apsibrėžę... čia vėl gi tas lūžio taškas,.. kur mes jį pasieksim.. bet va čia ir yra įdomumas, kad, nu, tame procese dalyvauti.

O kaip vat, kiti interneto dienoraščiai arba kitų interneto dienoraščiai, ko gero skaitai ir aš ten mačiau, kad turi per 200 kuriais domiesi, tai..

Aš parašiau, kiek aš turiu savo sąrašė. Fiziškai nespėju jų perskaityt. Realiai... sakyčiau, yra.. tuos, kuriuos kartas nuo karto peržiūriu, kokių 20.

Ir kas juose labiausia domina? Ko tu ieškai? Kažko, kas panašiai rašo?

Kiekvienas žmogus šiek tiek kitas.. nu, man pavyzdžiui, įdomu, vis ta pati propaganda. Propagandos teorija yra. Įdomu yra.. yra keletas tokių labai specifinių, bet pavyzdžiui, iš tiesų man patinkančių. Yra, pavyzdžiui, jau nebenėščios, buvusios nėščios, dabar jau pagimdžiusios ir auginančios mažą dukrytę.. jaunos mamos blogas, ar ne? Ji ten pradėjo, kai ji ten buvo gal už poros mėnesių nėštumas, tai pradėjo rašyt blogą. Superinis blogas. Aš jam laisvai atiduočiau vieną geriausių blogų. Galbūt, ten aišku, galima sakyti, kad ten ko trūksta, ten tas taip, tas taip, nu bet tas yra skaitymo malonumas arba... vėl gi, kito kampo tokio pamatymas gyvenimo. Nes nu.. žmogus tiesiog rašo, apie ką jis gyvena.. Atsikėliu, dukrelei, tenais, skauda pilvą, verkia ir t.t... žinai.. aišku, įdomu ir kaip profesionalūs.. nu pavyzdžiui, Zuoko blogas man iš tiesų yra vertas dėmesio ir pagyrimo. Nu.. bet čia jau grynai iš profesinės pusės man įdomu, nes kaip žmogus sugeba visokias pozicijas lankstyti, išlankstyti, išdėlioti ir iš.. iš propagandinės pusės. Bet, iš technologinės pusės, kaip ryšių su visuomene priemonės, nu.. puikiai pritaikytas.. galimybės visos išnaudotos.

Jo, tokiu atveju ko gero teisinga, nes aš irgi ten paskaitinėju laiks nuo laiko, tai.. šiaip įdomu ten komentuoti. Aš nesu tiek matęs daug komentarų, pas nieką, ten, matyt, kai kurie yra užsakyti, matosi, tie komentarai, tai greičiausiai, kad ten...

Paskui ką, nu,.. pas mane standartiškai tokie.. keletas yra tokių: atsikėliu, pavalgiau, išėjau į darbą, grįžau.. nu tokių vat... yra įdomių pavyzdžių, iš.. šito, iš.. emigrantų pora blogų yra. Kurie rašo.. viena mergina buvo žurnalistė, tai išvis ganėtinai, ganėtinai taip, su turiniu netgi, sakyčiau, parašyta...

Dar galima sakyti taip, kad labiau domina netgi ne temos ten kokios nors, bet žmonės, kurie rašo ir kaip jie rašo.

Aš sakyčiau... ir tas, ir tas. Nes matai, kai kuriuos domina žmonės, jeigu blogas apie žmones, bet, pavyzdžiui, blogas apie... Dievų žiniasklaidą yra įdomus ne... autorium, o problemomis... Ir tuo nepriklausomu požiūriu, kuris ten išdėstomas.. nu čia jau ne žmones domina. Domina konkretaus žmogaus nuomonė subjektyvi ir kaip jis tai mato.. objektyviai, neobjektyviai, čia jau kitas klausimas...

O, pavyzdžiui, užsienio blogais domiesi? Turi kokių nors patinkančių ar, kuriuos nuolatos skaitytum?

Ne, ne.. va čia turiu pripažinti.. aš karts nuo karto.. informacijos ieškodamas dažnai.. atsiduriu būtent bloguose. Bet kad nuolatos, sakyčiau, kažkuris man ten nuolatos veža, tai tikrai tokio nėra. Galbūt čia irgi mano ribotumo jau ribos, kad man tiesiog nelabai įdomu, pavyzdžiui, apie ką gyvena rumunas, ar ne? Bet, jo... turiu, gal pora, sąrašė, bet taip, kad nu.. nuolatos ten.. mintinai pavadinimo pilno tikrai neparašyčiau.

Dar grįžtant prie tavo įrašų, tu jau sakei, kad vat ieškai linkų ten po savo tuos.. tą medžiagą knaisiojiesi, bet ar šiaip kada nors grįžti paskaityti, pavyzdžiui, ką esi parašęs prieš metus.

Būna, bet retai. Gal, kol kas, sakyčiau, dar per trumpas laiko tarpas, kad būtų ką.. kad verta grįžti skaityt, nes.. jo, dar per trumpas.. nes realiai, nu.. yra kiek, nu.. formaliai.. du metai, man atrodo. Nes 2005 pavasarį, man atrodo, ten... aišku, įrašų yra iš senesnių, sakau, ten.. kas yra sukaupta, aš ten paskui jau perdėlioju, sudėlioju, bet nu.. tas nėra, tas tikrasis dienoraštis.

Ir paskutinis klausimas. Tu čia šiek tiek minėjai santykį tarp tos tradicinės žiniasklaidos ir blogo. Ar jie pakeis socialinę žurnalistiką pakeis į personalinę žurnalistiką, ar ją tikrai papildys ir kiek tai gali pakeisti?

Mano asmenine nuomone, tai vat.. tai, kad šitas, kad... kad „Respublika“ su „Vakaro žiniom“ dabar bando... nu.. aš nežinau kaip ten tiksliai yra... ar jie nori sužlugdyt internetą, ar jie nori įeit. Aš spėčiau, kad jie nori sužlugdyt, kitaip tariant, jie nori suradikalizuoti ir nori... ir nori tuo suradikalizavimu iššaukti neadekvačias priemones iš seimo, kad seimas tada, nu... vos ne

uždraustų arba dėtų didžiulę cenzūrą. Nes, kai prasidės cenzūra, automatiškai žmonių suinteresuotumas sumažės. Tai va čia, man atrodo, yra... gali būti tikslas, aš nežinau.. bet aš esu įsitikinęs, kad tas nepavyks. Ta prasme, net jeigu seimas imsis uždraudinėti.. jiem tas nepavyks. O jeigu, jeigu „Respublika“ paliks iš tiesų kažkokį ten... purvo maišą, tai... man atrodo, čia atsiras pakankamai.. solidi kontroversija prieš tai ir aš visai nenustebčiau, jeigu tai būtų kažkokia tai jungtinė, pavyzdžiui, interneto portalų arba ten dar kažkokių akcijų.. nes tam tikras jau.. apraiškas, aš jau vos ne matau ir čia, man atrodo, tik laiko klausimas.. arba priklauso, iš tiesų, kaip tas.. ką „Respublika“ iš tiesų.. su kuo ji išeis į viešumą poryt ar kada čia..

Supratau, bet kaip pats va įrankis, ar jis gali pakeisti žurnalistą, ar blogas gali pakeisti žurnalistą?

Čia.. nežinau šito atsakymo.. nes, aš sakyčiau.. žinių generavimui iš tiesų gali pakeisti, taip kad.. kaip kad Delfi 's pakeitė naujienų agentūras ir.. žinių generatorius, taip čia irgi gali pakeisti pirmo šaltinio arba pirmos žinios faktorių. Čia daug ko nepakeis.. čia nepakeis analitinės žiniasklaidos, bet tokios, kai Lietuvoj nėra, tai reiškia, kad visą ir pakeis. Nes aš.. jeigu man pasakytų, pavyzdžiui, kuris... media kanalas dirba profesionaliai, tai aš negalėčiau įvardinti nei vieno. Aš galėčiau įvardinti atskirus žurnalistus, kurie dirba prasmingai, bet kad visas kanalas dirbtų pagal visas taisykles, tai aš nežinau...

Interviu 4

Koks tavo santykis su kalba? Su raštu, ar tau tenka susidurti kasdien, ar čia, pavyzdžiui, tavodarbas yra rašyti ar tiesiog labiau pomėgis?

Kai turi savo blogą ir kai turi jį maždaug pusantrų metų, tai savaime suprantama, kad pradedi kitaip galvoti apie patį rašymą ir išvis tampa ale kažkokiu žurnalistu, nors ir nelaikp tavęs niekas jokiu žurnalistu. Rašai daug ir reikia išmokyti rašyti, po to ten atsiranda visokie kalbos dalykai, kartais rašydamas net pasižiūri į žodyną lietuvių kalbos... Ta prasme atsiranda kažkoks toks atsakomybė už tai, ką tu rašai.

Bet tu nedirbi tokio darbo, kad tektų rašyti tekstus ir panašiai?

Tiesiogiai ne, bet kadangi esu atsakingas už visą blogą.lt sistemą, tai aš ten pora tų visų blogų, papildomi blogai, infoblogai ir panašiai, tai kažką kurti ir rašyti visuomet tenka. Šiaip tai ne, nesu

žurnalistas. Aš dirbu vien dėl to, kad pastebėjo mano blogą, pradėjo bendrauti su manimi, su blogas.lt vadovais visais ir aš tada gavau darbą. Nors prieš šio projekto dirbu minimaliai, šiaip kompanijoj kitoj su reklama daugiau. Bet tuo pačiu ir tą blogą prižiūrėti tenka

Minėjai, kad rašyti pradėjai prieš pusantrų metų, tad kas paskatino? Kodėl pradėjai rašyti?

Šiaip tai prieš du metus buvau Amerikoje, ten blogai jau tada buvo ant bangos ir aš tada susidomėjau, skaitinėti pradėjau, man labai patiko, apskritai tada domėjausi visa ta aplinka amerikietiška ir tada žinai pagalvojau, kad Lietuvoje nieko tokio nėra. Tada kaip tik man grįžus buvo sukurta ta blogas.lt sistema Lietuvoje ir ten aš susikūriau savo pirmąjį blogą ir išvis „ant durniaus“, maniau, kad pabandyčiau tikrai, sugalvojau patį idiotiškiausią pavadinimą „...“, ir parašiau pora įrašų, ir tada pamačiau, kad komentuoja žmonės, o jei komentuoja, tai fainiai kažkaip darosi bei norisi dar ką nors parašyti, kadangi žmonės atkreipia dėmesį. Po to parašai dar, ir dar, ir taip išsivystė į nuolatinį rašymą. Tokios kaip idėjos kad va susikursiu blogą, darysiu tą ir tą, nebuvo, nu va tiesiog taip išėjo, išsivystė tas.

Vadinasi tave paskatino kiti žmonės, to blogo skaitytojai? Tu rašei pabadytumui, o po to tęsei tą dėl kitų?

Ta prasme aš nepasimetinėsiu kaip visi kiti, kurie sako, kad aš rašau čia blogą sau, man nereikia čia jokių komentarų, tai vien skirta man ir daugiau niekam, ir visai nesvarbu ką jūs galvotumėte apie tą blogą, čia tik man pačiam rūpi. Tai dažniausiai nebūna tiesa, nes vien jau tas faktas, jei tu leidi komentuoti žmonėms savo įrašus, tai jau reiškia, kad tas blogas yra ne tau skirtas, nes sau tu gali atsidaryti „Wordą“, rašyti ir išsisaugoti tai kompiuteryje. Ir blogas dažniausiai rašomas ne vien dėl savęs, tačiau didele.. nu ta prasme.. „wordą“ jeigu rašytum sau, tu rašai sau, jokio „feedbacko“ negauni ir dažniausiai po kažkiek laiko nebelieka motyvacijos rašyti. Nu nebent tu esi kažkoks mokslininkas ir sprendi kažkokias visatos problemas. Bet kai rašai ir kai gauni „feedbacką“, gauni komentarus, tai tu ir pats tobulėjai, galvoji ką parašyti, kaip išsireikšti, ką naujo atrasti. Ir tuo pačiu dėl kitų rašai, nes kitiems patinka, nes kiti gauna informacijos. Atsiranda kaip žiniasklaidos atstovas, kaip žurnalistas, kuris čia turi informuoti, kitiems žmonėms kažką duoti.

Kaip pasirenki apie ką rašyti?

Nu tai, kai mano blogas teminis yra, tai yra reklama. Dažniausiai mane pasiekia įvairi informacija, laba dažnai daug neįdedu į blogą, nes tiesiog apsirenku tai, kas yra įdomu man ir kas gali būti

įdomu kitiems – kas galbūt yra šiek tiek aštriau, kas galbūt palies kokią nors temą skaudžią kažkam, kad, žinai, būtų daugiau diskusijų, komentarų, kad kažkas iš to būtų. Daug labai nesąmonių iš to ką aš gaunu, nededu, nes neapsimoka, neįdomu kitiems, tai atsirenku.

Bet tie dalykai būna iš tų dalykų, su kuriais susiduri kasdien.

Jo jo. Aš kažkoku būdu pats kiekvieną dieną neieškau kažkokios informacijos specialiai, nesistengiu žinai kažką iškast, kažką atrast, tiesiog mane pasiekia – einu gatve, ten pamatau kažką arba kažkas atsiunčia laišką, sako, va, labai faina tas ir tas. Ten kokio agentūra sako, mes padarėm tą ir tą, tai įvertink. Dabartinis toks blogas, sakyčiau yra pradinis etapas, jis liuda link kažko, bet aš dar nesugalvojau link ko. Visi manęs visada klausia, žinai, na į ką išaugs tavo blogas, kas bus, ar tai kažkoks portalas, ar tai kažko naujo pradžia, ir aš dar kol kas negaliu to pasakyti.

Bet čia dar nėra pabaiga, tu ketini tęsti ir prižiūrėti šį dalyką?

Aš privalau netgi tai daryti, nes lankomumas didėja ir dabar jau yra toks, kad aš jau r atsakomybę kažkokią pradedu jausti prieš tuos skaitytojus ir manau, kad ten dar mažai informacijos yra, ir kad jinai yra nepakankamai, nežinau..reikia ją šiek tiek keisti, patį blogą keisti, nes turiu lankomumą ir iš to aš galiu užsidirbti. Tai yra paprasčiausiai toks verslininko požiūris.

Ar domiesi kitų žmonių blogais? Kas juose labiausiai traukia? Pagal ką atsirenki?

Jo, man tenka domėtis, nes šiaip aš skaitau, nes darbas mano toks. A dažniausiai blogas.lt ieškau blogų, skaitau ir seku juos, bet yra ir kitų. Aš prenumeruoju blogus į savo RSS skaitytuvą ir sueina ten visi man, nes jeigu prisiminti ir nueiti kažkur ten paskaityti, tai tu neprisiminsi šimtų blogų. Tai aš visus įrašus vienoje vietoje gaunu ir skaitau jų tikrai daug ir atrandu nuolat blogų, kuriuos verta skaityti ir net tik pats skaitau, bet ir kitiems siūlau jais pasidomėti. Ir blogas.lt padarau, kur ten įdomesni yra ir šiaip kažkokiais „linkais“ dalinuosi. Bandau skatinti tai, kad sužinotų kuo daugiau žmonių apie tai. O skaitau tai daug.

O tas tavo pasirinkimas priklauso nuo jų tematikos ar labiau nuo požiūrio, nuo žmogaus, kuris tą blogą rašo?

Šiaip tematika, matai, kas mane domina, tai nieks apie tai nerašo dažniausiai. Tai dažniausiai iš tikrųjų yra įdomus žmogus ir ne tiek dėl savęs, o kad žinočiau, jog jis iš tikrųjų įdomiai rašo ir jau

įdomu skaityti automatiškai, bet mane domina dar tai, kad toks blogas taptų biškelį žinomesnis, kad aš prie to galėčiau šiek tiek prisidėti. Mano pagrindinis darbas maždaug yra apskritai didinti blogų žinomumą. Sekasi neblogai. Blogas.lt tikrai neblogai, lankomumai ten visi dvigubėja, žinai, ta konferencija mūsų labai nemažai prisidėjo prie populiarinimo, ten buvo pagrindinis piaro dalykas. Šiaip viska auga.

Ar domiesi užsienio blogais?

Jo, bet va užsienio blogai tai man jau teminiai įdomus, va, apie reklamą, apie marketingą ir panašiai, tai skaitau gan nemažai.

Kaip manai, ar interneto dienoraščiai gali pakeisti žiniasklaidą?

Nemanau, kad jie gali pakeisti. Aš visada sakau, ne, jie negali pakeisti žiniasklaidos, bet žiniasklaida taps daug įdomesnė. Yra kvaila galvoti, kad visi žurnalistai pradės rašyti blogus, nu ta prasme, blogai yra priedas, kaip yra televizija ir kabelinė televizija. Aš skeptiškai žiūriu, nemanau, kad pakeis..

Ar galėtum išskirti blogo aspektus, dėl kurių yra verta jį skaityti?

Nu tai visų pirma dėl to, kad tas žmogus, kuris rašo blogą, dažniausiai nėra profesionalus žurnalistas, jisai rašo paprasta kalba, nesistengia ten kažkaip įtikti. Nėra atskiro redaktoriaus, kuris peržiūrėtų jo įrašą ir ištaisytų klaidas. Jisai rašo taip, kaip jam atrodo, jis išsako savo nuomonę, kuri gali būti absoliučiai nesiriša su jokiais interesais. „Vakaro žinių“ žurnalistai rašo vienaip apie tai, o „Lietuvos rytas“ kitaip, iš kitos pusės žiūri, tai blogeris dažniausiai neturi jokių slaptų interesų, ta prasme, švariausia forma, grynai asmeninė nuomonė. Tai va dėl to ,dėl paprasto skaitymo, kad paprastai yra rašoma, tada galbūt dėl to, kad blogeris.. tai vyksta greitai, pavyzdžiui, kažkas įvyksta, blogeriai yra aktyvus, jie pastebi, pamato ir iš karto parašo, kiti iš karto sužino apie tą įvykį. Tarkim man patinka „...“ blogas, kad jisai, va ryte išėjo „Respublika“ su tais „delfiniais“, jisai iš karto, per valandą parašė, kas kaip jam atrodo, kokia yra situacija, išsakė savo nuomonę, tu perskaitai ir žinai tai. O va spauda, internete, kol kažkas parašys, kol kažkas suformuluos, tu kitą dieną tą sužinosi. Tai va, toks aktyvumas ir informacijos greitas pasiekiamumas, perdavimas kitiems.

Dažniausiai tai būna neprofesionalu, matosi, kad ne, kadangi ne žurnalsitai rašo, tai priprast prie to, kad yra paprasta kalba, kalba su gramatinėm ir stiliaus klaidom ir panašiai. Bet žinai, kas

pasakė, kad tik žurnalistai turi ką pasakyti? Gal jie ir moka rašyti ir fainiai, bet nebūtinai jie yra tie, kurie pirmieji praneštų kažkokią tai žinią.

Blogeriai dažniau daro „breaking news“. Mažas pavyzdys, vat buvo čia „Gatvės muzikos diena“, tai „Delfyje“ ten, o ypač spaudau tai tą pačią dieną nieko nesužinosi. O vat blogai, vat aš užmačiau, kad kažkas ten prifotkino ir iš karto parašė kaip fainiai, kaip nefainiai ten buvo ir vat iš karto žinai situaciją, o dabar dar ir įmanoma labai lengvai su telefonu, nuotrauką padarai ir iš karto įdedi. Galima sakyti, kad jokio laiko tarpo nėra tarp įvykio ir informacijos perdavimo.

Interviu 5

Norėjau paklausti, koks tavo santykis su kalba? Dirbi sutekstais ar tai tik laisvalaikio užsiėmimas?

Šiuo metu dirbu žurnalistu, vadinasi tekstus gaminu nuolatos. Taip pat rašiau tiek studijų metu, tiek Lenkijoje gyvendamas, tai čia man yra kaip ir antra duona. Esu istorikas ir mano pomėgis visados buvo kompiuterija ir panašūs klausimai, na ir palaipsniui taip išėjo.. Visada rašymas buvo mano pagrindinė duona kaip istoriko ir kaip žurnalistu, tad blogo rašymas man kažko ypatingo, didelių iššūkių neturėjo. Greičiau kita medijos forma, negu kažkoks, žinai, poreikis pradėti rašyti.

Kas paskatino imtis dar vieno rašymo darbo?

Keletas dalykų. Pirmiausia aš gyvenau nemažai laiko Lenkijoje, o ten interneto dienoraščių rašymas nuo pat pradžių buvo labai populiarus ir jisai įgavo pagreitį dar kokiais 2003 metais, Lenkijoje tuo metu buvo jau per 600 tūkstančių blogų įvairiomis temomis. Na ir aš pirmą savo projektą paleidau lenkų kalba ir kai grįžau į Lietuvą dirbti ir dirbau daugiausia pagal autorines sutartis ir žiūrėjau į keturias sienas, tad man ir kilo poreikis pabendrauti ta forma, kuri man jau buvo priimtina.

Prieš kiek laiko čia tas buvo? Pirmasis tavo blogas?

Patį pirmą savo blogą aš paleidau 2003 kažkur, mano laimei jau neegzistuoja, o Lietuvoje prieš pusantrų metų maždaug pradėjau rašyti savo blogą, kuris dabar šiek tiek, kaip žinai, yra apmiręs, bet ruošiuosi paleisti kokį nors naują projektą, viskas – laiko kalusimas, bet poreikis yra.

Kaip atsirenki apie ką rašyti savo bloge? Ar turi kokią konkrečią temą?

Taip.. dabartinė tematika nebuvo mano pirminė mintis. Bet kuriuo atveju rašant blogą ta išankstinė struktūra labai greitai modifikuojasi. Pradžioje aš norėjau rašyti socialinėmis-humanitarinėmis temomis, ir na daugiau lengvai analitiniai straipsniai buvo mano idėja. Bet palaipsniui suratau, kad atsiranda žmonės, kurie yra kaip ir aš, yra humanitarai ir norėtu užsiimti kažkuo panašiu, bet jie patys praktiškai negali žengti to žingsnio – reikia infrastruktūros, programinės įrangos, jie suvokia kaip veikia internetas dabartinių technologijų terpėje ir palaipsniui ta tematika išsiplėtė arba netgi koregavosi. Atsirado netgi toks skaitytojų užsakymas, kad tu rašyk apie tai, nes mums asmeniškai tai yra įdomu. Na or pradėjau rašyti būtent apie internetines technologijas, kurti adaptuotus projektus, skirtus Lietuvai, būtent tai, prie ko aš buvau priratęs ir ko Lietuvoje nebuvo. Tokie „Web2.0“ projektai sakysim, ar ten nuorodų, viešųjų žinių sistema ar blogų indeksavimo sistemos, kurios sujungia visus blogus į vieną kažkokį turinį, kad nereikėtų lankytis visur, tad vieną kartą užėjęs, gali pamatyti viską, kas parašyta skirtinguose bloguose. Palaipsniui, žaidžiau, kiek aš kaip humanitaras galiu.

Tai iš pradžių buvo taip, kad tu rašei, kas tau įdomu, o kai pritraukei tam tikrą skaitytojų ratą, pradėjai skirti dėmesį juos dominančioms temoms?..

Nu jisai..man praktiškai lieka rašyti tai, kas jiems yra įdomu. Blogo rašytojas iš principo turi pasiduoti skaitytojo diktatūrai, nes kitaip jo niekas paprasčiausiai neskaitys. Ir paprasčiausiai ir aš pasigedau infrastruktūros, ir mano skaitytojai to pasigedo, tos infrastruktūros, na ir palaipsniui bandžiau kažką išjudinti. Tuo metu, kai aš pradėjau rašyti, dar nelabai kas būtent tuo užsiėmė..arba domėjosi ar būtent iš principo naudojosi tarptautiniais projektais, kurie Lietuvoje nėra labai adaptuoti, nelabai gali juos kažkur tai panaudoti.

Vadinasi komentarai ir atgalinė žmonių tuomonė tau yra svarbi?..

Man rūpi, kokie yra komentarai ir man rūpi, kas ateina į mano blogą. Kita vertus aš visais įmanomais būdais bandžiau atsiriboti nuo atsitiktinių skaitytojų. Man svarbi nuomonė yra tų žmonių, kuriuos man įdomu būtų paskaityti. Iš esmės aš rašydamas blogą tikėjau gauti informaciją mane dominančiais klausimais ir būtent tai buvo nesiekta kažkokio tai, sakysim, skaitmeninio populiarumo, kiek kokybės. Kad žmogus grįžtu, kad žmogus paliktų savo nuomonę, kad žmogus duotų man kažką. Vis dėlto rašymas yra toks egoistinis dalykas, negali pasakyti, kad tu rašai dėl to, kad tau tai patinka, manija visiška. Šiuo atveju man buvo svarbi kokybė skaitytojų, nei jų kiekis, nors ir kiekis įdomus.

Tai rašydamas lyg ir suformavai kažkokią savą bendruomenę?

Taip, blogai iš principo veikia bendruomenė. Ir aš pasirinkau tokį retorinį modelį – kalbos modelį, kuris yra pakankamai formalus, nes daugelis blogų rašomi tokia neformalia kalba, artima kažkokiai subkultūrinei, „slanginei“ kalbai. Aš šiuo atveju rinkausi labai formalizuotą kalbą, vien dėl to, tai buvo sąmoningas pasirinkimas, t.y. pritraukti tą skaitytoją, kuris man yra įdomus ir išvaikyti tuos, kurie man praktiškai nieko gero duoti negali.

Kokie kitų žmonių blogai tave domina?

Aš turiu savo blogų ratą galima sakyti, jis..tematiškai būtų labai sunku juos visus apjungti. Vienas iš kriterijų, jeigu žmogus rašo įdomiai, kad gali mane nustebinti jo rašymo stilius, tai aš paskaitysiu net ir temą, kuri teoriškai man nėra artima. Man tai.. aš lieku atviras. Kita vertus, yra kiti blogai, kuriuose aš sistemingai lankausi vien dėl to, kad aš žinau, jog juose esanti informacija man yra aktuali. Ir tada tas rašymo stilius galbūt jau nueina į antrą planą. Labai būtų sunku iš tikrųjų, stengiuosi taip pat palaikyti bendrą kontekstą, pati blogosfera man yra įdomus dalykas, man įdomu kaip vystosi blogai, kaip atsiranda įdomus „contentas“, na ir kartais pasiryžti ir pereini per daug tuščių blogų vien todėl, kad rastum kažką tai įdomaus ir naujo, neužsidarytum tame ratelyje. Blogų skaitytojai ar rašytojai dažnai išsirenka siaurą ratelį, jie visą laiką lankosi toje pačioje sferoje, tai aišku duoda kažkokios naudos, bet nėra visiškai prasminga. Dažniausiai paskui neberandi nieko naujo.

O ar skaitai savo blogą? Praeina kažkoks laikas ir ar grįžti prie ankstesnių įrašų?

Tenka grįžti, ypač jei reikia modifikuoti temas. Galų gale aš savo bloge esu sukūręs tokia sistemą, kad man ta informacija automatiškai išsifiltruoja ir grįžta. Tai yra sistema, kada aš galiu išfiltruoti informaciją pagal tam tikrus kriterijus ir pavyzdžiui jei aš rengiu kokį nors naują tekstą ir noriu, kad skaitytojas susipažintų ne tik su tuo tekstu, bet ir kontekstu, tai aš duodu nuorodas į savo senesnius tekstus arba pakeičiu juos. Laikausi taisyklės, kad jau parašyto teksto modifikuoti neverta, nes tau jau baigtas darbas. Jeigu norima jį pataisyti, tai galima padaryti kitais būdais, t.y. naują įrašą daryti. Tai yra tam tikras požiūris į skaitytoją, kad jis galėtų matyti ne tik galutinį variantą, bet ir kūrybinį procesą. Yra nuoroda į tekstą, jeigu yra kažkokie pasikeitimai, kad skaitytojas galėtų stebėti. Nes vis dėlto blogas nėra toksai linijinio skaitymo nuo lentos iki lentos

metodas ir kartais ta informacija, kuri tau nebeaktuali, gali būti aktuali tavo skaitytojui, tai geriau ją palikti.

Kaip pats įsivaizduoji blogų ir masinių informavimo priemonių santykį? Žiniasklaidos?

Nemanau, kad blogas galėtų pakeisti žiniasklaidą. Tai yra savotiška „vox populi“ išraiška ir dažnai nepretenduoja į kažkokią aukštesnę retoriką. Yra atvejų, kai naujos informacinės technologijos praktiškai atsotja visą žiniasklaidą ir veikia geriau, bet tai yra tokie ekstremalūs atvejai kaip antai teroristiniai aktai Londone. Arba dar prieš tai pirmas atvejis ko gero buvo Niujorko dangoraižių, tada praktiškai akimirksniu atsirado toks viešasis projektas „Imalright.org“, deja dabar jo pėdsakų internete nelabai aptinku. Tai buvo vieta, kurioje žmonės galėjo parašyti, kas iš jų pažįstamų arba artimųjų tuo metu buvo dangoraižiuose. Arba tie, kurie ištrūko iš dangoraižių, parašyti, kad viskas tvarkoje. Toje sistemoje pačią pirmą dieną buvo apie 60 tūkstančių įrašų iš vienos ir iš kitos pusės, ir pagal projekto skaičiavimus, aukų skaičius negalėjo būti didesnis nei 7 tūkst. Žmonių, kai tuometu dar Niujorko meras kalbėjo apie galimus 30 tūkstančių aukų. Tai yra formalūs kriterijai ir pasirodo, kad visuomenė pati sukuria savo įrankius, sugalvoja kaip jie žmogui gali padėti ir jais pasinaudoja. Sukuria tam tikrą informacinį vieneta, kuris yra geresnis nei tos tradicinės kažkokios sistemos. Kita vertus Londono metro teroristiniai aktai jie buvo nušiesti daugiausia blogų pagrindu, mobiliųjų telefonų įrašai ir visa kita. Tai va tokie pavyzdžiai, kuomet, sakykim tos tradicinės informacinės priemonės neturi tokių išteklių ir galimybių. Tad tokiais atvejais blogai ne tik papildo bet ir atstoja, tačiau jų pasitaiko retai ir kalbėt apie tai, kad blogas pakeis žiniasklaidą... greičiausiai tai yra absoliučiai nerealu, nes bloguose yra labai daug šiukšlių, jas reikia filtruoti, automatiškai atsiranda problema, kaip surasti tuos filtravimo kriterijus, kas yra autoritetas. Kažkur tai turbūt reikalinga lygsvara tarp tos masinės žiniasklaidos, tradicinės žiniasklaidos ir būtent piliečių žiniasklaidos. Atsiranda tam tikros dialogo formos pavyzdžiui ir mūsų amžiuje, kai bandoma suderinti ir vieną, ir kitą atvejį, ir tai turbūt yra produktyviausias kelias. Tam tikri klausimai, kurie iškeliami bloguose, jeigu juos pasigauna pati žiniasklaida, tai yra toks geriausias būdas – išryškinti kažkokias problemas, pateikti jų sprendimus, suburti visuomenę, atkriepiti dėmesį, bet ne daugiau. Vis tik blogas labai fragmentinis dalykas.

Interviu 6

Blogas kaip savęs konstravimo priemonė yra teisinga kaip vizitinė kortelė. Bet vėliau jis vis tiek evoliucionuos į bendruomenėms skirtus tokius puslapius, nes tieiog blogerai patys turės didesnę poreikį gauti daugiau atgalinio ryšio. Kas dabar atgalinis ryšys yra statistikos duomenys,

komentarai ir atsiliepimai apie tave spaudoje, jeigu tu teisingai save pozicionuoji ir tiksliai dirbi prie to, profesionaliai blogini. Aš tai kažkaip jaučiu, kad tas bloginimas, priešingai nei tu rašai, iš to itin asmeninio bendravimo vis tiek turėtų pereiti prie bendruomenės.

Man išties būtų įdomu patyrinti, kiek žmogui aktualu, kiek ilgai tai bus aktualu kažkieno ištransliuojama suasmeninta informacija.

Aš manau, kuo toliau, tuo labiau ji bus aktualesnė. Nes viskas galų gale specializuojasi. Galima prisiminti internetas kaip komunikacijos kanalas, o dabar jau yra tas lygis, kai jis pradeda specializuotis. Tai, kad vartotojai gali kurti ir kurti kažką, tam tikrus ryšius, tam tikrus tinklus tarp tų vartotojų, nes blogas.. jo, viena nertus jis yra asmeninės komunikacijos įrankis, kita vertus jis pritraukia skaitytojų ratą. Blogeriams yra ne tik svarbu, kad kas nors juos skaitytų, bet ir išsiugdyti nuolatinį skaitytoją, kokybišką skaitytojų ratą, kuris ne šiaip sau užėina ten naršydamas po tūkstančius kitų tinklalapių, o jau žino ko iš to tinklalapio gali tikėtis ir pastoviai laukia, kad jis ką nors pasakys.

Bet galbūt tada reikia galvoti, kad blogai, tokie kaip dabar, tekstas ir vaizdas, nustos egzistuoti ir jie sudės į save daugybę elementų, tokių kaip video streamingas, radijo stotys..

Manau, kad dar negreit, viskas ko gero susiję su interneto pralaidumu. Dabar jis nėra tiek pralaidus, o tos priemonės nėra tokios pigios, kad visi galėtų jomis laisvai naudotis, kurti turinį ir įrašinėti.

Iš principo pralaidumas neturi nieko bendro. Du trys metai, mes Lietuvoje turėsime optinį kabelį su dešimt gigų spartos. Nieks nebeesmė bus. Dar pusantrų metų ir prasidės tas pats, kas dabar darosi Japonijoje, nes tai yra komerciškai naudinga. Tai kas dėl pralaidumo. Bet man tai žinai aktualiau ta pati tematika, apie kurią kalba blogosferoje. Kad užsiaugini lojalų, išsilavinusį, tikslingą skaitytoją, bet iš principo.. ne tiek gal pati auditorija, kiek kad žmogus skaitydamas pats pradeda „postinti“, pats pradeda rašyti, pats pradeda gaminti. Ir tas procesas nesibaigia. Nes technologija niekada nebūna sprendimas, sprendimas visada yra žmonių. Jeigu pakabinsi viską tik ant technologijos – praloši.

Jeigu reikėtų apibrėžti save keliais sakiniais, ką pasakytum, kas tu esi?

Emocionali pragmatikė. Čia savybės, kurias sau priskiriu, o save pristatyčiau kaip.. esu ieškovė alternatyvių mąstymo būdų ir priėjimo prie informacijos būdų, esu ieškovė „trendų“ visokių, kurie vėliau taps produktais arba įgaus kažkokį tikrą pavidalą. Ieškau idėjų, kurios po to virsta kūnais, norėčiau tapti tuo žmogumi, kuris kompanijai diktuos konceptus. Nu man svarbu, kuo pasaulis kvėpuoja ir aš noriu, kad mano tas pastebėtas reiškinys taptu vienu ar kitu daiktu.

Koks tavo santykis su kalba? Turiu minty, ar tau tenka dirbti su tekstais? Ar čia yra tik pomėgis?

Ir pomėgis, ir tenka. Jeigu nebūtų pomėgis, tai turbūt nebloginčiau. Nu tas rašymo poreikis, subjektyvumo, ekshibicionizmo. O santykis su tekstu, iš principo gal reikėtų pasakyti, kad jis yra gryninimo stadijoje. Aš stengiuosi jį išgryninti ir stengiuosi būti kuo mažiau vertintoja. Ta prasme dabar mano blogas yra evoliucijos stadijoje, tiek dizaino, tiek turinio prasme ir noriu, kad formos prasme jis nebūtų kažkokių subjektyvių dienos atspindžių kažkoks šaltinis. O, reškia, ta auditorija, kuri susirinko per tuos keturis metus bloginimo, jinai pasidarytų savo išvadas ir pasidarytų savarankiška. Mano tikslas, vėlgi sakau, pateikti idėjas, kurios tarsi jų protus.. Norėčiau dėl to savo tekstą išgryninti.

Man aptinka lietuvių kalba, gramatika patinka. Lietuvių kalba patinka internete, nes iš principo tai yra viena stipriausių uniklaumo šaltinių, uniklaumo ir išskirtinumo ir jėgos. Mažos tautos, kuri reiškia turi kažkaip save išpozicionuoti. Kalbos taisyklių laikymasis.. na aš niekada taip negalvojau iki šių metų pradžios, negalvojau, kad savo kalba reikia didžiuotis, ypatingai dirban tarptautinėje kompanijoje ir tarptautinėje aplinkoje. Jinai yra išskirtinė, ji yra sena, ji yra graži, jos niekas nemoka..

Man tiesiog kalba pati kaip priemonė yra svarbi. Ir norėčiau tokį turėti išskirtinį ir unikalų stilių, kad išvengčiau žargonu. Žargonu šneka visi, savitai šneka vienetai.

Tai savo bloge stengiesi rašyti taisyklinga kalba?

Pradėjau.

Gal skaitai užsienio blogus?

Taip ir ne. Skaitau rss, kas išniekina visą dizainą, „usability“ ir uniklaumą. Blogai, bet aš iš principo pasidariau labai selektyvi, kai pradėjau daug dirbti su informacija, su kiekiais ir su

temom, nes kai toks nesi, tenka labai daug šūso išmėžti. Ir kaip ir ne vienas blogų analitikas yra pasakęs, na tai normali internet stadija ir mes iš to išsisim. Aš tik tai tikiuosi, kad.. kas yra užsienietiški blogai? Nežinau, CNN yra tobuliausias blogas. Asmeninės svetainės irgi yra įdomios. Labai subjektyvu. Galbūt jei sakyt atvirai, lioviausi skaityt užsienietiškus blogus, dėl to, kad mane pradėjo erzinti subjektyvumas ir įvertinimai tekste. Aš nebenorių vertinimų ir nebenorių nuomonių, nes o per šitą blogas nesilaikytų, jis nėra blogas be autoriaus indėlio. Tai aš taip stengiuosi pasiskaityti ir ironiškai nusišypsoti, kad išlaikyti savo poziciją.

Lietuvius labai skaitau. Man patinka „livejournal“ bendruomenė, nes jie lojalūs, pažįsta vieni kitus iš veiduko ir komentuoja kaip išprotėję, žinai, tai iškart sukuria iliuziją, kad labai stipri bendruomenė, nors ten gal taip ir nėra. Blogas.lt skaitau kai kurias svetaines, jos jau ačiū dievui pradėjo skirstytis pagal temas, kokie žiniasklaidos blogai yra stiprūs, yra pore berniukų, kurie rašo apie verslumą ir technologijas. Daugiau skaitau draugų blogus ir subjektyvius blogus stengiuosi visus išmesti.

Pagal ką atsirenki, kuriuos blogus skaitai, o kurių ne? Tarkim, ar tave domina, pirmiausia, kas ten yra pateikiama ar kaip yra pateikiama

Kaip jau minėjau, gaunasis skaityti tuos blogus, kurie yra identiškai manajam, dėl ko aš jį ir perdarau. Tai kaip skaitai to žmogaus asmenybes, nes tas blogas savo turiniu yra apie viską, gali rašyti apie katiną ir apie „Eesti Talinkgrup“ tuose dviejuose „postuose“. Tai va, lioviausi tokius skaityti, nes nebenoriu, nebereik, nebenoriu, nebeįdomu nepaisant to, kad ir mylėjau šituos kad ir kaip būtų kvaila.

Įdomesni, žinai, yra blogai tų žmonių, kurie save vadina vienais ar kitais analitikais kokios nors srities. Ar tai yra, tarkim, rinkodara, ar mokslas. Yra keli blogai, kurių autoriai pasirinko labai teisingą sprendimą – paimti tiesą už ūsų ir parašyti jos koncentratą. Tai tada autorius palieka tau galimybę rinktis, nes įdeda kelias nuorodas į knygas ir šiek tiek šiek tiek, labai subtiliai pakomentuoja. Ir likusius proceso įvertinimus darai pats. Ir dar įdomiau, kad jų autoriai yra solidaus amžiaus žmonės, tai nėra nei trisdešimtmečiai nei keturiasdešimtmečiai. Jie buvo ne viena dešimtmetį dirbę, tai žinai, blogina tarp vieno darbo ir kito, tarp pusryčių ir pietų, kokią valandą paskiria..

Apie tave. Kaip atsirenki apie ką pati rašai? Ar neturi jokios krypties ir tiesiog rašai kas vyksta aplinkui tave?

Jo, tai buvo ir nebenoriu. Nes tiesiog galvoju apie audotriją, nebenoriu jos... noriu, kad ji pati išminktų atsirinkti.

Tai kiek aš suprantu, tavo dienoraštis evolucionuoja?

Jo, jis dabar yra perdarymo formoje ir perdarymo santykiuje. Jis bus švaresnis, grynesnis tiek forma, tiek ir turiniu ir eism kuo labiau į paprastumą. Galiu prarasti dalį auditorijos, bet tie visi, kas užsikabins už to mano koncepto, susiras mane ir kitaip.

Kaip minėjai audotoriją, tai vadinasi tau yra svarbu, kad tave skaito?

Jo. Tas reiškia ekshibicionistinis. Nebloginčiau kitaip. Tai ateina iš poreikio save.. pagamint savo konceptą, ar teisingai, ar neteisingai parodyti kitiems.

Bet gali pagamint ir niekam nerodyt to?..

Jo, yra tokių blogerių, kurie sako, aš rašau blogą, bet niekam nesakysiu, kur jis yra. Ir tas žmogus, kuris turi du identitetus – vieną, kurį tu sovoki, kitas, kuris yra šiukčia.lt, vat čiukčia.lt toks žmogus įsirdiebinėja.. tai tas autorystės santykis man nėra skausmingas, man negėda už savo žodį, kas yra be galo juokinga, nes mes esam ne vieną valandą diskutavę apie tai, kad IT industrijos žmonės, su kuriais tenka daug draugauti, man sako, kad aš niekada nerašyčiau blogo ir tai man yra viena iš stipriausių vyriškų blogų pusių, nes vyrai technarai blogeriai labai gerai apgalvoja, ką rašo. Ir ta prasme, jei jie praneša technologinę naujieną, tai ji prieš tai būna tris kartus „išgooglinta“ ir keturis kartus paties ištestuota. Jiems yra man atrodo daug svarbiau, kad tai.. na jie atsakingi jaučiasi.. šitoj diskusijoj aš sakydavau, žinai, man yra dzin dzin, man užšilo, aš sėdau ir parašiau. Ir aš galiu užmiršti, man nėra svarbu. Vis tiek aš žinau, kad 150 vartotojų mane perskatys ir jie man atleis, ar čia bus blevyzga, ar ne blevyzga.

Kai kurie užsikabina, aš net matau, kad žmonės ateina ir ateina tam, kad.. taip

Ar domiesi komentarais? Tuo, ką žmonės palieka? Ir ar kaip nors reaguoji į tuos komentarus, ar komentarai verčia tave ką nors keisti?

Jo, domiosi. Komentarai ne, bet tai kas vyksta internete labiau [verčia keistis], tai, kas vyksta čia. Nes auditorija, jeigu tu užmesi įdomesnį turinį, jinai iki tavęs daugs. Arba jinai pasikeis, arba jos sumažės, bet tas nėra baisu. Nu iš principo labai norėčiau, kad technologijos nebūtų ta dalis, kuri stabdo žmogų anapus monitoriaus. Komentario palikimas yra tokia primityvi forma. Aš tai labai norėčiau, kad tai būtų interaktyvu ir kad žmogus, žinai, turėtų laisvą priėjimą prie „webkamos“, prie audio, kad jis iš karto galėtų „streminti“, kad man galėtų paskambinti, aš labai džiaugčiausi, jeigu taip būtų.

Ar nebaisu dėti savo nuotraukas į blogą, nes kai kurie tai nelinkę atskleisti savo tapatybės, asmeninių dalykų?..

Ko aš turiu bijoti, mes Lietuvoje turime milijoną vartotojų, iš užsienio ateina dar tiek pat. Tai nėra ko bijoti, žodžiu mano svetainę aplanko 40 žmonių per savaitę, iš jų dešimt aš pažįstu asmeniškai, todėl man ten bijoti 30 arabų ar 20 indų, kurie randa mane, ko? Jeigu jie man parašo :“you’re hot“, na tai ką? Manęs nesuvalgys, aš nedarau nieko, kas yra nelegalu, kas yra negražu ir viskas.

Tas tapatybės konstravimas yra labai saugus, dėl to, kad internetas yra vienintelė media, kuri yra šiuo metu yra tokia suasmeninta negalvojant apie tai, kas bus su tv po kelių metų. Bet tikrai, šiuo metu tai yra pati geriausia „consumer-friendly“ medijos kanalas. Kodėl man to nedaryt? Man niekas nesuteikia saugumo arba niekas nesuteikia didesnių teisių nei mano pačios asmenybė. Aš prisiimu visą atsakomybę už visas blevyzgas ir nuotraukas. Ta prasme mes esam, visų pirma, maža šalis su maža rinka ir mes nesame tokie demokratijos išlaisvinti, kaip kitos Europos šalys arba Amerikiečiai, kad mane už mano postus naktį prismaugtų. Tai yra mažytis kraštas konservatyvios bendruomenės, kas man grėsia – nieko.

Taip kad aš nežinau, ar reikia slėpti savo tapatybę. Kitam galbūt yra saugiau pasislėpus.

Blogas, jeigu jis nėra teisingai konstruojamas, kaip yra mano atveju, jis yra mėgėjiškas. Aš jo neskelbiu, neperku kažkokių pozicijų, aš jo nepardavinėju ir t.t. aš žinau, ko aš galiu tikėtis, tai va dėl to taip ir yra.

Kaip tu įsivaizduoji blogą kaip įrankį, kas jis toks yra? Ar čia galima sakyti, kad blogerį prilyginti žurnalistui?..

Yra žurnalistas ir žurnalistas yra blogeris. Skiriasi tik kanalai, su kuriais dirbama. Ir iš principo čia laiko klausimas gal, kada pasikeis ir įvyks tas lūžis žinai. Nes jie abudu yra subjektyvūs. Tiktai internetas technologiškai yra greitesnis. Čia vienintelsi žinai prioritetas.

O korporatyvinis blogas yra etiketė pačiam subjektyviausiam bendravimui su savo klientu. Šiuo metu tai yra asmeiškiausia etiketė, tai yra „leiblas“. Aš iš principo nesu iš tų blogerių fanatų, kurie sako, kad blogai yra ateitis. Tai yra tiktai įrankis, nesu iš tų žmonių, kurie sako, kad blogosfera ir blogų subjektyvumas irgi yra viskas ir vis mes į tai einame. Nes iš principo tai yra ne tas medija kanalas, kuriame tu galėtum imti taip sau ir apsispręsti dėl formos. Technologijos per greit tau pasiūlo sprendimą, kad tu galėtum apsibrėžt.

Šiandien korporatyvinis blogas yra viena iš etikečių, kurią tu užvadini savo bendravimą. Aš nežinau kas bus po ketverių metų, kai tu turėsi skaitmeninę televiziją su valdomu turiniu..aš nežinau kas bus po dar keturių metų, kai tu visur turėsi šviesolaidinius tinklus ir galėsi streaminti į kairę ir į dešnę.. tai tavo tie priėjimo būdai bus visiškai kitokie. Švelniai tariant jo, viskas gerai su jais.

Tik sakau, nereikia susireikšminti ir tos tokios pomapastikos į blogus, nes visa tai yra laikina, čia yra laiko klausimas.

Kaip tu galvoji, kiek ilgai dar tęsi? Ar turi kokias ribas nusistačiusi, kiek ilgai ketini bloginti? Ar tiesiog dabar yra poreikis ir tu jį tęsi?

Yra. Augant technologijoms, tavo prieiga paprastės, ir blogint galėsi visur, kur tau norėsis. Išvažiuoji kažkur iš Lietuvos, tingi rašyt, turi ką rašyt, skambina artimieji ir sako, kur nuotraukos iš Maroko. Eini ir sukishi, tada reiškia visa giminė susirenka ir žiūri. Pažiūri į statistiką, kad per pusę dienos suvarė pusė giminės ir visi prikomentavo – kaž čia per suknutė, žinai.

Aš nesusireikšminu, tai yra vienas iš galimų sprendimų, pavidalo formų. Gal aš klijuosiu rožiniais tapetais. Čia lygiai tas pats, jeigu aš paklausiu tavęs, kiek laiko dar siūsi sms žinutes. Tiek, kiek tau reikės. Gal po to tau kažkas kitas bus aktualu.